

Ο τίτλος στο πρωτότυπο:
GERHART HAUPTMANN
DIE WEBER

*

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ 21—27 ΔΙΑΛΕΧΤΗΚΑΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΛΑΖΟΥ

Απαγορεύεται χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη κάθε είδους ανατύπωση ή δημοσίευση μέρους ή όλου του κειμένου καθώς και της μακέτας του σκηνικού χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του ζωγράφου. Οποιαδήποτε παρουσίαση του έργου στο Θέατρο, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση κλπ., επιτρέπεται μόνον ύστερα από έγγραφη έγκριση του μεταφραστή.

Copyright: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΛΑΖΟΣ
'Ασκληπιοῦ 3 — 'Αθήνα 143

ΓΚΕΡΧΑΡΤ ΧΑΟΥΠΤΜΑΝ

ΟΙ ΥΦΑΝΤΕΣ

Θεατρικό έργο άπ' τή δεκαετία του 1840

Γράφτηκε:
"Ανοιξη 1891 μέχρι άνοιξη 1892, στο Στράιμπερχαου
Πρώτη παρουσίαση: Έκδοση σε βιβλίο τό 1892

Μετάφραση άπ' τά γερμανικά
ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΟΥΣΤΡΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΔΩΔΩΝΗ»

ΕΥΑΓΓ. Κ. ΛΑΖΟΣ — ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3
ΑΘΗΝΑ

DRAMATIS PERSONAE*

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: έριοβιομήχανος

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: διαχειριστής στην ύπηρεσία του Ντράισσιγκερ

ΝΟ·Ι·ΜΑΝ: ταμίας

ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ

ΑΜΑΞΑΣ ΓΙΟΧΑΝ

ΜΙΑ ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ

ΒΑ·Ι·ΝΧΟΛΑΝΤ: ιδιαίτερος καθηγητής των γιών του

Ντράισσιγκερ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ

ΧΑ·Ι·ΝΤΕ: διευθυντής της αστυνομίας

ΚΟΥΤΣΕ: χωροφύλακας

ΒΕΛΤΣΕΛ: ταβερνιάρης

ΚΥΡΙΑ ΒΕΛΤΣΕΛ

ANNA ΒΕΛΤΣΕΛ

ΒΙΓΚΑΝΤ: μαραγκός

ΕΝΑΣ ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ

ΕΝΑΣ ΤΣΙΦΛΙΚΑΣ

ΕΝΑΣ ΔΑΣΟΝΟΜΟΣ

ΣΜΙΤ: αγροτικός γιατρός

ΧΟΡΝΙΧ: ένας παλιατζής

ΓΕΡΟ - ΒΙΤΙΓΚ: σιδεράς

Ύφαντες:

ΜΠΑΙΚΕΡ

ΜΟΡΙΤΣ ΓΙΑΙΓΚΕΡ

ΓΕΡΟ - ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ

ΚΥΡΑ - ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ

*Ο Γκ. Χάουπμαν χρησιμοποίησε σ' όλα του τά έργα τήν έκφραση «πρόσωπα του δράματος» σέ λατινική γλώσσα (σημ. τ. μετ.).

ΜΠΕΡΤΑ ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ

ΕΜΜΑ ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ

ΦΡΙΤΣ: γιός της Έμμας, τεσσάρων χρονών

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ

ΓΕΡΟ - ΑΝΖΟΓΚΕ

ΚΥΡΑ - ΧΑΪΝΡΙΧ

ΓΕΡΟ - ΧΙΑΖΕ

ΚΥΡΑ - ΧΙΑΖΕ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΧΙΑΖΕ

ΛΟΥΪΖΕ: γυναίκα του Θεόφιλου

ΜΗΛΙΤΣΑ: κόρη του, έξι χρονών

ΡΑΪΜΑΝ

ΧΑΪΜΠΕΡ

ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ: οκτώ χρονών

ΕΡΓΑΤΕΣ ΧΡΩΣΤΗΡΙΟΥ

Ένα μεγάλο πλήθος από νέους και γέρους ύφαντές και ύφάντρες.

Τά γεγονότα αυτού του έργου διαδραματίζονται τή δεκαετία του 1840, στο Κάσπαχ της Όροσειράς της Κουκουβάγιας, καθώς και στο Πέτερσβαλντάου και τό Λάνγκενμπιλάου στά πόδια της Όροσειράς.

Π Ρ Ω Τ Η Π Ρ Α Ξ Η

Μεγάλο ευρύχωρο δωμάτιο μέ γκριζωπά βαμμένους τοίχους στό σπίτι του Ντράισσιγκερ, στό Πέτερσβαλντάου. Είναι ό χώρος όπου παραδίνουν τά έτοιμά τους ύφαντά οί ύφαντές. Στο άριστερό χέρι βρίσκονται μερικά παράθυρα δίχως κουρτίνες, στόν πίσω τοίχο μία τζαμόπορτα, δεξιά μία άκόμη -άπ' όπου άκατάπαυστα μπαιοβγαίνουν ύφαντές, ύφάντριες και παιδιά. Σ' όλο τό μήκος του δεξιού τοίχου- πού, όπως κι οί υπόλοιποι, καλύπτεται στό μεγαλύτερο μέρος του από ξύλινα ράφια γεμάτα μέ χαλιά - τραβάει ένας πάγκος μακρύς όπου πάνω του ξεδιπλώνουν τήν πραμάτεια τους οί νεοφερμένοι ύφαντές. Μέ τή σειρά πού καταφτάνουν προχωρούν και τήν παρουσιάζουνε για έλεγχο, άκουμπώντας τη σ' ένα μεγάλο τραπέζι, πού πίσωθέ του στέκει ό διαχειριστής Πφάιφερ. Για τόν έλεγχο ό διαχειριστής χρησιμοποιεί διαβήτη και φακό. Μέ τό πού τελειώνει τόν έλεγχο ό διαχειριστής, ό ύφαντής τοποθετεί τό ύφαντό στή ζυγαριά, όπου τό ζυγίζει ένας μαθητευόμενος έμποροϋπάλληλος. Τίς πραμάτειες πού γίνεται δεκτές τίς σπρώχνει ό ίδιος ό μαθητευόμενος στό ράφι τής παραλαβής. Τήν άμοιβή πού 'ναι νά πληρωθεί κάθε φορά, τή φωνάζει δυνατά ό διαχειριστής Πφάιφερ στόν ταμία Νόιμαν, πού κάθεται πίσω από 'να μικρό τραπεζάκι.

Είναι μία μέρα μέ μεγάλη κουφόβραση κοντά στά τέλη του Μάη. Τό ρολόι δείχνει δώδεκα. Οί περισσότεροι άπ' τούς ξεροσταλιασμένους στήν όρθοστασία ύφαντές μοιάζουν άνθρωποι, πού στημένοι στό έδώλιο του κατηγορουμένου,

περιμένουν με όδυνηρή αγωνία απόφαση ζωής ή θανάτου. 'Ακόμα, σ' όλες τις μορφές ένα γύρο αποτυπώνεται το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ζητιάνου πού, βαδίζοντας απ' τή μιά ταπείνωση στην άλλη, έχει συνειδητοποιήσει πώς ή παρουσία του μόνο μετά βίας γίνεται άνεκτή και, μαθημένος πιά, κοιτάζει νά φανεί όσο τό δυνατό πίο μικρός. Στίς φυσιογνωμίες όλων βαραίνει ακόμα, χαράζοντας έντονα τά ίχνη της, μιά βαθιά καταπιεστική και δίχως κατάληξη περισυλλογή. Οί άντρες, όμοιοι όλοι μεταξύ τους, μέ δασκαλίστικο μισοκακόμοιρο παρουσιαστικό, είναι στην πλειοψηφία τους στενοθώρακα, μαραζωμένα απ' τό βηχαλητό, ανθρώπικια μέ χλωμή, λιγδιασμένη όψη, πλάσματα του άργαλειού μέ τά γόνατα λυγισμένα απ' τήν πολύ καθιστική δουλειά. Οί γυναίκες, μή φανερόνοντας και τόσο έντονα τούτα τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δείχνουν πίο άνάλαφρες στίς κινήσεις τους μά κι άλαφιασμένες συνάμα κι ύποταγμένες -έκει πού οί άντρες παρουσιάζουν μιά τάση διαμαρτυρίας- και φοροούν κουρελιάρικα ρούχα - έκει πού τό ντύσιμο τών άντρών δείχνει, μέ μπαλώματα, συμμαζεμένο. Στίς νέες κοπέλες, άνάμεσά τους, δέν άπολείπουνε οί χάρες. Χλωμές σάν τό κερί, μ' άπαλές γραμμές, έχουν αυτές μονάχα μάτια μεγάλα, όλοστρόγγυλα και μελαγχολικά.

TAMIAS NO-I-MAN, πληρώνει μετρώντας ένα - ένα τά λεφτά: 'Υπόλοιπο δεκάξι άσημόγροσσα και δύο φοινίκια.

ΠΡΩΤΗ ΥΦΑΝΤΡΙΑ, τριαντάρα, πολύ τσακισμένη, χουφτώνει μέ τρεμάμενα χέρια τά λεφτά: Ευχαριστώ σας.
NO-I-MAN, καθώς ή γυναίκα δέ φεύγει: "Ε, λοιπόν; Μπάς κι είναι λάθος πάλι;

ΠΡΩΤΗ ΥΦΑΝΤΡΙΑ, ταραγμένη, ίκετευτικά: Μιά πεντάρα μπροστάντζα, άν γινόταν σās παρακαλώ, κι έχω μεγάλη χρεία, κύρ - ταμία.

NO-I-MAN: Και λόγου μου χρειάζομαι καμιά έξακοσαριά μάρκα. "Αμα ήταν νά λογαριάζουμε τό ποιός έχει χρεία

... ('Ασχολείται κίολας μέ τόν επόμενο. Κοφτά:) Για προκαταβολές κανονίζει ό κύριος Ντράισσιγκερ μόνο.
ΠΡΩΤΗ ΥΦΑΝΤΡΙΑ: Πώς θά γίνει τότες νά του μιλήσω ή ίδια του κύριου Ντράισσιγκερ;

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, παλιός ύφαντής μέ διατηρημένα άναλλοίωτα πάνω του τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προέλευσής του, μόνο πού 'ναι καλοντυμένος και καλοθρεμμένος και καλοξυρισμένος. "Έχει και γερό συνάχι. Μέ βραχνή φωνή φωνάζει από πέρα: "Ενας θεός ξέρει τί θά πρωτοπρολάβει ο κύριος Ντράισσιγκερ άμα καταπιανόταν ό ίδιος μέ τό κάθε ψιλολόι. Γι' αυτές τις δουλειές είμαστε μεϊς εδώ. (Μετράει μέ τό διαβήτη και βλέπει μέ τό φακό). Μπά, πού νά σās πιάσει λύσσα! Κάνει ρεύμα! (Τυλίγεται στό λαιμό μ' ένα χοντρό σάλι.) Νά κλείνει τήν πόρτα όποιος μπαίνει.

Ο ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ, δυνατά, στόν Πφάιφερ: Είτε σέ κούτσουρα μιλās είτε σέ δαύτους τό ίδιο κάνει.

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: 'Αμήν και σύμφωνοι. Ζυγαριά. ('Ο ύφαντής βάζει τό ύφαντό στή ζυγαριά.) Νά σκαμπάζετε τουλάχιστο καλύτερα τή δουλειά σας. "Όλο παραφασάδες είναι τούτο πάλι... κάλλιο νά μή τό βλέπω. 'Ο καλός ό ύφαντής δέν άργοπορεί, δέν ξέρω και γώ πόσο, μέ τό διάσιμο.

ΜΠΑΙΚΕΡ, έχει μόλις μπει. Νέος, εξαιρετικά γεροδεμένος ύφαντής, μ' άπροσποίητους τρόπους, θρασύς σχεδόν. Μέ τήν είσοδό του, ό Πφάιφερ, ό Νόιμαν κι ό μαθητευόμενος αλλάζουν ματιές συνενόησης: Είναι νά μή μās πιάσει λύσσα. Σάν γιαουρτοσακκοϋλες θά λιώσουμε πάλι εδώ-μέσα.

ΠΡΩΤΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, μέ μισή φωνή: Τό πάει ίσα στή βροχή.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, μπαίνει σπρώχνοντας μέ κόπο τήν τζαμένα πόρτα δεξιά. Πίσωθό της φαίνονται στιβαγμένοι ό ένας πάνω στόν άλλο οί ύφαντές πού περιμένουν στην ούρά. "Ο γέρος προχωρεί καμπουριαστός κι άκουμπάει τό δεμάτι του στόν πάγκο, πλάι στόν Μπαϊκερ, και κάθεται με-

- πάρετε στημόνι. 'Υπάρχουν αρκετοί πού βγάζουν φουσκάλες στίς πατοῦσες τους γιά ν' ἀποχτήσουνε λιγάκι.
- ΝΟ·Ι·ΜΑΝ, *στόν Ράιμαν*: Θά τά πάρεις τά λεφτά ἢ ὄχι;
- ΥΦΑΝΤΗΣ ΡΑ·Ι·ΜΑΝ, *τά παίρνει*: Μ' αὐτό δέ σημαίνει πώς εἶμαι καί ἱκανοποιημένος.
- ΝΟ·Ι·ΜΑΝ, *χωρίς ν' ἀσχολεῖται ἄλλο μέ τόν Ράιμαν*: Χάιμπερ, ἕνα μάρκο. Μείον πέντε δεκάρες προκαταβολή. Μᾶς μένουν πέντε δεκάρες.
- ΥΦΑΝΤΗΣ ΧΑ·Ι·ΜΠΕΡ, *πλησιάζει, κοιτάζει τά λεφτά, κουνάει τό κεφάλι σάν νά μὴν μπορεῖ νά τό πιστέψει καί τά βάζει ἀργά καί ἀδέξια στήν τσέπη του*: "Αχ! κακό πό 'παθα! ('Αναστενάζει.) "Αχ, Θεέ μου!
- ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *στόν Χάιμπερ καταπρόσωπο*:
"Αμ πῶς, Φράντς! Εἶναι νά μὴν ἀναστενάξεις κάπου - κάπου.
- ΥΦΑΝΤΗΣ ΧΑ·Ι·ΜΠΕΡ, *μιλάει μέ δυσκολία*: "Έχω, βλέπεις, καί τή θυγατέρα ἄρρωστη στό σπίτι. Θέλει τό μπουκαλάκι της τό γιατρικό καί δαύτη.
- ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Καί ποῦ τήν πονεῖ;
- ΥΦΑΝΤΗΣ ΧΑ·Ι·ΜΠΕΡ: Κοίτα νά δεῖς, ἔτσι μαραζιάρικο ἦτανε ἀπ' τά μικρά του. Ποιός ξέρει... Δηλαδή, νά, ἐσένανε θά τό πῶ: ἔτσι τό 'φερε ἡ μάνα του στόν κόσμο. 'Απ' τά πολλά τά βάσανα μαγαρίζεται τό αἷμα μαθές.
- ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: "Όλος ὁ κόσμος ἔχει κι ἀπό κάτι. Νά μή ριζώσει φτώχεια μιά φορά κι ἡ μιά συμφορά ἀκολουθεῖ τήν ἄλλη. Δέν ἔχει τέρμα μήτε γλιτωμό.
- ΥΦΑΝΤΗΣ ΧΑ·Ι·ΜΠΕΡ: Δέ μοῦ λές, σάν τί ἔχεις τυλιγμένο στό μαντιλάκι ἐδεπά;
- ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Στή φαμελιά μας ἔχουμε μείνει πανί μέ πανί καί μεῖς. Εἶπα λοιπόν νά δώσω τό σκυλάκι μας γιά σφάξιμο. Ψαχνό πολύ δέν εἶχε, κόντευε νά φοφήσει καί δαῦτο ἀπ' τήν πείνα. Κι ἦταν ἕνα χαρισιάρικο σκυλάκι, τό καημενούλι. Δέ μοῦ πήγαινε νά τό

- 'κοβα ὁ ἴδιος. Δέ μοῦ 'κανε καρδιά.
- ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, *ἔχει τελειώσει τόν ἔλεγχο τῆς πρματέιας τοῦ Μπαϊκερ, φωνάζει*: Μπαϊκερ, δεκατρισήμισι δεκάρες.
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Μιστός εἶναι αὐτός γιά ἐλεημοσύνη τῆς κακιάς ὥρας;
- ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: "Όσοι ἐξυπηρετοῦνται νά ἀδειάζουν τήν αἴθουσα. Βῆμα δέ θά κάνουμε σέ λίγο ἐδῶ μέσα.
- ΜΠΑΙΚΕΡ, *στούς τριγύρω, χωρίς νά χαμηλώσει τή φωνή*: Μῆτε γιά κρασί δέ φτάνουνε τόσα. Κι ἐσύ πάτα τό ποδαρικό ἀπ' τά βαθιά χαράματα μέχρι νά πέσει τό σκοτάδι, σκύβε δεκαοχτώ μερόνυχτα συνέχεια πάνω ἀπ' τόν ἀργαλειό γιά νά σηκώνεσαι μετά κουβαριασμένος καί μισοπάλαβος ἀπ' τό χνούδι καί τή λαύρα: θά πρέπει νά 'σαι κι εὐχαριστημένος ἀπό πάνω πού σέ πιάσανε κορόιδο μέ δεκατρισήμισι δεκάρες.
- ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Νά βάζεις φίμωτρο ἐδῶ μέσα.
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Δέ θά μοῦ πεῖς ἐσύ νά βάζω φίμωτρο, αὐτό μᾶς ἔλειπε.
- ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, *πετάγεται φωνάζοντας*: Γιά νά δοῦμε! (*Πηγαίνει γρήγορα πρὸς τήν τζαμόπορτα καί φωνάζει γιά νά τόν ἀκούσουν στό ἐσωτερικό, ὅπου εἶναι τό πρατήριο.*) Κύριε Ντράισσιγκερ, κύριε Ντράισσιγκερ, ἔχετε τήν καλοσύνη ἕνα λεφτό.
- ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *μπαίνει. Σαραντάρης καί παχύς, ἀσθματικός τύπος, μέ σκυθρωπή ὄψη*: Τί τρέχει Πφαίφερ;
- ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Αὐτός ὁ Μπαϊκερ, δέ λέει νά τό βουλώσει.
- ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *παίρνει ὕφος, τινάζει κατά πίσω τό κεφάλι του, κεραυνώνει τόν Μπαϊκερ μέ τή ματιά, ἐνῶ τά ρουθούνια του τρέμουν*: "Α, μπά; 'Ο Μπαϊκερ! (*Στόν Πφαίφερ*) Τοῦτος εἶναι; (*Οἱ ὑπάλληλοι νεύουν καταφατικά.*)
- ΜΠΑΙΚΕΡ, *μέ ἀναίδεια*: Μάλιστα, μάλιστα. (*Δείχνει τόν ἑαυτό του.*) Τοῦτος εἶναι ὁ Μπαϊκερ. (*Καί δείχνοντας τόν Ντράισσιγκερ.*) Καί τοῦτος ποιός εἶναι;
- ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *μ' ἀγανάκτηση*: Πῶς τολμάει αὐτό τό ὑποκείμενο;

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Έννια έχει ό μήνας για δαυτον. Χορεύει, χορεύει πάνω στον πάγο μά κάποτε θά παραπέσει σέ καμιά τρύπα.

ΜΠΑΙΚΕΡ, *ώμά*: Έσύ άνθρωπάκι τής δεκάρας, κομμένη. Κι ή μάνα σου ή στρίγγλα πού βγαίνει σκουποκαβαλαρίες μέ τά νιά φεγγάρια, παράπεσε φαίνεται του Βελζεβούλη κάποια φορά καί βγήκες τέτοιος διάολος του λόγου σου.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *ξεσπάει όργισμένος, ούρλιάζει*: Σκάσε άμέσως σου λέω, γιατί.... (Τρέμει, κάνει μερικά βήματα έμπρός.)

ΜΠΑΙΚΕΡ, *περιμένοντας τον άποφασιστικά*: Δέν είμαι κούφος. Κρατάν ακόμα τ' αυτιά μου.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *άφου έπιβληθει στον έαυτό του, ρωτάει μέ προσποιητή επαγγελματική ήρεμία*: Δέ μου λέτε, αυτός ό λεβέντης, δέν ήταν κι αυτός μέ τήν παλιοπαρέα;

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Έφαντής άπό τό Λάγκενμπιλάου είναι! Λείπουν έτοῦτοι άπό κάθε σαματά;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *τρέμοντας*: Έκούστε με λοιπόν μιά καί καλή: μήν ξανασυμβεί καί περάσουν κάτω άπ' τό σπίτι μου τίποτα μεθυσμένοι άλήτες όπως αυτή ή συμμορία τ' άμούστακα παιδαρέλια μέ κείνο τό βρωμοτράγουδό τους χτές τό βράδυ....

ΜΠΑΙΚΕΡ: Έννοείτε μήπως τό τραγούδι του μοβόρικου κριτή;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Κατάλαβε άμέσως, είναι καλά ένημερωμένος. Σās τό λέω λοιπόν, μιά για πάντα: μήν τό ξανακούσω στ' αυτιά μου γιατί θ' άρπάξω στην τύχη έναν άπό σās καί — λόγω τιμής, δέν άστειύομαι — θά τον παραδώσω στον εισαγγελέα. Καί σάν άνακαλύψω ποιός έγραψε αυτό τό άθλιο κατασκευάσμα για τραγούδι....

ΜΠΑΙΚΕΡ: Μά γιατί; Είναι πολύ ώραϊο!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μιά λέξη ακόμα καί θά καλέσω τήν άσττυνομία — χωρίς πολλές κουβέντες. Δέν άργώ νά πά-

ρω φωτιά. Μέ κάτι λεβεντόπαιδα σάν του λόγου σας, ξέρω νά τά βγάξω πέρα. Έδω έχω κανονίσει πολύ χειρότερα μούτρα άπ' τά δικά σας.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Λοιπόν, τό πιστεύω αυτό. Ένας καθώς πρέπει βιομήχανος σάν τήν άφεντιά του, καθαρίζει στο άψε — σβήσε καί μέ διακόσους καί μέ τρακόσους άκόμη ύφαντές. Αυτός πού τότε βλέπετε, στομάχι γελάδας έχει καί μασέλα λύκου. Μπά, μπά, δέ γίνεται τίποτα!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *στούς ύπαλλήλους*: Αυτό τό άτομο δέ θά ξαναπάρει στημόνι άπό μάς, ούτε γραμμάριο.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Ένω, είτε πάνω στον άργαλειό πεθάνω τής πένας, είτε σέ κάνα χαντάκι στην άκρη του δρόμου, τό ίδιο κάνει.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Έξω, έξω, άμέσως!

ΜΠΑΙΚΕΡ, *σταθερά*: Θέλω τό μιστό μου πρώτα.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Νόιμαν, πόσα έχει νά λαβαίνει αυτό τό μούτρο;

ΝΟ·Ι·ΜΑΝ: Δωδεκάμισι δεκάρες.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *παίρνει μέ περισσή βιασύνη άπ' τό ταμείο τά λεφτά καί τά πετάει στο τραπέζάκι, έτσι πού μερικά νομίσματα νά κατακυλήσουν στο πάτωμα*: Νά! Πάρε! Καί τώρα χάσου γρήγορα άπ' τά μάτια μου.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Τό μιστό μου, είπα.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Νάτος ό μιστός σου, χάμου. Κι άμα δέν κάνεις πός του δίνεις άπό δωό,τι πήγε δώδεκα.... Οί έργάτες του χρωστηρίου μου κάνουν μεσημεριανό διάλειμμα όπου νά 'ναι.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Τό μιστό τότε δίνουνε στο χέρι. Έδω! στο χέρι! (*Άγγίζει μέ τά δάχτυλα του δεξιού του χεριού τό έσωτερικό της άριστερης του παλάμης.*)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *στον μαθητευόμενο*: Σήκωσε τα Τίλγκερ.

ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ, *σηκώνει τά λεφτά, τά βάζει στο χέρι του Μπαϊκερ.*

ΜΠΑΙΚΕΡ: Έτσι παίνουν σέ τάξη τά πράγματα. (*Χωρίς*

νά βιάζεται βάζει τά λεφτά σ' ένα παλιό πορτοφόλι.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Λοιπόν; (Μ' άνυπομονησία, καθώς ό Μπαϊκερ δέ λέει άκόμη νά άπομακρυνθεί.) Μήπως θέλεις νά σέ πάρω κι άπ' τό χεράκι; (Ξαφνικά, άνάμεσα στους συνωστισμένους ύφαντές δημιουργείται μία άναταραχή. Κάποιος άφήνει ένα βαθύ, μακρόσυρτο, άναστεναγμό. Άμέσως μετά άκούγεται γδοῦπος άνθρώπινου κορμιού πού πέφτει. Τό ενδιαφέρον όλων στρέφεται τώρα στό καινούριο αυτό συμβάν.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μά τί συμβαίνει εκεί;

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΥΦΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΥΦΑΝΤΡΙΕΣ: Κάποιος λιποθύμησε. "Εν' άγοράκι είναι, ένα μικρούλικο. Ποιό; 'κειό τό άρρωστο μήπως;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Πώς;... Τί έκανε; Λιποθύμησε; (Πλησιάζει.)

ΓΕΡΟ—ΥΦΑΝΤΗΣ: 'Εδεπαχά είναι ξαπλωμένο. (Κάνουν τόπο).

(“Ενα όχτάχρονο άγόρι φαίνεται ξαπλωμένο χάμω σάν νεκρό.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Ξέρει κανένας τό παιδί;

ΓΕΡΟ—ΥΦΑΝΤΗΣ: 'Απ' τό χωριό μας δέν είναι μία φορά.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Σάν νά μοιάζει μέ τό γιό τοῦ Χάινριχ. (Τό περιεργάζεται πιό καλά.) Ναι! ναι! 'Ο Γουστανάκος είναι, τοῦ Χάινριχ.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Καί πού μένουν αυτοί οί άνθρωποι;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Σέ μās, ψηλά στό Κάσπαχ, κύριε Ντράισσιγκερ. 'Ο πατέρας του είναι μουζικάντης καί τήν ήμέρα δουλεύει καί στόν άργαλειό. "Εχουν έννιά παιδιά καί τό δέκατο μεσοστρατίς.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΥΦΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΥΦΑΝΤΡΙΕΣ: "Ολο βάσανα είναι οί κακόμοιροι. Στο καλύβι τους στάζει μέσα όταν βρέχει. Καί κείνης τής μάνας καί γιά τά έννιά της τ' άγόρια ούτε δυό πουκαμισάκια δέν τής βρίσκονται όλα - όλα.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, πιάνει τ' άγόρι: 'Αγοράκι, έλα, τί έπαθες μωρέ; Ξύπνα, γειά σου.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Γιά βάλτε όλοι από ένα χέρι νά τό σηκώσουμε. Μυαλό πού ύπάρχει, νά στείλουμε τό άρρωστο παιδάκι τόσο δρόμο. Φέρε λίγο νερό Πφάιφερ.

ΥΦΑΝΤΡΙΑ, βοηθάει τό παιδί νά σηκωθεί: "Ελα, μήν κάνεις κán' άστείο καί πεθάνεις άγοράκι.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: "Η μάλλον κονιάκ, Πφάιφερ, κονιάκ! ΜΠΑΙΚΕΡ, ξεχασμένος άπ' τούς άλλους στεκόταν όλη τήν ώρα καί παρακολουθοῦσε. Τώρα μέ τόνα χέρι στό πόμολο τής πόρτας φωνάζει δυνατά καί περιπαιχτικά: Δώστε του κάτι τις γιά μάσα καί θά δείτε γιά πότε συνέρχεται. (Φεύγει.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Αυτό τό μοῦτρο δέ θά 'χει καλό τέλος. 'Απ' τίς μασχάλες πιάσ' τον, Νόιμαν, Σιγά - σιγά... έτσι... έτσι... νά τό πāμε στό δωμάτιό μου. Μά τί θέλεις επιτέλους;

ΝΟ·Ι·ΜΑΝ: Κάτι λέει, κύριε Ντράισσιγκερ! Σαλεύει τά χείλη του.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τί είναι, τί θέλεις άγοράκι;

ΤΟ ΑΓΟΡΙ, ξεψυχισμένα: Πεινάω!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, χλωμιάζει: Τί λέει; Δέν καταλαβαίνω τίποτα.

ΥΦΑΝΤΡΙΑ: Θαρρῶ, λέει πώς πει....

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Καλά, καλά θά δοῦμε. Νά μή μās έμποδίσετε μόνο... "Ας ξαπλώσει στό δωμάτιό μου, στόν καναπέ. Νά δοῦμε τί θά πεί κι ό γιατρός. "Ο Ντράισσιγκερ, ό Νόιμαν κι ή ύφάντρια όδηγοῦν τό άγόρι στό πρατήριο. "Ανάμεσα στους ύφαντές δημιουργείται άναταραχή όπως στά μαθητούδια σάν φύγει ό δάσκαλος. Κάνουν πέρα - δῶθε, ψιθυρίζουν, στηρίζονται πότε στό ένα πόδι, πότε στό άλλο καί σέ λίγα δευτερόλεπτα μιλάνε πιά όλοι μαζί μέ δυνατή φωνή.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: "Ο Μπαϊκερ είχε δίκιο θαρρῶ.

ΠΟΛΛΟΙ ΥΦΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΥΦΑΝΤΡΙΕΣ: Τά 'λεγα ἐγώ, τά 'λεγα. — Γιά καινούριο τό 'χετε πού λιποθυμάει κάποιος ἀπ' τήν πείνα. — Καί ποῦ 'σ' ἀκόμα, νά 'ρθει ὁ χειμώνας νά δεῖς τί ἔχει νά γίνει μέ δαύτους τούς τσακωμούς γιά τό μιστό. — Κι εἶχαμε φέτος κι ἄσχημη σοδειά πατάτες. — Θά πέσουμ' ὅλοι καταγῆς, ἔτσι πού πάει.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Τήν καλύτερη δουλειά τήν ἔκανε κείνος ὁ ὑφαντής, ὁ Νέντβιχ: πέρασε στό λαιμό του μιά θηλειά καί κρεμάστηκε στόν ἀργαλιό. Νά, πάρε μιά πρέζα. "Ἡμouνα στό Νόιροντ τίς παράλλες, δουλεύει ὁ κουνιάδος μου ἐκεῖ, στό ἐργοστάσιο πού φτιάχνουν τόν καπνό. Μοῦ 'δωσε κάνα δυό μασουράκια. Τί καλά ἔχεις ἐδῶ στό μαντιλάκι;

ΓΕΡΟ ΥΦΑΝΤΗΣ: Τίποτε, λίγο μπλιγούρι μονάχα σπειρωτό. Τ' ἀμάξι τοῦ Οὔλμπριχ τοῦ μυλωνᾶ περνοῦσε ἀπό μπροστά μου. Κι ἕνα σακί ἦτανε σκισμένο λίγο. Πίστεψέ με, οὔτε παραγγελία νά εἶχα κάνει.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Εἰκοσιδυό μύλοι ὑπάρχουνε στό Πέτερσβαλντάου καί δέν περισσεύει τίποτε γιά μᾶς.

ΓΕΡΟ ΥΦΑΝΤΗΣ: Δέν πρέπει νά τό βάλουμε κάτω, θάρρος θέλει. "Ὅλο καί κάτι θά γενεῖ, νά μᾶς δώσει ἕνα χεράκι γιά πῶ πέρα.

ΥΦΑΝΤΗΣ ΧΑ·Ι·ΜΠΕΡ: Ναί καί σάν πλακώσει ἡ πείνα, θά κάνουμε τήν προσευχή μας στούς "Αγίους Σαράντα καί σάν δέ μᾶς χορτάσουν αὐτοί, θά βάλουμε ἀπόνα λιθάρι στό στόμα μας γιά γλειφιτζούρι. "Ἐτσι Μπάουμερτ;

(*Γυρίζουν ὁ Ντράισσιγκερ, ὁ Πφάιφερ κι ὁ ταμίας*).

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τίποτα τό σοβαρό. Ξαναβρῆκε τά κέφια του ὁ μικρός. (*Πάει πέρα - δῶθε ξεφυσώντας ταραγμένος*.) Δέν παύει ὅμως νά εἶναι ἀσυνειδησία. Μωρέ σάν καλάμι ἔχει γίνει τό παιδί, θά πέσει ἅμα τό φυσήξεις. Τελείως ἀκατανόητο πῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι, καί μάλιστα γονεῖς, μέ τόσο λίγο μυαλό. Τό ξαπο-

στέλνουν φορτωμένο δύο μπόγους κιλίμια, ἐνάμισι μίλι δρόμο μακριά. 'Απίστευτο κι ὅμως ἀληθινό. Στό ἐξῆς θά ὑποχρεωθῶ νά λάβω μέτρα ὥστε νά μήν παραλαβαῖνουμεπραμάτειες ἀπό μικρά παιδιά. (*Πηγαίνει πέρα - δῶθε γιά λίγο, ἀμίλητος*). 'Ἐν πάση περιπτώσει, ἐπιθυμῶ νά μήν ἐπαναληφθεῖ κάτι τέτοιο, μέ κανένα τρόπο. Γιατί σέ ποιόν θά τά ρίξουνε μετά; Μά φυσικά στό βιομήχανο, σ' αὐτόν καί μόνο. Γιά ὅλα ἐμεῖς φταίμε. Καί σάν κανένα δυστυχισμένο πλασματάκι, καλή ὥρα, ξεμείνει μέσ στό βαρυχειμῶνο στά χιόνια καί τό πάρει ὁ ὕπνος κι ἀποκοιμηθεῖ μιά καί καλή, θα καταφτάσει ἀμέσως ὁ πρῶτος τυχόν ἀληθῆριος δημοσιογραφάκος καί νάσου σέ δυό μέρες ἡ βρωμοῖστορία σ' ὅλες τίς ἐφημερίδες. 'Ο πατέρας, οἱ γονεῖς πού στείλανε τό παιδάκι ἐλαφρᾶ τῆ καρδια... ἄ, πρὸς Θεοῦ, γίνεται νά φταῖνε αὐτοί καθόλου! 'Ο βιομήχανος στό σκαμνί, ὁ βιομήχανος τό ἐξιλαστήριο θύμα. Τούς ὑφαντές τούς ἔχουμε, βλέπετε, μή στάξει καί μή βρέξει, τό βιομήχανο ὅμως, τόν ἄκαρδο αὐτόν ἄνθρωπο, τόν ἐπικίνδυνο τύπο, τό ντουβάρι μοναχό, τόν ἔχουμε γιά καρπαζοεισπράχτορα καί ρεζίλι τῶν σκυλιῶν. Κάνει βλέψεις ζωῆ ἐξαίσια καί χαρισάμενη καί δίνει μεροκάματα πείνας στούς κακόμοιρους τούς ὑφαντές. Πῶς μπορεῖ ὅμως νά 'χει καί τίς ἔγνοιές του, πῶς μένει ἄυπνος τίς νύχτες, πῶς διακινδυνεύει κάθε λεπτό τήν ὑπαρξή του — πράγματα π' οὔτε στ' ὄνειρό του δέν μπορεῖ νά φανταστεῖ ἕνας ἀπλός ἐργάτης — πῶς πάει νά χάσει τό νοῦ του ἀπ' τίς πολλές προσθαφαιρέσεις, διαιρέσεις καί πολλαπλασιασμούς, πῶς ἔχει χίλια πράματα νά μελετήσῃ καί νά σκεφτεῖ παλεύοντας ἀδιάκοπα ἀγώνα ζωῆς ἢ θανάτου μέ τούς ἀνταγωνιστές του, πῶς δέν τοῦ περνάει μέρα χωρίς μελάδες καί ζημιές: γι' αὐτά ὅλα λέξη δέν ἀναφέρει ἡ ἀφηνιτιά του ὁ τροβαδοῦρος. 'Αλήθεια, καί τί δέν κρέμεται ἀπ' τά χέρια τῶν βιομηχάνων, πόσοι

καί πόσοι δέ ζοῦν σέ βάρος τους ρουφώντας τους τό αἷμα. Ἄς λείπει, ναί, ἄς λείπει. Ἐλάτε καί σεῖς στή θέση μου καί θά δεῖτε γιά πότε θά ἔχετε μπουχτίσει. (*Ἀφοῦ συγκεντρωθεῖ λίγο.*) Συμπεριφορά ὅμως κι αὐτή, κείνου τοῦ λεβέντη λέω, τοῦ Μπαϊκερ — καί μάλιστα δῶ μέσα, σ' αὐτό τό χῶρο. Θά γυρνάει τώρα ὀλοῦθε καί θά διατυμπανίζει τή μεγάλη μου ἀσπλαχνία. Πῶς πετάω μέ τό παραμικρό τούς ὑφαντές στό δρόμο χωρίς νά μοῦ καίγεται καρφί. Νά εἶναι ἀλήθεια αὐτό; Τόσο ἄκαρδος εἶμαι λοιπόν;

ΠΟΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ: Ὁχι κύριε Ντράισσιγκερ, ὄχι.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Ἔ, λοιπόν, αὐτό λέω καί γώ. Κι ἔχεις ὥστόσο κείνα τά παλιόπαιδα νά γυρίζουν παντοῦ μέ τά βρωμοτράγουδά τους, ὅλο ἔχθρα, γιά μᾶς τούς ἐργοστασιάρχες, νά λένε πῶς πεινᾶνε ἐνῶ τούς περισσεύει τό χρήμα μέ τό παραπάνω γιά νά κατεβάζουν τό τσίπουρο μέ τό κιλό. Δέν ἀνοίγουν καλύτερα τά μάτια τους νά δοῦνε πῶς εἶναι τά πράματα μέ τούς λινοῦφαντουργούς. Ἐκεῖνοι μάλιστα, νά μιλήσουνε γιά δυστυχία. Ἐσεῖς ὅμως ἐδῶ, οἱ ἐριοῦφαντουργοί στέκεστε τόσο περίφημα πού καλά θά κάνετε νά δοξάζατε μέσα σας τόν Ὑψιστο καί μ' ὅλο σας τό δίκιο δηλαδή. Ὁχι, θά ρωτήσω τώρα τούς παλιούς, φιλότιμους καί δουλευτάδες ὑφαντές πού βρίσκονται ἐδῶ πέρα: Περνάει καλά μαζί μου ὁποῖος νοιάζεται γιά τή δουλειά του ἢ ὄχι;

ΠΑΡΑ ΠΟΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα, κύριε Ντράισσιγκερ.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Εἶδατε λοιπόν! Μόνο κάτι μοῦτρα σάν τοῦ Μπαϊκερ δέν καλοπερνᾶνε. Μιά συμβουλή πάντως ἔχω νά σᾶς δώσω: περιμαζέψτε τον τό λεβέντη. Γιατί νά μή παρασκοτιστῶ καί τά παράτησα ὅλα. Θά τό κλείσω τό μαγαζί καί κοιτάξετε τότε πού τήν κεφαλήν κλίνει. Νά δοῦμε ἂν θά βρεῖτε πουθενά νά δουλέψετε. Στοῦ ἀξιότιμου κύριου Μπαϊκερ, σίγουρα

ὄχι πάντως!

ΠΡΩΤΗ ΥΦΑΝΤΡΙΑ, ἔχει σιμῶσει τόν Ντράισσιγκερ καί τοῦ ξεσκονίζει μέ γλοιώδη τρόπο τό σακάκι: Σκονιστήκατε, ἢ εὐγένειά σας κύριε Ντράισσιγκερ, κάπου θ' ἀκουμπήσατε φαίνεται.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Οἱ δουλειές πᾶνε κατά διαβόλου, τά ξέρετε, τί νά σᾶς τά λέω. Συνεχῶς μπαίνω μέσα ἀντί νά κερδίζω. Ἄν φροντίζω ὅμως ὥστε, παρ' ὅλα αὐτά νά μή μένουν ποτέ χωρίς δουλειά οἱ ὑφαντές μου, τό κάνω μέ τήν ἀπαίτηση νά μοῦ ἀναγνωρίζεται αὐτή μου ἡ χειρονομία. Χιλιάδες τά δεμάτια οἱ πρματίειες βρίσκονται σπιτί μου παραπεταμένες κι οὔτε ξέρω ἂν θά τίς πουλήσω καμιά μέρα. Πληροφοροῦμαι στό μεταξύ πῶς ἕνα σωρό ὑφαντές ἀπ' τά μέρη μας ἔχουν ξεμείνει ἄνεργοι κι ἐπειδή... καλύτερα ὅμως τά ὑπόλοιπα νά σᾶς τά κάνει λιανά ὁ Πφάιφερ. Τό πράγμα δηλαδή ἔχει ὡς ἐξῆς: Γιά νά σᾶς δείξω τί καλή θέληση πού ἔχω.... δέν μπορῶ φυσικά νά κάνω κι ἐλεημοσύνες, τόσο πλούσιος δέν εἶμαι δά — εἶμαι ὅμως σέ θέση, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ πάντα, νά δώσω μιᾶ εὐκαιρία σ' αὐτούς τούς ἀνεργούς νά βγάλουν κάτι τις κι αὐτοί. Βέβαια ρισκοκινδυνεύω ἀφάνταστα ἔτσι, ἀλλ' αὐτό εἶναι δική μου δουλειά. Σκέφτηκα τό ἐξῆς δηλαδή: Ἄμα ὑπάρχει δυνατότης νά δουλεύει κανεῖς γιά μιᾶ φέτα ψωμί τήν ἡμέρα, ποιός ὁ λόγος νά τόν ἀφήνουμε νά πεθαίνει τῆς πείνας. Δέν ἔχω δίκιο;

ΠΟΛΛΕΣ ΦΩΝΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα, κύριε Ντράισσιγκερ.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Εἶμαι πρόθυμος λοιπόν νά δώσω ἀπασχόληση σέ διακόσους ἀκόμη ὑφαντές. Μέ ποιές συνθήκες, θά σᾶς ἐξηγήσει ὁ Πφάιφερ. (*Πάει νά φύγει.*)

ΠΡΩΤΗ ΥΦΑΝΤΡΙΑ, τοῦ κόβει τό δρόμο: Ἄν εἶχατ' εὐχαρίστηση, σεβαστέ μου κύριε Ντράισσιγκερ, σᾶς θερμοπαρακαλῶ.... δυό φορές βρέθηκα στό χεῖλος τοῦ τάφου...

Τό καλύβι τοῦ ἄκληρου ἀγρότη Βίλχελμ 'Ανζόργκε, στό Κάσπαχ τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Κουκουβάγιας. Στό στενό χῶρο οὔτε ἕξι πόδια ὕψος ἀπ' τό ἐτοιμόρροπο σανιδένιο πάτωμα ὡς τό μαυροκαπνισμένο ταβάνι, κάθονται: μπροστά στοὺς ἀργαλειοὺς τους οἱ δύο ἀδερφές Ἔμμα καί Μπέρτα Μπάουμερτ· σ' ἓνα τρίποδα δίπλα στό κρεβάτι, ἔχοντας μπροστά της ἓνα ἀνεμίδι, ἢ γριά σουφρωμένη μάνα τους, ἢ κυρά - Μπάουμερτ· καί τό ἴδιο, μασουρίζοντας μ' ἓνα ἀνεμίδι - μέ κορμί κοντοστούπικο κι ἄκρα μακριά σάν τῆς ἀράχνης, ὁ εἰκοσάχρονος χαζός της γιός Αὔγουστος. Ἄπ' τόν ἀριστερό τοῖχο, ἀπό δύο τρύπες γιά παράθυρα, παραγεμισμένες μέ ἄχυρα καί κολλημένες μέ χαρτιά, μπαίνει μέσα ἀδύναμο τό φῶς τοῦ δειλινοῦ. Μπαίνοντας, τό φῶς πέφτει στά λυτά, κατάξανθα μαλλιά τῶν κοριτσιῶν, στοὺς γυμνοὺς, κοκαλιάρικους ὤμους τους, στοὺς κέρινους, ἰσχνοὺς λαιμούς τους καί στίς πτυχές τῆς τραχιᾶς πουκαμίσας τους πού μαζί μ' ἓνα κοντοφούστανο, καμωμένο ἀπ' τήν πιό ἄγρια λινάτσα πού μπορεῖ νά ὑπάρξει, ἀποτελεῖ τό μοναδικό τους ντύσιμο. Τῆ γριά, ἢ θαλπωρή τῶν ἀχτιδῶν, τῆ βρίσκει στό πρόσωπο, στό λαιμό καί στό στήθος - ἓνα πρόσωπο σκελετωμένο, ρυτιδιασμένο καί γεμάτο σουφρες, χωρίς σταλιά αἷμα, μέ ὑγρά, βαθουλωμένα μάτια, κατακόκκινα ἀπ' τόν πυρετό κι ἐρεθισμένα ἀπό τό χνούδι, τήν κάπνα καί τή δουλειά στό φῶς τοῦ λυχνarioῦ· ἓνα λαιμό γεμάτο ζάρες, φλέβες πεταμένες καί βρογχοκήλη· κι ἓνα στήθος πεσμένο καί παραστουπωμένο μέ βάτες καί πανιά.

Τό φῶς πέφτει ἀκόμα σ' ἓνα μέρος τοῦ τοίχου δεξιά, ὅπου βρίσκεται ἡ πλῆθινη σόμπα μέ τόν πάγκο της, τά κρεβάτια κι ἀρκετές, χτυπητά βαμμένες, χαλκομανίες ἀγίων. Στό μαρκούτσι τῆς σόμπας κρέμονται γιά στέγνωμα κουρέλια καί πίσωθὲ τῆς στιβάζονται ἓνα σωρὸ ἄχρηστα πράγματα. Στόν πάγκο τῆς σόμπας ὑπάρχουν ἀκόμα μερικά παλιά κατσαρολικά μαζί μ' ἄλλα σύνεργα μαγειρικῆς καθὼς καί πατατόφλουδες τυλιγμένες γιά ξέραμα σέ χαρτιά. Ἄπ' τά δοκάρια τῆς στέγης κρέμονται ἀρμαθιές τά νήματα καί δίπλα στοὺς ἀργαλειούς βρίσκονται καλαθάκια γεμάτα μασούρια. Στόν πίσω τοίχο εἶναι μιά πόρτα χαμηλή καί δίχως ἀμπάρα. Πλάι τῆς ἓνα δεμάτι κλαριά λυγαριάς ἀκουμπισμένο στόν τοίχο. Κι ἀκόμη, ἐκεῖ γύρω, κάμποσα μισοπλεγμένα καλάθια τοῦ μισοῦ κιλοῦ.

Ὁ θόρυβος τῶν ἀργαλειῶν, ἡ ρυθμικὴ βοή τοῦ ξυλόχτενου πού τραντάζει συθέμελα τοίχους καί σκεπή, τό παλινδρομικὸ σφύριγμα τῆς σαΐτας κι ὁ πάταγος στό τέλος κάθε μιᾶς τῆς διαδρομῆς, πλημμυρίζουν τό χῶρο. Μαζί ἀνακατεύεται κι ὁ βαθὺς κι ἀτέλειωτα μονότονος ἤχος τῶν ἀνεμιδιῶν πού μοιάζει μέ τό βόμβο ἐνός τεράστιου μελισσιῶ.

ΚΥΡΑ ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, ἐπιτιμητικά, μ' ἐξαντλημένη φωνή, καθὼς τά κορίτσια σταματᾶνε τῆ δουλειά τους καί σκύβουνε πάνω στό ὕφαντό: Πάλι κομποδένετε μωρέ, πάλι σᾶς κόπηκε;

ΕΜΜΑ, ἡ πιὸ μεγάλη ἀπ' τίς κοπέλες, εἰκοσιδύο χρονῶν. Καθὼς δένει κόμπους τά κομμένα νήματα: Νῆμα καί δαῦτο νά σοῦ πετύχει!

ΜΠΕΡΤΑ, δεκαπεντάχρονη: Σωστή τυράννια τοῦτο τό στημόνι.

ΕΜΜΑ: Τί ν' ἀπόγινε καί κείνος ὁ πατέρας; Ἄπ' τίς ἐννια εἶναι φευγάτος.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Ναί μαθές. Ποῦ νά γυρίζει ὁ ἔρμος κορίτσια;

ΜΠΕΡΤΑ: Ἐλα μάνα, μὴ σκιάζεσαι τώρα.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Κόβει τό αἷμα μου κάθε φορά.

ΕΜΜΑ, πιάνει νά ὑφαίνει πάλι.

ΜΠΕΡΤΑ: Ἐμμα, στάσου μιά στιγμὴ!

ΕΜΜΑ: Τί τρέχει πάλι;

ΜΠΕΡΤΑ: Κάποιος ἔρχεται, θαρρῶ.

ΕΜΜΑ: Ὁ Ἄνζόργκε θά 'ναι πού γυρίζει σπίτι.

ΦΡΙΤΣ, μικρό, ξιπόλητο, κοκαλιάρικο ἀγοράκι τεσσάρω χρονῶ, μπαίνει μέσα κλαίγοντας: Μανούλα, πεινάω.

ΕΜΜΑ: Κάνε λίγο ὑπομονή Φρίτσι μου. Ὅπου νά 'ναι ἔρχεται ὁ παππούς. Καί θά μᾶς φέρει ψωμάκι καί φουντούκια, κάνε ὑπομονή.

ΦΡΙΤΣ: Πεινάω πολὺ μανούλα.

ΕΜΜΑ: Ἀφοῦ σοῦ λέω γιά. Μὴν εἶσαι χαζός. Ἐρχεται ὅπου νά 'ναι καί θά μᾶς φέρει ἓνα μεγάλο - μεγάλο καρβέλι ψωμί καί χοντρά - χοντρά φουντούκια. Καί σάν γενεῖ σχόλη, ἡ μανούλα θά πάρει τίς πατατόφλουδες, θά τίς πάει στοῦ τσιφλικᾶ, νά τῆς δώσει μιά μεγάλη - μεγάλη γαβάθα ἀφρόγαλα γιά τ' ἀγόρι τῆς.

ΦΡΙΤΣ: Ποῦ 'χει πάει ὁ παππούς, μανούλα;

ΕΜΜΑ: Στοῦ βιομήχανου, Φρίτσι μου, νά παραδώσει ἓνα στημόνι.

ΦΡΙΤΣ: Στοῦ βιομήχανου;

ΕΜΜΑ: Ναί, Φρίτσι, ναί! Στοῦ Ντράισσιγκερ, κάτου στό Πέτερσβαλντάου.

ΦΡΙΤΣ: Καί θά τοῦ δώσουνε ψωμί ἐκεῖ;

ΕΜΜΑ: Ἀμέ, ἀμέ, θά τοῦ δώσουνε λεφτά καί μέ δαῦτα θ' ἀγοράσει ψωμί.

ΦΡΙΤΣ: Θά τοῦ δώσουνε πολλὰ λεφτά τοῦ παπποῦ;

ΕΜΜΑ, δυνατά: ὦ, παράτα πιά τά λόγια, βρέ παιδί. (Πιάνει νά ὑφαίνει. Τό ἴδιο κι ἡ Μπέρτα. Ἀμέσως ὁμως ξανασταματᾶνε κι οἱ δύο.)

ΜΠΕΡΤΑ: Αὔγουστε, σύρε πές τοῦ Ἄνζόργκε ν' ἀνάψει τό λυχνάρι. Τί περιμένει ἀκόμη. (Ὁ Αὔγουστος φεύγει, μαζί του κι ὁ Φρίτς.)

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, μέ παιδιάστικο πανικό πού ὄλο καί μεγαλώνει, κλαψουρίζοντας σχεδόν: Ἄχ, κορίτσια, κο-

πρόσεχα, σάν σκυλί κυνηγιάρικο πρόσεχα. Κι ὄλο ἔλεγα μέσα μου: ἐδῶ δέ φελάει τίποτα, πάρ' το ἀπόφαση. Τά μάτια σου ὀρθάνοιχτα κι ἴσια ἐμπρός. Κι ἔφτασε μιά μέρα πού λέτε, πού ὁ ἱλαρχος μίλησε γιά μένα μπροστά σ' ὄλο τό στρατόπεδο: Νά, εἶπε, ἐτοῦτος εἶναι Οὐσάρως, Οὐσάρως μέ τά ὄλα του. (*Ἦσυχία. Ἀνάβει τήν πίπα του.*)

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, *κουνάει τό κεφάλι του*: Τόσο πολύ ἐπρόκομες μαθές!; Νά τ' ἀκοῦς καί νά μήν τό πιστεύεις. (*Κάθεται στό πάτωμα πλάι στά κλαριά τῆς λυγαριᾶς κι ἀρχίζει νά πλέκει τό καλάθι του, κρατώντας το ἀνάμεσα στά πόδια.*)

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Εἶθε μωρέ νά φέρεις γούρι καί σέ μᾶς. — Τί θά γίνει τώρα θά πιούμε τίποτα καμιά φορά;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Μά καί βέβαια, παππού. Καί σάν σωθεῖ ἐτοῦτο, τότε εἶναι πού θ' ἀρχίσει τό πραγματικό γλέντι. (*Κολλάει ἓνα κέρμα στό τραπέζι.*)

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, *μέ χαζή γκριμάτσα ἐκπληξῆς*: Πωπώ - πωπώ τί γίνετ' ἐδῶ μωρέ.... Καί τό κρέας τσιρίζει καί τό ρακί μυρίζει... (*πίνει ἀπ' τό μπουκάλι*), στήν ὑγειά σου, Μόριτς! Νά τ' ἀκοῦς καί νά μήν τό πιστεύεις. (*Ἀπ' αὐτήν τή στιγμή ἤ μπουκάλια μέ τό ρακί ἀρχίζει νά περνάει ἀπό χέρι σέ χέρι.*)

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Σέ τί φταιζαμε νά μήν ἔχουμε ἓνα κομμάτι νά βάλουμε στό φούρνο, τουλάχιστο κάθε πού ρχονται χρονιάρως μέρες μαθές; Παρά κάνουμε χρόνια καί καιρούς νά δοῦμε κρέας στά μάτια μας καί καρτερᾶμε πῶς καί τί, νά ξεστρατίσει σπίτι μας κανά κουτάβι, καλή ὥρα σάν καί τοῦτο πρίν τέσσερις βδομάδες. Καί νά πεις πῶς συμβαίνουν συχνά κάτι τέτοια στή ζωή μας.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Ἐδωσες γιά σφάξιμο τόν "Αμι, μωρέ;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: "Αμ ἀλλιῶς θά ἔσοφλάγαμε τῆς πείνας, μιά κι ἔξω...

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Νά τ' ἀκοῦς καί νά μήν τό πιστεύεις. ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Κι ἦταν τόσο φρονιμούλι κουταβάκι τό καημένο.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ἔτσι ξελιγωμένοι γιά σκυλίσιο κρέας εἶσατε πάντα ἐδωπέρα;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Ὁ Θεός νά δινε νά ἔχαμε πάντα λίγο νά χορταίναμε.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Τί νά φτουρήσει καί δαῦτο μιά μπουκιά πράμα.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Τήν ξέχασες τή νοστιμιά του, ἔ; Κάτσε λίγο καιρό κοντά μας καί θά δεῖς γιά πότε σοῦ ξανανοίγει ἡ ὄρεξη.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, *μυρίζει μέ τά ρουθούνια*: Νά τ' ἀκοῦς καί νά μήν τό πιστεύεις, τί μεζές εἶν' ἐτοῦτος, τί γλυκάδι φαγητό.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *μυρίζει μέ τά ρουθούνια του*: Σκέτο μοσχοκάρυδο, δέ λές.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Μά γιά πές μας τώρα καί σύ τή δική σου γνώμη, Μόριτς. Ἐσύ πού ξέρεις πῶς ζεῖ ὁ κόσμος σ' ἄλλα μέρη. Θ' ἀλλάζουν καμιά φορά τά πράματα γιά μᾶς τοῦς ὑφαντές; Γιά ὄχι;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: "Ας ἐλπίσουμε. Πρέπει.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Ἐδῶ πάνου μήτε νά ζήσεις μπορεῖς, μήτε νά πεθάνεις. Ἐχουμε τά κακά μας χάλια κι ἀλίμονο σέ μᾶς. Πίστεψέ το. Πολεμᾶς ἴσαμε νά φτύσεις αἷμα. Καί στό τέλος ἀπομένεις μέ τά χέρια ἀδειανά. Σέ ξεσπιτώνει ἡ δυστυχία, δέν ἔχεις σκέπη γιά νά φυλαχτεῖς, γῆς γιά νά πατήσεις. Πρωτύτερα πού μπόρηγα καί δούλευα στόν ἀργαλειό, δέ λέω, εἶχα καί τότες βάσανα καί ἔγνωες, μά τά ἔφερνα βόλτα ὅσο νά ἔναι. Τώρα κοντεύει χρόνος πού δέν μπορῶ νά κάνω μιᾶς χαιριῶς δουλειά. Καί δαῦτη ἡ καλαθοπλεχτική ἴσα - ἴσα πού θά μέ φέρει μιά ὥρ' ἀργύτερα στόν τάφο — ἡ πολλή ζωή πού μοῦ ἀπόμεινε. Ὡς τά βαθιά μεσάνυχτα πλέκω καί σάν πέφτω ξερός στό κρεβάτι, σάν πόσα λές πῶς ἔχω

βγαλμένα; όλα - όλα δεκάξι φοινίκια. Πές μου τό λοιπόν, εσύ σάν μορφωμένος άνθρωπος πού 'σαι, είναι εισόδημα έτοῦτο μέ τήν τόση ακρίβεια; Δεκαπέντε μάρκα πάνε στράφι γιά φόρο κατοικίας, τρία γιά γενικά έξοδα, έννιά στό νοίκι. Λογάριασε, από σαρανταδύο πού 'ναι τό κέρδος μου δλο - δλο; 'Απομένουν είκοσιένα μάρκα γιά δλόκαιρη τή χρονιά. Βάλε τώρα νά φᾶς, νά ντυθείς, νά παπουτσωθείς, νά μπαλωθείς, νά μανταριστείς, νά 'χεις κι ένα κονάκι νά κοιμάσαι, χώρια ή θέρμανση και τά υπόλοιπα πού δέν τά περιμένεις. Σοῦ φαίνεται παράξενο μετά πού δέν μπορούμε νά πληρώνουμε τούς τόκους;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: 'Εδῶ χρειαζόταν νά πήγαινε κανείς στό Βερολίνο και ν' ανιστόραγε τοῦ βασιλιά τό τί τραβᾶμε.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Οὔτ' αὐτό φελάει, παππού. Σάμπως δέν τά γράφουν και τά ξαναγράφουν οί εφημερίδες. Οί πλούσιοι ὅμως τά στρίβουνε και τά γυρίζουνε ἔτσι τά πράματα πού κολάζονται και οί ἄγιοι ἀκόμα.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *κουνάει τό κεφάλι του*: Μά νά μήν ὑπάρχει κανένας μέ λιγούλακι τσίπα ἐκεῖ στό Βερολίνο!

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: "Οχι, πές μας και σύ, Μόριτς, δέν ὑπάρχουν νόμοι; Είναι πράγματα ἔτοῦτα, νά βγάζουν φουσκάλες τά χέρια μου ἀπ' τό ξεθέωμα και νά μήν μπορῶ νά μαζέψω οὔτε γιά τό νοίκι; Και νά 'ρχεται μετά ὁ τσιφλικάς και νά μου παίρνει τό σπιτάκι μου; Γιατί 'ναι κι ὁ τσιφλικάς βλέπεις, θέλει τά λεφτά του κι αὐτός. Μήτε ξέρω τί θ' ἀπογίνει. Νά δώσει μόνο νά μήν ἔρθει ποτές κείνη ή ὥρα πού θά ἀφήσω τό σπιτάκι μου.... *(Πνίγεται στό δάκρυα.)* 'Εδῶ γεννήθηκα. ἐδῶ ἔζησε ὁ κύρης μου σαράντα χρόνια πίσω ἀπ' τόν ἀργαλειό. Εἶχα νά τό λέω τῆς συγχωρεμένης: Γυναίκα, σάν κλείσω τά μάτια μου καμιά φορά, τό νοῦ σου στό σπιτί. Μέ τό σπαθί μου τό 'χω παρμένο, τῆς ἔλεγα και τῆς ξανάλεγα.

Κάθε πρόκα κι ένα ξενύχτι, κάθε δώδεκα μήνες ξερό ψομί. Και νά σκεφτεῖς πῶς τώρα....

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Τοῦ λόγου τους δέν ἔχουν μπέσα, σοῦ παίρνουν και τήν τελευταία σου πεντάρα.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Νά τ' ἀκοῦς και νά μήν τό πιστεύεις! Μά σάν ἔρθει κείνη ή ὥρα, κάλλιο νά μέ βγάλουν τέσσερις παρά νά βρεθῶ στό δρόμο στά στερνά μου. 'Ο λιγούλακι θάνατος δηλαδή! 'Ο πατέρας μου εὐχαριστημένος δέν πέθανε, μαθές; Μόνο κεί στά τελευταία πῆγε νά φοβηθεῖ κομμάτι. Και μόνο σάν τρύπωσα κοντά του στό κρεβάτι, τότες ἠσύχασε ξανά. "Όσο τό σκέφτομαι. "Ημουνα παιδί, δεκατριῶ χρονῶν. Κι ἀπ' τήν πολλή κούραση πού εἶχα, ἀποκοιμήθηκα ἐκεῖ, στόν ἄρρωστο ἄνθρωπο δίπλα, τόσο καταλάβαινα. Και σάν ξύπνησα, κείνος ἦτανε κοκαλωμένος πιά.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *ἔπειτα ἀπό μιὰ παύση*: Μπέρτα, πᾶσε τή σουπα ἀπ' τή σόμπα νά δώσεις τοῦ 'Ανζόργκε.

ΜΠΕΡΤΑ: 'Ορίστε νά φᾶς, παπούλη!

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, *τρώει κλαίοντας*: Νά τ' ἀκοῦς και νά μήν τό πιστεύεις! (*'Ο γέρο - Μπάουμπερτ ἔχει ἀρχινήσει νά τσιμπάει κρέας ἀπ' τό τηγάκι.*)

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: "Ελα, ἄντρα, πού δέν μπορεῖς νά κάνεις ὑπομονή. "Άσε τήν Μπέρτα νά σερβίρει κατά πῶς πρέπει.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Πᾶνε δύο χρόνια ἀπ' τήν τελευταία φορά πού μετάλαβα. Κι ἀμέσως μετά, πῆγα και πούλησα τό καλό μου κυριακάτικο κοστούμι. Και μέ τά λεφτά πού μοῦ δῶσαν ἀγοράσαμε ένα κομματάκι χοιρινό. 'Από τότες πρώτη φορά πού ξαναβάζω κρέας στό στόμα μου.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Μά μεῖς δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό κρέας, τῶνε οἱ βιομήχανοι γιά μᾶς. "Ός τό λαιμό κολυμπᾶνε στό λαμπί. "Άμα δέν τό πιστεύετε κάντε μιὰ βόλτα μόνο μέχρι κάτω στό Λαγκέμπιλᾶου και τό Πέτερσβαλντάου

θά τρίβετε τὰ μάτια σας: τό ἕνα παλατάκι πίσω ἀπ' τ' ἄλλο. Ὁ ἕνας πύργος πίσω ἀπ' τόν ἄλλο. Μὲ τζαμαρίες καὶ θόλους στὶς σκεπές καὶ φράχτες σιδερένιους. Ποῦ νὰ καταλάβουν ὕστερα τί δύσκολους καιρούς περνᾶμε, γίνεται; ἔχουν πῆξει στὰ ψητά καὶ στὰ τηγανητά καὶ στὶς ἄμαξες καὶ στὰ μόνιππα καὶ στὶς γκουβερνάντες καὶ δέν ξέρω καὶ γώ σέ τί ἄλλα. Τό καλάμι τό 'χουν καθαλήσει γιὰ καλά! Δέν ξέρουν τί νὰ πρωτοκάνουν μέ τὰ πλούτη τους καὶ μέ τὴν ξιπασιά τους.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Στά παλιά τὰ χρόνια ἦταν ἀλλιῶς τὰ πράγματα. Τότες ὁ βιομήχανος ἄφηνε νὰ ζήσει κι ὁ ἐργάτης. Σήμερις τὰ θέλουν ὅλα δικά τους. Καὶ σοῦ λέω, ὑπάρχει λόγος, πού γίνεται αὐτό. Τὰ ψηλά καπέλα δέν πιστεύουν πιά, μήτε σέ Θεό μήτε σέ διάολο. Καρφί δέν τούς καίγεται γιὰ τίς δέκα ἐντολές καὶ τὴ Δευτέρα Παρουσία. Μᾶς παίρνουνε καὶ τὴν τελευταία μας μπουκιά μές' ἀπ' τό στόμα καὶ πᾶνε νὰ μᾶς ξεκάνουν μέ τό νὰ κρύβουν τὰ λίγα τρόφιμα πού ἔχουν ἀπομεινεί. Ἀπὸ δαύτους ἔρχεται ὅλο τό κακό. Ἄμα οἱ βιομήχανοί μας ἦταν καλοὶ ἄνθρωποι δέ θά περνάγαμε καὶ μεῖς δύσκολα χρόνια.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Λοιπόν, θά σᾶς διαβάσω κάτι πολύ ὠραῖο δώστε βάση (*Βγάζει ἕνα μικρὸ φύλλο χαρτί ἀπ' τὴν τσέπη του.*) Ποῦ 'σαι, Αὔγουστε, σύρε στό καπηλειό νὰ φέρεις ἕνα μισόκιλο ἀκόμη. Μωρέ σὺ δέ βασιτέσαι ἀπ' τὰ γέλια, μπά σέ καλό σου.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Τί παθαίνει τοῦτο τό παιδί, ὅλο στὰ κέφια του εἶναι. Ὁ κόσμος νὰ χαλάει, αὐτουνοῦ γελᾶν καὶ τὰ μπατζάκια. Τράβα τώρα, σβέλτα - σβέλτα. (*Ὁ Αὔγουστος φεύγει μέ τό ἄδειο μπουκάλι.*) Νά μοῦ ζήσεις, γέρο μου, μερακλή μου, ξέρεις νὰ τρῶς ἐσύ.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *μασουλώντας, ξεθαρρεμένος ἀπ' τὸ φαῖ καὶ τὸ πιτό:* Μόριτς, εἶσαι ὁ ἄνθρωπος πού γυρεῦαμε. Ξέρεις νὰ διαβάζεις, ξέρεις καὶ νὰ γράφεις. Ξέρεις καὶ τούς καημούς τοῦ ἀργαλειοῦ. Ἡ καρδιά

σου βαράει γιὰ μᾶς, τούς φτωχοὺς ὕφαντες. Ἐσύ πρέπει νὰ πάρεις τὴν ὑπόθεσή μας στὰ χέρια σου. ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ἄκου λέει. Καὶ δέν πρόκειται νὰ λογαριάσω τίποτα, ἅμα εἶναι. Νά μὴ σώσω. Ἐχω νὰ τούς τὰ ψάλλω ἀπ' τὴν καλὴ στοὺς παλιοσυμμορίτες τούς βιομήχανους. Δέν τό 'χω σέ τίποτα. Μετά χαρᾶς μάλιστα. Μπορεῖ νὰ 'μαι βολικός ἄνθρωπος μὰ σάν μοῦ τὴ δώσει κατακέφαλα καὶ μέ πιάσουν τὰ μπουρίνια μου, θά τούς ἀρπάξω τόν Ντράισσιγκερ μέ τόνα χέρι, τόν Ντίτριχερ μέ τ' ἄλλο καὶ θά τούς κοπανᾶω τίς κεφαλές τους ὥσπου νὰ βγάλουν σπίθες ἀπ' τὰ μάτια. — Νά καταφέρναμε μόνο νὰ μέναμε πάντοτες ἐνωμένοι συναμεταξὺ μας καὶ θά φιάχναμε στοὺς βιομήχανους ἕνα κάζο... οὔτε βασιλιάς θά μᾶς χρειαζότανε τότε, οὔτε κυβέρνηση καμιά νὰ μᾶς βοηθήσει. Θά τούς λέγαμε μόνο: θέλουμε τοῦτο καὶ θέλουμε τ' ἄλλο, κι αὐτό μᾶς κάνει καὶ κείνο δέ μᾶς κάνει καὶ θά τούς κάναμε ν' ἀλλάζανε στὰ γρήγορα. Γιατί μόλις δοῦνε πῶς τούς καίει θ' ἀναγκαστοῦν νὰ μαζέψουνε καλούμπα. Τούς ξέρω καλά τούς ἀδελφοποιητοὺς πού δέν κοτᾶνε νὰ πᾶνε μόνοι τους στὴν ἐκκλησιά. Κατσούλια φοβιτσιάρικα εἶναι καὶ τίποτες παραπάνω.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Ποιός νὰ τό 'λεγε στ' ἀλήθεια. Κακός ἄνθρωπος δέν εἶμαι. Πάντα σάν μέ ρωτοῦσες θά σοῦ 'λεγα πῶς κι οἱ πλούσιοι ἄνθρωποι εἶναι, πρέπει νὰ ὑπάρχουνε κι αὐτοί. Μά ἔτσι πού 'χουν ἔρθει τὰ πράματα....

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ἄν ρωτήσεις καὶ μένα, ὁ διάλογος νὰ τούς πάρει ὅλους καὶ νὰ τούς σηκώσει, δέ χαλαλίζω τίποτες τῆς παλιοφάρας.

ΜΠΕΡΤΑ: Καλέ πού 'ναι ὁ πατέρας; (*Ὁ γέρο - Μπάουμμερτ ἔχει φύγει σιωπηλὰ στό μεταξύ.*)

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Δέν ξέρω. Σάν πού νὰ 'χει πάει; ΜΠΕΡΤΑ: Μπᾶς κι ἔπαθε τίποτα πού 'ναι ξεσυνηθισμένος στό πιτό;

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: *τά 'χει χαμένα, κλαίει: Τά βλέπετε μωρέ, τά βλέπετε! Νά μή χαρούμε καί μεις μιὰ φορά! Τό λιγούλακι καλό φαί καί μᾶς βγαίνει ἀπ' τή μύτη.*

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *γυρίζει κλαίγοντας ἀπ' τό κακό του: Νά πάρει, νά πάρει! παραλίγο νά σχολάσω. Δέτε κατάντια. Νά μήν πετύχουμε μιᾶς χαιριᾶς πράμα καί δέ λείει νά στεριώσει μέσα μας.*

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, *σέ ξαφνικό ἀναβρασμό ψυχῆς, φανατισμένος: Καί νά ξέρετε, πῶς ὄχι πολύ μακριά ἀπό δῶ, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, δικαστικοί, ὑπάλληλοι τοῦ βασιλιά νά πούμε, μέ ξεχειλισμένα τά προκοίλια τους, πού ὀλοχρονίς δέν κάνουν ἄλλο παρά νά κλέβουν μέρες ἀπ' τόν "Υψιστο, καί θέλουν νά σοῦ λένε πῶς θά περνούσανε ὁμορφα κι ὠραῖα οἱ ὑφαντές, φτάνει νά μήν ἦτανε, λείει, ἀκαμάτηδες.*

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Δέν εἶν' ἄνθρωποι αὐτοί. 'Αντίχριστοι εἶναι.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: 'Ησυχία τώρα νά σᾶς διαβάσω αὐτό πού λέγαμε, ἔχει πολὺ ζουμί. 'Εγές πού τά κοπανάγαμε παρέα μέ τόν Μπαϊκερ τόν Κόκκινο, τό τραγουδήσαμε κι αὐτό, πρὶν τό διαλύσουμε. Τό τραγούδι τοῦ αἰμοβόρικου κριτῆ.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Θεέ καί Κύριε, τοῦτο δῶ εἶναι τό τραγούδι;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ναί, ναί, τοῦτο δῶ πού βαστάω.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Τό λένε, θαρρῶ, καί τραγούδι τοῦ Ντράισσιγκερ, γιά ὄχι;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: 'Ακοῦστε το καί θά δεῖτε.

ΚΥΡΑ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Καί ποιός τό σκάρωσε μαθές;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Κανείς δέν ξέρει. Γιά δώστε βάση, τό λοιπόν.

(Διαβάζει συλλαβίζοντας σάν μαθητής, μέ λάθη στόν τονισμό μά καί μ' ἀπαράμιλλο συναισθηματικό χρωματισμό. Τά πάντα ξεπροβάλλουν ἀπ' τήν ἀνάγνωσή του: ἀπελπισία, πόνος, ὀργή, μίσος, δίψα γιά ἐκδίκηση.)

Σ' αὐτό τόν τόπο ἕνας κριτής
σάν λάμια ἀγροικαίει,
χωρίς ἀπόφαση, γοργά,
στόν "Αδη νά σέ πάει.
'Εδῶ τά βάσανα φριχτά,
ἐδῶ ἀργά μαρτύρια,
λαός οἱ ἀναστεναγμοί,
στῆς ἀδικίας πειστήρια.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: *συνεπαρμένος ἀπ' τά λόγια τοῦ τραγουδιοῦ καί μέχρι τά βᾶθη τῆς ψυχῆς του συνταραγμένος, ἔχει κάμποσες φορές ἀντισταθεῖ στόν πειρασμό νά διακόψει τόν Γιαῖγκερ. Τώρα ὅμως δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ περισσότερο. Τραυλίζοντας, κλαίγοντας καί γελώντας μαζί, λείει τῆς γυναίκας του: 'Εδῶ ἀργά μαρτύρια. Αὐτός πού τό 'γραψε γυναίκα, αὐτός λείει τήν ἀλήθεια. Βάζω τό χέρι μου στό Εὐαγγέλιο.... "Αμ τό ἄλλο; Λαός... πῶς πάει; λαός οἱ ἀναστεναγμοί....*

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Τῆς ἀδικίας πειστήρια.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Νά ξέρεις τί ἀναστεναγμούς βγάζουμε κάθε μέρα πού περνάει στόν ὕπνο καί στό ξύπνιο μας.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: *συνεχίζει τό διάβασμα. Παράλληλα ὁ 'Ανζόργκε, βαθιά ἐπηρεασμένος κάθεται καταρρακωμένος χωρίς νά ἐργάζεται πιά ἐνῶ ἡ Μπέρτα μέ τήν κυρά - Μπάουμμερτ σκουπίζουν συνέχεια τά δάκρυα ἀπ' τά μάτια τους:*

Οἱ κύριοι Ντράισσιγκερ δήμιοι,
οἱ δοῦλοι τους φυλάκοι,
κλέβουν γερά ὅλοι μαζί
δέν ντρέπονται λιγάκι.
Διαβόλου φύτρα, ἄτιμοι...

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *ποδοπατάει τό πάτωμα τρέμοντας ἀπ' τήν ὀργή: Ναί ἄτιμοι!!*

Ἡ αίθουσα γιά τούς πελάτες στό κεντρικό κρασοπωλεῖο τοῦ Πέτερσβαλντάου. Ἐνας μέγας χώρος, μέ τήν ξύλινη ὄλο δοκάρια στέγη του στηριγμένη στό κέντρο σέ μιά ξύλινη κολόνα, πού γύρω της ὑπάρχει ἕνα τραπέζι κυκλικό. Στόν πίσω τοῖχο καί δεξιά ἀπ' τήν κολόνα, ἔτσι πού νά κρύβεται τό ὀρθάνοιχτο πορτόφυλλό της, ἡ πόρτα τῆς εἰσόδου. Ἀπ' αὐτήν βλέπει κανεῖς σ' ἕνα μεγάλο ἐσωτερικό χώρο, γεμάτο βαρέλια καί σύνεργα ζυθοποιίας. Στό βάθος, δεξιά ἀπ' τήν πόρτα καί στή γωνιά, ὁ πάγκος γιά τό σερβίρισμα, ἕνα μπόι ψηλός, ξύλινος, μέ σειρές τά ράφια μέ τ' ἀπαραίτητα σκεύη. Μεσολαβεῖ λίγος χώρος γιά τόν κάπελα καί πίσω του, ἐντοιχισμένος ὁ μπουφές μέ τά μπουκάλια τά ποτά. Μπροστά στόν πάγκο κομψό τραπέζι, στρωμένο μέ πολύχρωμο τραπεζομάντιλο, πάνωθῆ του μιά λάμπα κρεμαστή καί γύρω του ξύλινες καρέκλες μέ ψάθινα καθίσματα καί πλάτες. Ὅχι πολύ μακριά ἀπό ἐκεῖ καί στό δεξιό τοῖχο, ὑπάρχει μιά πόρτα μέ τήν ἐπιγραφή «Ταβέρνα», πού ὀδηγεῖ στόν ἰδιαίτερο χώρο γιά τήν ἐκλεκτή πελατεία. Πιό κεῖ ἀκόμη, ἐμπρός καί δεξιά, παλιό κολονάτο ἐκκρεμές. Ἀκούγεται ὁ ρυθμικός του χτύπος. Ἀριστερά ἀπ' τήν πόρτα τῆς εἰσόδου, στόν πίσω τοῖχο ἕνα τραπέζι γεμάτο μπουκάλια καί ποτήρια καί πιό πέρα στή γωνιά, ἡ μεγάλη πλίνθη σόμπα. Ὁ ἀριστερός τοῖχος ἔχει τρία μικρά παράθυρα πού κάτωθῆ τους καί κολλητά σ' αὐτόν ἐκτείνεται ἕνας μακρόστενος πάγκος, ἐνῶ μπροστά ἀπ' τόν πάγκο κι ἀπέναντι ἀπό κάθε παράθυρο, ὑπάρχει κι ἀπό ἕνα μεγάλο ξύλινο τραπέζι,

ή στενή πλευρά του να βλέπει προς τόν τοίχο. Στίς φαρδιές πλευρές τῶν τραπέζιων βρίσκεται ἀπό μιά πολυθρόνα ἐνῶ ἀπ' τή στενή πλευρά καί πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς αἴθουσας βρίσκεται ἀπὸ μιά ξύλινη ἀπλή καρέκλα. Οἱ τοῖχοι τῆς αἴθουσας εἶναι βαμμένοι γαλάζιοι καί στολισμένοι μ' ἐπιγραφές, γιρλάντες ἀπὸ ζωγραφιές καί χρωματιστές λιθογραφίες, ἀνάμεσά τους τὸ πορτραῖτο τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ IV.

Ὁ Σόλτζ Βέλτσελ, ἓνας καλοκάγαθος γίγας, περασμένα τὰ πενήντα, γεμίζει ὄρθιος ἓνα ποτήρι μύρα ἀπ' τὴν κάνουλα ἑνὸς βαρελιοῦ. Ἡ κυρά - Βέλτσελ σιδερώνει κοντὰ στὴ σόμπα. Εἶναι μιά γεροδεμένη, παστρικά ντυμένη γυναίκα, πού δὲν ἔχει πατήσει ἀκόμη τὰ τριάντα πέντε. Ἡ Ἄννα Βέλτσελ, ὁμορφὴ δεκαεφτάχρονη κοπέλα μ' ἐξαίσια κοκκινόξανθα μαλλιά, κάθεται στὸ στολισμένο τραπέζι, φορώντας τὰ καλά της ροῦχα, καί κεντάει. Γιά μιά στιγμή σηκώνει τὸ κεφάλι τῆς ἀπ' τὴ δουλειά κι ἀφουγκράζεται τὸ μακρινὸν ἀπόηχο κάποιου ἐπικήδειου ὕμνου πού ψέλνει κάπου μακριὰ μιά παιδικὴ χορωδία. Στὸ ἴδιο τραπέζι, πίσω ἀπ' ἓνα ποτήρι βαυαρέζικη μύρα, κάθεται ὁ μάστρο - Βίγκαντ, ὁ μαραγκός. Φοράει τὴν ἐπίσημη στολή τοῦ νεκροθάφτη. Ἀπ' τὴν ὄψη του φαίνεται μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πὼς ξέρει τί χρειάζεται γιὰ νὰ πετύχει κανεὶς τὸ σκοπὸ του σ' αὐτὸ τὸν κόσμον, σβελοσύνη δηλαδή καί πονηράδα καί ἀδίσταχτη πορεία πρὸς τὰ ἐμπρός. Στὸ στρογγυλὸ τραπέζι τῆς κολόνας τοῦ κέντρου τρέχει μὲ ἰδιαίτερη ὄρεξη τὸ μπιφτέκι του ἓνας πλανόδιος πρᾶματευτῆς. Εἶναι μέτριος στὸ ἀνάστημα, καλοζωισμένος, ξεχειλισμένος ἀπὸ καλὴ διάθεση, γεμάτος κέφι ζωντάνια καί θράσος. Παριστάνει τὸν μοντέρνο. Τὰ μπαγκάζια του, μιά τσάντα, μιά βαλίτσα μὲ δείγματα ἢ ὀμπρέλα του, τὸ παλτό του καί μιά βελούδινη κάπα βρίσκονται ὀλόγυρά του, πεταμένα πάνω σὲ διαφορὲς καρέκλες.

ΒΕΛΤΣΕΛ, πεταχτὰ στὸν Βίγκαντ, καθὼς περνάει ἀπὸ δίπλα του γιὰ νὰ πάει τὴν μύρα τοῦ πρᾶματευτῆ: Χαλασμός Κυρίου σήμερα στὸ Πέτερσβαλντάου.

ΒΙΓΚΑΝΤ, μὲ στριγγιά φωνή, σάν τρουμπέτα: Εἶναι, βλέπετε μέρα παραλαβῆς πάνω στοῦ Ντράισσιγκερ,

γι' αὐτό.

ΚΥΡΑ—ΒΕΛΤΣΕΛ: Τέτοιο κακό πάντως δὲν ἔχει ματαγίνει.

ΒΙΓΚΑΝΤ: Τότες, ὁ λόγος θά 'ναι ἔνεκα οἱ διακόσοι ὕφαντες πού γυρεύει νὰ προσλάβει ἐπιπλέον.

ΚΥΡΑ—ΒΕΛΤΣΕΛ, σιδερώνοντας πάντα: Ναί, ναί, αὐτός θά 'ν' ὁ λόγος. Κεῖνος γυρεύει διακόσους καί θά 'χουν ἔρθει ἴσαμ' ἑξακόσοι. Ἐχουμε, βλέπετε, κι ἓνα σωρὸ ἀπὸ δαῦτη τὴ φάρα.

ΒΙΓΚΑΝΤ: Ἄν ἔχουμε! Θεέ μου, φτάνουν καί περισσεύουν. Καί δὲν πᾶ νὰ πηγαίνουνε κακὴν — κακῶς, ἀπὸ προσώπου γῆς δὲ λένε νὰ ἐξαφανιστοῦν. Γεννοβολᾶνε μὲ τὴ σέσουλα τὰ παιδιὰ, παραπάνω κι ἀπ' ὅτι μᾶς χρειάζεται. (Ἡ χορωδία ἀκούγεται δυνατώτερα γιὰ μιά στιγμή.) Ἐχουμε καί τὴν κηδεῖα μέσα στ' ἄλλα. Ξέρετε, ὁ Φάμπεχ ὁ ὕφαντῆς, πέθανε τελικά.

ΒΕΛΤΣΕΛ: Παραβάστηξε αὐτός. Πόσος καιρὸς πάει π' ἄλλο δὲν ἔκανε παρά νὰ γυρίζει σάν τὸ φάντασμα ἓνα γύρο;

ΒΙΓΚΑΝΤ: Δέ θά τὸ πιστέψεις, Βέλτσελ, τόσο μικρούλι νεκροσέντουκο, ἀλαφρό, μιά σταλιά πράμα, δὲν ἔχω ματασκαρώσει. Σοῦ εἶχε ἓνα λείψανο, μήτε σαράντα πέντε κιλά δὲν πήγαινε.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ, τρώγοντας: Δὲν καταλαβαίνω ἀπολύτως τίποτα...ὅπου νὰ πέσει τὸ μάτι σου, ὅποια ἐφημερίδα ν' ἀνοίξεις, διαβάζεις τόσο ἀνατριχιαστικές ἱστορίες γιὰ τὴ δυστυχία τῶν ὕφαντῶν πού σχηματίζεις μιά τέτοια εἰκόνα γιὰ τὸ ζήτημα, σάν νὰ 'χει θερισμένους ἢ πείνα σ' αὐτὸ τὸν τόπον πάνω ἀπ' τὰ τρία τέταρτα τοῦ πληθυσμοῦ. Μετὰ ἔρχεσαι δῶ πέρα, καί βλέπεις μιά κηδεῖα! Ὅτι ἔμπαινα στὸ χωριό. Μουσικὲς, σχολεῖα, δάσκαλοι, παπάδες... καί πίσωθε ὀλάκαιρη ἀνθρωπομυρμηγκιά, σάν νὰ ξεβγάζανε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κίνας. Ὑψιστε Θεέ, πὼς μποροῦν νὰ πληρώνουν τόσα ἔξοδα αὐτοὶ οἱ χριστια-

κια κι άρραβωνιαστικούς.

ΚΥΡΑ—ΒΕΛΤΣΕΛ, ρίχνει ένα κούτσουρο στη φωτιά: Αυτό τό κορίτσι! Λέξη δέ λέει ν' άκούσει για παντρεία.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ, πετάγεται όρθιος, δήθεν ζαφνιασμένος εύχάριστα, πλησιάζει κι άπλώνει πάνω άπ' τό στολισμένο τραπέζι τό χέρι του στην Άννα: Πολύ έξυπνο άπό μέρους σας, δεσποινίς, και γώ τό ίδιο κάνω. "Ωπα! Κολλήστε το! οί δυό μας θά μείνουμε για πάντα λεύτεροι.

ANNA, κατακόκκινη, του δίνει τό χέρι: Μά πώς, δέν είσατε παντρεμένος;

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Προσποιοῦμαι, τίποτα παραπάνω. Θεός φυλάξει. 'Επειδή φοράω τή βέρα, ε; "Α μπά, έτσι τήν πέρασα στό δάχτυλό μου, μόνο και μόνο για να προστατεύω τή γοητευτική μου προσωπικότητα άπό τίποτα ύστερόβουλες επιθέσεις. 'Εσάς όμως δέ σας φοβάμαι. (Βάζει τή βέρα στην τσέπη.) Πέστε μου όμως, σοβαρά τώρα δεσποινίς, δέ θά θέλατε να παντρευόσαστε καθόλου μά καθόλου; Ούτε τόσο δά λιγάκι;

ANNA, κουνάει τό κεφάλι της: Για όνομα!

ΚΥΡΑ—ΒΕΛΤΣΕΛ: Δέν τήν παντρεύεις μέ τίποτε αυτήν, έξόν κι αν βρεθεί κάτι τίς πολύ ξεχωριστό.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Και γιατί όχι; "Ενας μεγιστάνας άπ' τή Σιλεσία πήρε τήν καμαριέρα τής μητέρας του κι ό πάμπλουτος εργοστασιάρχης Ντράισσιγκερ παντρεύτηκε θυγατέρα δημοτικού συμβούλου. Πού δέν έχει ούτε τή μισή άπ' τή δική σας όμορφιά, δεσποινίς, και γυρίζει τώρα στά πούπουλα μέ άμαξες και ύπηρέτες μέ λιβρέα. Γιατί όχι λοιπόν; (Πάει πέρα - δώθε τεντώνοντας τά χέρια του και πατώντας τά πόδια του μέ δύναμη για να ξεμουδιάσει.) "Ενα καφεδάκι θά τό έπινα τώρα εύχαρίστως.

(Κρατώντας άπό ένα δέμα μπαίνουν μέσα: ό 'Ανζόργκε μέ τό γέρο—Μπάουμερτ και κάθονται ήσυχα και ταπεινά στό πιό μπροστινό τραπέζι άριστερά, μαζί μέ τόν Χόρνιχ.)

ΒΕΛΤΣΕΛ: Καλώς τους! "Ε, παππού 'Ανζόργκε, χρόνια και καιρούς κάνουμε να σέ δοῦμε.

ΧΟΡΝΙΧ: Πώς τό 'παθες και βγήκες άπ' τό καβούκι σου, τό μπαρουτοκαπνισμένο;

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, σατισμένος, μ' όλοφάνερη άμηχανία: Είπα να πάω να ξαναπάρω ένα στημόνι και του λόγου μου.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Τό πήρ' άπόφαση να δουλέψει για δέκα δεκάρες.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Δέ θά τό 'κανα ποτέ των ποτών, μά ή καλαθοπλεκτική δέν έχει ψωμί πιά.

ΒΙΓΚΑΝΤ: 'Απ' τό τίποτα καλές είναι και οί δέκα δεκάρες. Γνωρίζομαι πολύ καλά μέ τόν Ντράισσιγκερ. 'Εργάζεται μόνο και μόνο για να 'χει μίαν άπασχόληση. Πρίν όχτώ μέρες είχα πάει να του βγάλω τά διπλά παράθυρα, για τό καλοκαίρι. Και είχαμε μιά συζήτηση επί του θέματος. "Οτι κάνει, τό κάνει άπό φιλανθρωπία και μόνο.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Νά τ' άκούς και να μήν τό πιστεύεις.

ΒΕΛΤΣΕΛ, βάζει άπό 'να ποτήρι ρακί μπροστά στον καθένα άπ' τους ύφαντές: 'Ορίστε παρακαλώ. Δέ μου λές, 'Ανζόργκε; Πόσο καιρό έχεις να ξουριστείς; 'Ο κύριος άπό δώ ενδιαφέρεται πολύ να μάθει.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ, φωνάζει άπό πέρα: "Οχι, κύριε κάπελα, δέ ρώτησα αυτό. Μ' έντυπωσίασε ή σεβάσμία εμφάνιση του κυρίου ύφαντουργού αυτό 'ναι όλο. Σπάνια συναντάει κανείς τέτοιους άντρακλες.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, στριφογυρίζει μ' άμηχανία τό κεφάλι του: Νά τ' άκούς και να μήν τό πιστεύεις.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Σπανίζουν τή σήμερα ήμέρα οί πρωτόγονοι, γεροδύναμοι άνθρωποι τής φυσικής ζωής. Καταντήσαμε άπολειψάδια του πολιτισμού... εγώ όμως τρελαίνομαι για πρωτογονισμό. Κοιτάζτε φρούδια, σαν θάμνοι. Κι αυτή ή γεννιάδα άγρίου, τί σας λέει;

ΧΟΡΝΙΧ: Κοίταξε να δεις, αξιότιμε κύριε, θά σου πω κάτι: των Χριστιανών εδώ δέ φτάνουν τά λεφτά ούτε για

ΒΙΓΚΑΝΤ: "Ε, καί; από τοῦ νά 'μαι κλεπταποδόχος ὑπάρχει μεγάλη διαφορά.

ΧΟΡΝΙΧ: Σωστά, ἐσύ δέν ἔχεις παρά νά παρουσιάσεις φουσκωμένο τό λογαριασμό τοῦ πλούσιου ἐργοστασιάρχη ἢ νά βουτήξεις μερικά περισσευόμενα σανίδα ἀπ' τήν οἰκοδομή τοῦ Ντράισσιγκερ, καμιά νυχτιά χωρίς φεγγάρι.

ΒΙΓΚΑΝΤ, *γυρίζοντας του τίς πλάτες*: "Ὦχ μωρέ, δέν πά νά λές ὅτι θέλεις, μαζί σου δέ μιλάω ἄλλο. (*Ξαφνικά, πάλι*): Ψευτοπαλιατζή!

ΧΟΡΝΙΧ: Πεθαμενατζή!

ΒΙΓΚΑΝΤ, *στούς ἄλλους*: Κάνει μάγια, μαγεύει τά ζωντανά ἐτοῦτος.

ΧΟΡΝΙΧ: Πρόσεξε, μήν κάνω καί σένα τά σημάδια μου, ἄκουσες;

(*Ὁ Βίγκαντ χλωμιάζει.*)

ΚΥΡΑ-ΒΕΛΤΣΕΛ, *ἔχει βγεῖ καί ξανάρχεται μ' ἓνα φλιτζάνι καφέ γιά τόν πρამατευτή*: Μήπως προτιμᾶτε νά σᾶς τόν σερβίρω στό ἰδιαίτερο;

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: "Α, μά τί λέτε. (*Ρίχνοντας ἓνα καταχτητικό βλέμμα στήν Ἄννα*): Ἐδῶ θά μείνω ὡς νά πεθάνω.

ΕΝΑΣ ΝΕΑΡΟΣ ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ κι ΕΝΑΣ ΤΣΙΦΛΙΚΑΣ *ὁ τελευταῖος μ' ἓνα μαστίγιο. Μπαίνουν. Κι οἱ δύο*:

Καλή μέρα! (*Στέκονται ὄρθιοι στόν πάγκο.*)

ΤΣΙΦΛΙΚΑΣ: Μᾶς βάζετε δύο λικερᾶκια.

ΒΕΛΤΣΕΛ: Καλῶς τους, καλῶς τους. (*Τούς βάζει ὅ,τι ζήτησαν. Οἱ δύο πίνουν τά ποτηράκια, τσουγκρίζουν, πίνουνε καί τά ξανακουμπᾶνε στόν πάγκο.*)

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Λοιπόν, κύριε δασονόμε, κάνατε γερό δρόμο, ἔ;

ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ: "Ἐτσι κι ἔτσι. "Ἐρχομαι ἀπ' τό Στάνιζάιφερσντόρφ.

(*Μπαίνουν ὁ πρῶτος κι ὁ δεύτερος ὑφαντής καί κάθονται μαζί μέ τόν Ἄνζόργκε, τόν Μπάουμπερτ καί τόν Χόρνιχ.*)

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Μέ συγχωρεῖτε, δέν εἶστε ὁ δασοφύλακας τοῦ κόμητος Χόχ — Χάιμσερ;

ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ: "Ὁχι. Τοῦ κόμη Κάιλς εἶμαι.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Σωστά, σωστά, αὐτό ἤθελα νά πῶ κι ἐγώ. Παράγινε δῶ πέρα τό κακό μέ τούς πολλούς κόμητες καί βαρῶνους καί τίς εὐγενεῖες τους, τούς ἀρχιδούκες. Πρέπει νά διαθέτει κανεῖς τρομερή μνήμη. Καί τί τό θέλετε τό τσεκούρι, κύριε δασοφύλαξ;

ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ: Τό πῆρα ἀπό κάτι λαθραῖους ξυλοκόπους.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Πολύ τοῖς μετρητοῖς τό παίρνουν οἱ ἀφεντάδες γιά μερικά καυσόξυλα πού θά λείψουν μιά στά τόσα.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Γιά σταθεῖτε, ποῦ ἀκούστηκε αὐτό, νά πηγαίνει ὅποιος ὅποιος καί νά παίρνει...

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Μέ τό συμπάθειο, θά πῶ κάτι: "Ὅπως παντοῦ ἔτσι καί στά μέρη μας ὑπάρχουνε καί μεγάλοι κλέφτες καί μικροί. Εἶναι καμπόσοι ἐδῶ πού γίνανε πλούσιοι μέ τό λαθρεμπόριο ξυλείας, τέτοιος γερός τζίρος γίνεται μέ τά κλεμμένα δέντρα, μά σάν κανένας φτωχός ὑφαντής...."

ΠΡΩΤΟΣ ΓΕΡΟ ΥΦΑΝΤΗΣ, *κόβει τόν Μπάουμπερτ*: Μήτε κλαράκι δέν ἔχουμε δικαίωμα νά κόψουμε καί σάν νά μήν φτάνει αὐτό, οἱ ἀφεντιές τους οἱ εὐγενεῖς, μᾶς ρίχνονται ὅλο καί πιό ἄγρια γιά νά μᾶς γδάρουν τό πετσί. "Ἄντε μετά νά ξοφλήσεις τόσες εἰσφορές, ἀσφάλειες, τόκους ἀργαλειῶν, χῶρια τίς παροχές σέ εἶδος καί τήν προσωπική ἐργασία πού σέ ὑποχρεώνουνε νά κάνεις τζάμπα καί ξεθεώνεσαι, θές δέ θές, στήν ἀγγαρεία.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ: Κοντολογίς, ὅτι ἀπομείνει στήν τσέπη μας ἀπ' τό βιομήχανο, βάζει τή χούφτα του ὁ ἀριστοκράτης καί τ' ἀρπάζει.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΕΡΟ ΥΦΑΝΤΗΣ, *ἔχει κάτσει στό πλαινό τραπέζι*: Σάμπως δέν τά 'πα κι ὁ ἴδιος τῆς ἀφεντιᾶς του

τρύπα νά κάτσει, στή δίνω. Θά μοῦ πληρώνεις ὄμως τό νοίκι ὄμορφα κι ὠραῖα καί θά μοῦ βάζεις κι ἓνα χέρι νά μαζεύω τό σανό καί τό στᾶρι μου. Ἔμα δέ σοῦ κάνει, τράβα νά βρεῖς ἄλλου. Μά καί παρακάτω πού θά τραβήξεις, πάλι τά ἴδια θέ ν' ἀκούσει ὁ ὑφαντής.

ΓΕΡΟ — ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *μέ ὀργή*: Ἔχουμε τό μέλι βλέπεις καί τιμπολογῶνε ὅλοι ἀπό μᾶς.

ΤΣΙΦΛΙΚΑΣ, *φωντωμένος*: Ἐ, ρέ, ὄρνια πειναλέα, εἴσαστε ἄξιοι γιά τίποτα ἐσεῖς; Ξέρετε νά πιάσετε τ' ἀλέτρι, νά μπήξετε τό ὑνί στή γῆς; Ν' ἀνοιξετε ἓνα αὐλάκι εὐθεια γραμμή ἢ νά σηκώσετε ἓνα τσουβάλι ἀμύγδαλα νά τ' ἀπιθώσετε στό κᾶρο; Ἀχρηστοί εἴσαστε, μονάχα νά κοπροκυλιάζετε ξέρετε καί νά πλαγιαίσετε μέ τά θηλυκά. Σκατάδες! Ἀνεπρόκοποι! (*Ἔχει πληρώσει στό μεταξύ καί φεύγει. Τόν ἀκολουθεῖ ὁ δασοφύλακας γελώντας. Ὁ Βέλτσελ, ὁ μαραγκός κι ἡ κυρά — Βέλτσελ γελῶνε δυνατά, ὁ πρᾶματευτής μέσα του.*)

Ἢταν κοπᾶσουν τά γέλια, ἐπικρατεῖ σιγή.

ΧΟΡΝΙΧ: Ἔτσι εἶναι οἱ μεγαλοχωριάτες, βόδια μοναχά ... Σάν νά μή ξέρουμε τί δυστυχία βαράει τόν τόπο. Καί τί δέν ἔχουν ἰδιωμένα τά μάτια μας δῶ πάνου, σέ τοῦτα τά χωριά. Τέσσερις - τέσσερις, πέντε - πέντε νά κοιμῶνται οἱ ἄνθρωποι γυμνοί μ' ἓνα τσουβάλι γιά στρῶμα.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ, *σέ ἥπιο τόνο, συμβουλευτικά*: Γιά στάσου ἀγαπητέ! Ὅσον ἀφορᾶ τίς συνθήκες διαβιώσεως στίς ὄρεινές περιοχές, οἱ γνῶμες διίστανται ἀρκετά, — ἂν ξέρετε γράμματα

ΧΟΡΝΙΧ: Ἄμ, καί γράμματα ξέρω καί τήν ἐφημερίδα τή διαβάξω μονορούφι καλή ὥρα σάν καί σᾶς. Δέ θά μοῦ πειτε σεῖς, ξέρω τί γίνεται ἐγώ, τούς ἔχω ζήσει πολύ καλά τούς ἀνθρώπους σ' αὐτά τά μέρη. Καμπούριασα σαράντα χρόνια νά γυρίζω μέ τό δισάκι μου ἓνα-γύρω, καί δέ θά ξέρω τό τί συμβαίνει ἀποπάνω; Τί ἔγινε στό

Φούλερ, νά σᾶς πῶ: Τά παιδιά τσιμπολόγαγαν στή λάσπη μέ τίς χῆνες τοῦ γείτονα. Γυμνοί, πεθαίνουν στή σειρά οἱ ἄνθρωποι στά σπίτια τους. Βρωμερή ἀλευρόκολλα εἶχαν πιάσει νά τρῶν ἀπ' τή μεγάλη τους τρομάρα. Κι ἡ πείνα τοὺς θέριζε κατοσταριές-κατοσταριές.

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ: Μά ἀφοῦ ξέρετε γράμματα, θά ἔχετε ὑπ' ὄψιν ἀσφαλῶς πὼς ἡ Κυβέρνηση ἔδωσε ἐντολή νά γίνει διεξοδική ἔρευνα ἐπὶ τοῦ θέματος καί.....

ΧΟΡΝΙΧ: Πὼς, πὼς, τό 'χουμε ὑπ' ὄψη μας κι αὐτό: θά καταφτάσει ἓνας κύριος ἀπ' τὴν Κυβέρνηση, πού ὄλα αὐτὸς τὰ ξέρει καί κανένας ἄλλος, τὰ 'χει δωμένα, βλέπετε, μέ τὰ ἴδια του τὰ μάτια. Καί θά φέρει μιά βόλτα στό χωριό, ὄχι πολὺ μεγάλη, ἴσαμε τὸν καταρράχτη μόνο, ἴσαμε κεῖ πού βρίσκονται καί τὰ καλύτερα σπίτια. Τίς ὠραίες, καλογαλισμένες του μπότες δέ θά θέλει νά τίς σκονίσει παραπάνω. Θά συλλογιστεῖ τό λοιπόν, ἔτσι θά 'ναι παντοῦ, ὄλα ὁμορφα κι ὠραῖα καί θά ξανανέβει στήν ἄμαξά του νά γυρίσει στό σπιτάκι του. Καί θά γράψει μετὰ στό Βερολίνο, πὼς γιά δυστυχία οὔτε λόγος. Σάν θά 'χε ὅμως λίγο ὑπομονή, νά περιδιάβαζε κάπως τό χωριό, νά 'φτανε ὡς ἐκεῖ πού κατεβαίνει τό ποτάμι, καί πὶο κεῖ ἀκόμη, νά πέρναγε τό γιοφύρι, νά βρισκόταν στήν πέρα ὄχθη τή στενή, πού 'ρχεται σύρριζα στό βουνό, καί πὶο πέρα, νά κατηφόριζε λίγο ἰσακάτω, κεῖ πού στέκουν ἓνα - ἓνα τὰ σαπιοκαλύβια στή σειρά, μιά - μιά κρέμονται οἱ 'ρειπωμένες ἀχουροφωλιές ἀπ' τή χαράδρα, πού τόσο μαῦρες εἶναι κι ἄραχνες, πού μήτ' ἓνα σπιρτουλάκι δέν ἀξίζει νά ξεδέψεις γιά νά τοὺς βάλεις φωτιά, τότες ἀλλιώτικη ἀναφορά θά 'κανε στό Βερολίνο. Σέ μένα νά 'ρθοῦνε οἱ κύριοι ἀπ' τὴν Κυβέρνηση, πού δέ λένε νά καταλάβουν πὼς ὑπάρχει φτώχεια καί κακομοιριά. Νά τοὺς ἔδειχνα τότε μερικά πραγματάκια. Νά τοὺς ἔμπαζα σ' ἓνα ἓνα, σ' ὄλα τὰ πεινασμένα

σπιτικά, νά τοὺς ἀνοίγα τὰ μάτια.

(*'Απ' ἔξω ἀκούγεται τό τραγούδι τῶν ὑφαντῶν.*)

ΒΕΛΤΣΕΛ: Πάλι πιάσανε κεῖνο τό τραγούδι τό σατανικό.

ΒΙΓΚΑΝΤ: Θά σηκώσουν στό πόδι ὄλο τό χωριό ἔτσι πού πάνε.

ΚΥΡΑ — ΒΕΛΤΣΕΛ: Κάτι κακό μοῦ μυρίζεται.

(*'Ο Γιαῖγκερ κι ὁ Μπαϊκερ, κρατημένοι μπράτσο μέ μπράτσο μπαίνουν ἐπικεφαλῆς μιᾶς ὁμάδας νεαρῶν ὑφαντῶν, στό ἐσωτερικό τοῦ κρασοπωλείου, κι ἀπό κεῖ, ἀπ' τὴν πόρτα εἰσόδου, ἔρχονται στήν αἴθουσα.*)

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Οὐλαμός, ἄλτ! 'Αφιπεύσατε! (*Οἱ νιοφερμένοι κατευθύνονται στά διάφορα τραπέζια καί πιάνουν κουβέντα μέ τοὺς ἄλλους ὑφαντές πού κάθονται σ' αὐτά.*)

ΧΟΡΝΙΧ, φωνάζει τοῦ Μπαϊκερ: Δέ μᾶς λές τί γίνεται δωπέρα μωρέ καί κουβαληθήκατε τόσοι μαντράχαλοι μαζωμένοι;

ΜΠΑΙΚΕΡ, μέ σημασία: "Ε, ὄλο καί κάτι γίνεται! "Ετσι, Μόριτς;

ΧΟΡΝΙΧ: Συμμαζευτεῖτε! 'Αφήστε τ' ἀστεῖα πιά.

ΜΠΑΙΚΕΡ: "Αρχισε νά χύνεται καί αἷμα. Νά σοῦ δείξω; (*'Ανεβάζει τό μανίκι του καί δείχνει πού στάζει λίγο αἷμα ἀπ' τό μπόλι του. Πολλοί ἀπ' τοὺς νεαροὺς στά τραπέζια τὸν μιμοῦνται.*)

ΜΠΑΙΚΕΡ: Πήγαμε στὸν κουρέα τὸν Σμίτ καί μπολιαστήκαμε.

ΧΟΡΝΙΧ: "Αμ, τώρα φωτίστηκα. Τώρα ἐξηγεῖται γιατί γέμισαν οἱ δρόμοι πετεινάρια.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, παριστάνοντας τὸν ἀπλοχέρη, δυνατά: Δυὸ μπουκάλες, Βέλτσελ, καί γρήγορα. Κερνάω! Γιά νόμισες δέν ἔχουμε καί μεῖς ψιλικό ὀξύ! Κούνια πού σέ κούναγε! "Αμα θέλουμε καθόμαστε ὡς τό πρῶι νά κατεβάζουμε ρακί καί νά ρουφᾶμε καφεδάκια, σάν κάποιους πραγματευτάδες καλή ὦρα. (*Γέλια ἀπ' τὴ μεριά τῶν νέων ὑφαντῶν.*)

ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ, ἀπορώντας μ' εὐθυμία: Τό λέτε γιά τὴν

ποιός ξεσηκώνει ενάντια μου τόν τσιφλικά και τό μυλωνά, πού νά περνάει ολάκαιρη βδομάδα χωρίς νά πετυχαίνω ἄλογο γιά πετάλωμα, ρόδα νά τῆς περάσω μιάν ἀχτίνα. Θά ξέρω ποιός εἶναι αὐτός. Τόν τράβηξα κάποτες ἀπ' τῆ σέλα τοῦ ἀλόγου του, τό ἄτιμο τό κάθαρμο, γιατί τάραξε στό ξύλο μέ τό βοῖδοκάμουτσο ἓνα χαζούλικο ἀγόρι γιά δυό ἀγουροάχλαδα πού ἔχε παρμένα. Καί στό λέω, μιά και καλή, ἄμα κάνεις πώς μέ βάζεις φυλακή, νά ἐτοιμάσεις ἀμέσως και τῆ διαθήκη σου. Κι ἀπό πολύ ἀλάργα σάν ἀκούσω κἀνα μαντάτο, θ' ἀρπάξω στά χέρια μου ὅτι λάχει, μά πέταλο, μά σφυρί, μά κἀνα κἀδο μέ νερό, μά κανά ροδαξόνι και θά ψάξω νά σ'εὔρω, κι ἄς εἶναι νά σέ σηκώσω ἀπ' τό κρεβάτι σου, ἀπ' τόν ἄνθρωπό σου δίπλα, νά σέ σύρω ἔξω και νά στ' ἀνοίξω στά δύο τό κεφάλι, νά μή μέ λένε Βίτιγκ. (*Ἔχει πεταχτεῖ ὄρθιος και κάνει νά χυμῆξει τοῦ Κοῦτσε.*)

ΓΕΡΟΙ και ΝΕΟΙ ΥΦΑΝΤΕΣ, τόν συγκρατοῦν: Βίτιγκ, Βίτιγκ, ἔλα στά καλά σου.

ΚΟΥΤΣΕ, ἀσυναίσθητα ἔχει σηκωθεῖ. Τό πρόσωπό του εἶναι χλωμό. Λέγοντας τά παρακάτω ὑποχωρεῖ. *Ὅσο πλησιάζει πρὸς τὴν πόρτα, γίνεται πιό θαρραλέος. Τά τελευταῖα λόγια τά λέει στό κατώφλι γιά νά ἐξαφανιστεῖ ἀμέσως μετὰ: Τί ζητᾶς ἀπό μένα; Δέν ἔχω καμιὰ δουλειά μαζί σου. Ἐγὼ ἦρθα νά μιλήσω στοὺς συντοπίτες μας τοὺς ὑφαντές. Δέ σέ πείραξε κανεῖς. Ποιός σκοτίζεται γιά λόγου σου. Στούς ὑφαντές ὅμως ἔχω μιά παραγγελία νά πῶ: ὁ κύριος Ἄρμωστῆς ἀπαγορεύει νά τραγουδάτε αὐτό τό τραγούδι — τοῦ Ντραίσιγκερ ἢ ὅπως ἀλλιῶς τό λένε. Κι ἂν ἔξω στοὺς δρόμους δέ σταματήσουν ἀμέσως οἱ φωνές και τά τραγούδια, θά φροντίσει νά μπεῖτε στό κρατητήριο, νά ἔχετε περισσότερο χρόνο στή διάθεσή σας και περισσότερη ἡσυχία. Ἐκεῖ—μέσα, μ' ἓνα ξεροκόμματο και λίγο νερό, θά μπορεῖτε νά τραγουδάτε ὅσο σᾶς κάνει καρδιά. (Φεύγει.)*

ΒΙΤΙΓΚ, *τοῦ φωνάζει ζωπίσω του: Τίποτα δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀπαγορέψει ὁ Ἄρμωστῆς, θά φωνάζουμε ὅσο θέμε και θά τραγουδάμε ὅσο θέμε κι ἄς τριξουν ὅλα τά παράθυρα, κι ἄς ἀκουστοῦμε ὡς τό ρέμα, στή γειτονιά τῶν πλουσίων. Κανενός δέν πέφτει λόγος, δέν πᾶ νά γκρεμιστοῦν ὅλα τά σπίτια τῶν βιομηχάνων τά κεφάλια, δέν πᾶ νά στήσουνε χορὸ ὅλες οἱ περικεφαλαῖες στά κεφάλια τῶν ἄρμωστῶν.*

ΜΠΑΪΚΕΡ, *ἔχει σηκωθεῖ στό μεταξύ δίνοντας σιωπηρὰ τό σύνθημα γιά ν' ἀρχίσει τό τραγούδι και πιάνει τώρα κι αὐτός νά τραγουδάει μέ τοὺς ἄλλους:*

Σ' αὐτόν τόν τόπο ἓνας κριτῆς
σάν λάμια ἀγροικαίει,
χωρίς ἀπόφαση γοργά
στόν Ἄδη νά σέ πάει.

Ὁ κάπελας προσπαθεῖ νά καθυστερήσει τά πνεύματα, δέν τόν ἀκούει ὅμως κανεῖς. Ὁ Βίγκαντ βουλώνει τ' αὐτιά του και φεύγει τρέχοντας. Οἱ ὑφαντές σηκώνονται ὄρθιοι και στή διάρκεια τῆς ἐπομένης στροφῆς ἀκολουθοῦν τόν Μπαϊκερ και τόν Βίτιγκ, πού μέ νοήματα, χειρονομίες κ.λ.π. ἔχουν δώσει τό σύνθημα γιά καθολικὴ ἀποχώρηση.

Ἐδῶ τά βάσανα φριχτά,
ἐδῶ ἀργά μαρτύρια,
λαός οἱ ἀναστεναγμοί,
τῆς ἀδικίας πειστήρια.

Τό μεγαλύτερο κιόλας μέρος τῶν ὑφαντῶν τραγουδάει τὴν ἐπομένη στροφή ἔξω στό δρόμο, ἐνῶ στήν αἴθουσα ἔχουν μείνει μονάχα μερικοὶ νεαροὶ και πληρώνουν. Στό τέλος τῆς ἐπομένης στροφῆς ὅλοι ἔχουν φύγει ἀπ' τὴν αἴθουσα ἐκτός ἀπ' τόν Βέλτσελ, τὴ γυναῖκα του, τὴν κόρη του και τό γέρο — Μπάουμερτ.

Πέτερσβαλντάου. Τό ιδιαίτερο δωμάτιο τοῦ ἑριοβιομήχα-
νου Ντράισσιγκερ. Εἶναι ἕνας χῶρος διαρρυθμισμένος μέ τήν
πολυτέλεια καί τό ψυχρό γοῦστο τῆς πρώτης πενητακονταε-
τίας τοῦ αἰῶνα μας. Ταβάνι, σόμπα καί πόρτες ὅλα λευκά. Οἱ
ταπετσαρίες μέ κατακόρυφες συστοιχίες ἀπό μικρά ἄνθη
ἔχουν μιά κρύα, μολυβιά ἀπόχρωση. Ἀκόμη, ὑπάρχουν
ἐπιπλα ἀπό ξύλο μαονιοῦ, μέ κόκκινη ἐπένδυση καί πλούσια
σκαλίσματα καί στολίδια καθῶς καί ντουλάπες καί καρέκλες
ἀπ' τό ἴδιο ὕλικό, μοιρασμένες ὅπως παρακάτω: δεξιά,
ἀνάμεσα σέ δύο παράθυρα μέ βυσσινιές κουρτίνες δαμασκιές,
βρίσκεται τό ἐπιπλο τοῦ γραφείου – ἕνα ντουλάπι μέ πτυσσόμενο
φύλλο μπροστά, ἀπέναντί του ἀκριβῶς ὁ καναπές κι ὄχι μακριά
ἀπ' αὐτόν ἕνα σιδερένιο χρηματοκιβώτιο ἐνῶ ἀκριβῶς
μπροστά στόν καναπέ εἶναι ἕνα τραπεζάκι μέ πολυθρόνες καί
καρέκλες. Στόν πίσω τοῖχο βρίσκεται ἕνα ὄπλοστάσιο. Ἐνα
μέρος αὐτοῦ τοῦ τοίχου, καθῶς, καί τῶν ὑπολοίπων,
καλύπτεται ἀπό κακόγουστους πίνακες μ' ἐπιχρυσωμένες
κορνίζες. Πάνω ἀπ' τόν καναπέ κρέμεται ἕνας καθρέφτης μ'
ἐπίχρυσο πλαίσιο σέ στυλ Ροκοκό. Μιά ἀπλή πόρτα ἀριστερά
ὁδηγεῖ στό διάδρομο ἐνῶ μιά δίφυλλη, ἀνοιχτή πόρτα στόν πίσω
τοῖχο ὁδηγεῖ σ' ἕνα σαλόνι βαρυφορτωμένο μέ τήν ἴδια,
πομπώδη, καταθλιπτική πολυτέλεια. Στό σαλόνι βλέπει κανεῖς
δύο γυναῖκες, τήν Κυρία Ντράισσιγκερ καί τήν Κυρία ἑφημερίου
Κίτελχάουζ, νά περνοῦν τήν ὥρα τους κοιτάζοντας ἄλμπουμ μέ
εἰκόνες, κι ἀκόμη, μακρύτερα, τόν ἑφημέριο Κίτελχάουζ νά

κουβεντιάζει με τον φοιτητή Βάινχολντ, ιδιαίτερο καθηγητή των παιδιών του Ντράισσιγκερ.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, μικροσκοπικό, καλόγνωμο άνθρωπάκι, μπαίνει καπνίζοντας και φλυαρώντας ευχάριστα στο μπροστινό δωμάτιο, παρέα με τον Βάινχολντ, που κι αυτός καπνίζει. 'Αφού κοιτάζει ολόγυρα, κουνάει μ' άπορία τό κεφάλι του, μή βλέποντας κανένα: "Όχι, δέν είναι καθόλου άπορίας άξιον, κύριε φοιτητά. Είσθε νέος. Στην ήλικία σας έμεις οί παλιοί είχαμε — για να μήν πώ τίς ίδιες, πάντως παρόμοιες ιδέες. Παρόμοιες ούτως ή άλλως. Κι αυτό άκριβώς είναι τό ώραϊον με τή νεότητα, έχει τόσο θαυμάσια ιδεώδη, κύριε φοιτητά. Μόνον πού δυστυχώς, είναι φευγαλέα αυτά τά ιδεώδη, φευγαλέα σάν τίς λιακάδες του 'Απρίλη. "Άς έρθετε στην δική μου ήλικία με τό καλό. 'Αναγκάζεται να βάλει κανείς πολύ νερό στο κρασί του όταν είναι υποχρεωμένος, τριάντα χρόνια συνεχώς και πενήντα δύο φορές τό καθένα — έξω οί γιορτές — να άπευθύνεται στον κοσμάκη άπ' τό ύψος του άμβωνα. "Όταν έρθει κι ή δική σας σειρά, θυμηθείτε με και μένα, νεαρέ μου.

ΒΑΙΝΧΟΛΝΤ, δεκαεννιάχρονος, χλωμός, ξερακιανός, πανύψηλος, με 'ισια, μακριά, ξανθά μαλλιά. 'Ανήσυχος πολύ και με κινήσεις νευρικές: Μ' όλο τό σεβασμό πού σας όφειλω, κύριε πάστωρ... δέν ξέρω, στ' άλήθεια... διαφέρουν τόσο πολύ οί ανθρώπινες φύσεις μεταξύ τους...

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: 'Αγαπητέ μου κύριε φοιτητά, μπορείτε άν θέλετε, να είσατε ένα πολύ άνήσυχο πνεύμα, (με έπιτιμητικό ύφος) και είσατε πράγματι—, μπορείτε άκόμη να μάχεστε με άδιαλλαξία και όρμη τίς ύφιστάμενες κοινωνικές συνθήκες, δέ βαρύνετε όμως. Ναί, νάί, παραδέχομαι, υπάρχουν άδελφοί μας εν Χριστώ, πού, άν και σε άρκετά προχωρημένη ήλικία,

διαπράττουν άκόμη άταξίες τής πρώτης νεότητος. 'Ο ένας κηρύσσει έναντίον τής μάλιστα του άλκοολισμού και ιδρύει συλλόγους για τήν καταπολέμησή της, ό άλλος συντάσσει επικλήσεις πού ή άνάγνωσή τους, προκαλεί μεγάλη συγκίνηση, είν' ή άλήθεια. Τί επιτυγχάνουν όμως μ' όλα αυτά; 'Η δυστυχία στίς τάξεις των ύφαντων, όπου και έφ' όσον ύφίσταται, δέν πρόκειται να μετριασθεί. 'Αντιθέτως, υποσκάπτεται ή κοινωνική γαλήνη. "Όχι, έπ' αυτού, ένα μόνον θα έλεγα πώς ώφελει: 'Εσύ, τσαγκάρη, κοίταξε τίς σόλες σου! Κι έσύ, πνευματικέ πατέρα, φρόντιζε για τίς ψυχές, όχι για τίς κοιλιές! Κήρυττε τον καθαρό σου Λόγο του Θεού και για τά ύπόλοιπα άσε να μεριμνήσει 'Εκείνος πού τρέφει τά πετεινά του ούρανού και ένδύει τά κρίνα του άγρου. — Θα 'θελα όμως να ξέρω στ' άλήθεια πού χάθηκε τόσο ξαφνικά ό άξιαγάπητός μας οικοδεσπότης.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, έρχεται προς τά μπρός με τήν κυρία έφημερίου. Τριάντα χρονώ, όμορφη γυναίκα, όλο χυμούς, με γεροδεμένη κορμοστασιά. Μιά κάποια αντίθεση του τρόπου πού κινείται ή συζητεί με τό ιδιαίτερα πλούσιο κι άριστοκρατικό ντύσιμό της, χτυπάει στο μάτι: Πολύ δίκιο έχετε, κύριε πάστορα. Αυτά μου κάνει πάντα ό Γουλιέλμος. Να μή βάλει κάτι στο μυαλό του και χάνεται άμέσως παρατώντας με μπουκάλα. Του τά 'χω πολλές φορές είπωμένα ένα χεράκι, μά κείνος πέρα βρέχει.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Τί επιχειρηματίας θα 'ταν τότε, φιλτάτη, (ερίτιμος) Κυρία;

ΒΑΙΝΧΟΛΝΤ: Κάτι συνέβη κάτω προηγουμένως, άν δέν άπατῶμαι.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, μπαίνει. Ξαναμμένος, φουριόζος: Λοιπόν Ρόζα, έτοιμος ό καφές;

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, του «κακιώνει»: Και σύ πιά! όλο φεύγεις!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *επιπόλαια*: Τί νά καταλάβεις ἐσύ τώρα!
ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: "Ἄν ἐπιτρέπετε, εἶχατε τίποτα φασαρίες κύριε Ντράισσιγκερ.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: "Ἐχω καί τίποτ' ἄλλο, κάθε μέρα πού μᾶς ξημερώνει ὁ Θεός, ἀγαπητέ μου πάστορα; Τό πῆρ' ἀπόφαση πιά. "Ἄντε, Ρόζα! Φρόντισε νά μᾶς σερβίρουν λοιπόν!

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *πάει ἄκεφα καί τραβᾷ κάμπο-
σες φορές δυνατά τό φαρδύ κεντημένο κορδόνι τοῦ
κουδουνιοῦ.*

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Νά, πρό ὀλίγου μόλις —(ἀφοῦ διατά-
σει λίγο)— κρίμας, ἔπρεπε νά 'σαστε παρών, κύριε
φοιτητά, θά μαθαίνατε πολλά πράγματα. Τέλος πάν-
των.... 'Ελάτε, ἄς ἀρχίσουμε τώρα τήν παρτίδα μας.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: 'Εγκρίνεται, ἐγκρίνεται, ἐγκρίνεται! Τι-
νάξτε ἀπ' τοὺς ὄμους σας τόν (ὄρυμαγδῶ) καί τό βαρύ
φορτίο τῆς ἡμέρας κι ἀφοσιωθείτε ἀποκλειστικά σέ
μᾶς.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *ἔχει πάει στό μεταξύ στό παράθυρο, τρα-
βάει μιά κουρτίνα στό πλάι καί κοιτάζει ἔξω. 'Αφήνει νά
τοῦ ξεφύγει ἓνα «συμμορίτες», καί μετά: Ρόζα, γιά ἔλα
δῶ μιά στιγμή. ('Ἡ Ρόζα πηγαίνει.)* Γιά λέγε: βλέπεις
κεῖνο τόν ψηλό τόν κοκκινομάλλη;

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Εἶναι ὁ Μπαϊκερ, ὁ ἐπονομαζόμενος
«Κόκκινος».

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Πές μου, εἶν' αὐτός μήπως πού σέ πρό-
σβαλε προχτές; Ξέρεις πού μοῦ 'λεγες, πού σέ
βοηθοῦσε ἡ Γιοχάνα ν' ἀνέβεις στό ἀμάξι;

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *στραβώνει τά μοῦτρα της, ἀργό-
συρτα*: Ποῦ νά θυμᾶμαι πιά.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: "Ἐλα, πάψε ἐπιτέλους νά μοῦ παρι-
στάνεις τή θυμωμένη. Πρέπει νά ξέρω. 'Ἡ αὐθάδειά
τους μ' ἔχει φέρει ὡς ἐδῶ. "Ἄν εἶναι ὁ ἴδιος πού
ἔλεγες, θά τοῦ ζητήσω τό λόγο. ('Ἀκούγεται τό
τραγούδι τῶν ὑφαντῶν.)

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, *ἀγανακτισμένος ὑπερβολικά*: Μά δέ θά
πάρει τέλος καμιά φορά αὐτό τό αἰσχος; Μά τήν
ἀλήθεια, φρονῶ πῶς ὦρα εἶναι νά ἐπέμβει πιά ἡ
'Ἀστυνομία. Γιά ἐπιτρέψτε μου μιά στιγμή. (*Πηγαίνει
στό παράθυρο.*) Δέ ρίχνετε μιά ματιά, κύριε Βάινχολντ!
Δέν εἶναι μονάχα παιδαρέλια ἐκεῖ κάτω, μαζί τους
βαδίζουν καί σεβάσμιοι, ἡλικιωμένοι ὑφαντές. "Ἀτο-
μα πού χρόνια τώρα τά θεωροῦσα ἄκρως εὐπόληπτα
καί εὐσεβῆ, συνοδοιοποροῦν τώρα μέ τόν ὄγλο.
Συμμετέχουν σ' αὐτήν τήν ἄνευ προηγουμένου
ἀσκήμια. Ποδοπατοῦν τό Θεῖο Νόμο. 'Εξακολουθεῖτε
μήπως νά ὑπερασπίζεστε αὐτούς τοὺς ἀνθρώπους;

ΒΑΙΝΧΟΛΝΤ: 'Ἀσφαλῶς ὄχι, αἰδεσιμότητε. Δηλαδή, αἰ-
δεσιμότητε, μηδενί δίκην δικάσεις. Πεινασμένοι ἄν-
θρωποι εἶναι μόνο, ἀγράμματοι. Δέν ξέρουν ἄλλο
τρόπο γιά νά ἐκφράσουν τή δυσἀρέσκειά τους. Δέν
μπορῶ νά ἔχω τήν ἀπαίτηση, αὐτοί οἱ ἄνθρωποι...

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, *κοντή ξερακιανή, μοιάζει περισσό-
τερο μέ γριά γεροντοκόρη παρά μέ ἡλικιωμένη, παντρεμένη
γυναίκα*: Κύριε Βάινχολντ, κύριε Βάινχολντ γιά νά σᾶς
πῶ ἐπιτέλους!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Κύριε φοιτητά, λυπᾶμαι γιά λογαρια-
σμό σας. Δέ σᾶς ἔμπασα στό σπίτι μου γιά νά μᾶς
παραδίνετε μαθήματα ἀνθρωπισμοῦ. 'Ἀπαιτῶ νά περι-
οριστεῖτε στήν ἐκπαίδευση τῶν υἱῶν μου καί ὅσον
ἀφορᾷ τίς ιδιωτικές μου ὑποθέσεις, ἀφήστε νά τίς
χειρίζομαι ἐγώ ὁ ἴδιος. Μέ ἀντελήφθητε;

ΒΑΙΝΧΟΛΝΤ, *μένει μιά στιγμή ἀκίνητος καί χλωμός σάν
πεθαμένος, ὑποκλίνεται ἔπειτα χαμογελώντας περιεργά*.
Σιγά: 'Ἀσφαλῶς, ἀσφαλῶς καί σᾶς ἀντελήφθη. Τό
ἀνεμένα κάτι τέτοιο. 'Αποτελεῖ ἄλλωστε καί δική μου
ἐπιθυμία. (*Φεύγει.*)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *ὠμά*: Ξεκουμπίδια λοιπόν καί γρήγο-
ρα, τό δωμάτιο τό χρειαζόμαστε.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μά Γουλιέλμο, τίν' αὐτά;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τί, θά πάρεις τώρα καί τό μέρος του, πού υποστηρίζει αὐτές τίς ἀτιμίες τοῦ ὄχλου καί τά παλιοτράγουδα πού βγάλαν γιά μᾶς καί κοροϊδεύουν; Εἶσαι καλά;

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Ἀντρούλη μου, δέν εἶπε τίποτα ὁ νέος.....

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Πῆρε τό μέρος τους, κύριε πάστωρ, γιά δέν τό πῆρε;

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Ἄς τό ἀποδώσουμε στό νεαρόν τῆς ἡλικίας του, κύριε Ντράισσιγκερ.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τί νά πῶ καί γώ; Κι εἶν' ἀπό τόσο καλή, μετρημένη φαμελιά, τό παλικάρι. Σαράντα χρόνια ὑπάλληλος ἔκανε ὁ πατέρας του καί δέν ἄφησε τό παραμικρό νά ποῦν σέ βάρος του. Κι ἡ μητέρα του, ἦταν τόσο τρισευτυχισμένη πού βρῆκε ὁ γιός της κοντά μας ἀποκούμπι. Καί κείνος νά μήν ξέρει νά τό ἐχτιμήσει ὅπως πρέπει.

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, ἀνοίγει μέ φούρια τήν πόρτα τοῦ διαδρόμου καί φωνάζει: Κύριε Ντράισσιγκερ, Κύριε Ντράισσιγκερ, τόν πιάσανε! Κάντ' ἕνα κόπο νά ῥθειτε! Τόν φυλάνε τώρα μή φύγει.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, μ' ἀγωνία: Ἐτρεξε κανείς γιά τήν ἀστυνομία;

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Ὁ κύριος Ἄρμωστής ὅτι ἀνεβαίνει τή σκάλα.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, στήν πόρτα: Ταπεινός σας δοῦλος, κύριε Ἄρμωστά. Χαίρομαι πού ἤρθατε.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, κάνει νόημα στίς κυρίες πώς θά ἦταν καλύτερο νά ἀποσυρθοῦν. Αὐτός, ἡ γυναίκα του κι ἡ Κυρία Ντράισσιγκερ ἐξαφανίζονται στό σαλόνι.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, ἀναστατωμένος στό ἔπακρο, λέει στόν Ἄρμωστή πού ἔχει περάσει μέσα στό μεταζύ: Μέ τήν βοήθεια τῶν ἐργατῶν τοῦ χρωστηρίου μου, συνέλαβα ἐπιτέλους, κύριε Ἄρμωστά, ἕνα πρωτοπαλικάρο τῶν θορυβοποιῶν. Δέν μποροῦσα νά κάθομαι ἄλλο μέ τά χέρια σταυρωμένα. Ἡ ἀναίδειά τους ὑπερέβη κάθε

ὄριο. Εἶναι ν' ἀγανακτεῖ κανείς. Ἐχω σπίτι μου καλεσμένους κι αὐτά τά καθάρματα ἀσημονοῦν ἐπαισχύντως. Ἡ γυναίκα μου δέν προλαβαίνει νά παρουσιαστεῖ ἔξω καί τήν ἀρχίζουν στίς προσβολές. Ἡ ζωή τῶν παιδιῶν μου βρίσκεται σέ κίνδυνο. Κινδυνεύω νά δῶ τούς προσκεκλημένους μου νά φιλοδωροῦνται μέ κλωτσιές. Ἐάν, εἰς ἕνα εὐνομούμενον κοινωνικόν σύνολον, εἶναι δυνατόν νά συνεχίζονται δημοσία καί ἀτιμωρητί, προπυλακισμοί ἀτόμων ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς, σάν ἐμένα καί τά λοιπά μέλη τῆς οικογενείας μου, ἔχετε τή διαβεβαίωσή μου, πώς θά ἀναγκασθῶ...ναί, θά ἀναγκασθῶ, νά ἀναθεωρήσω ὅλας τάς μέχρι τοῦδε ἀντιλήψεις μου περί δικαίου καί ἠθικῆς.

ΑΡΜΩΣΤΗΣ, πενήντα περίπου χρονῶν, σωματώδης, πληθωρικός τύπος. Φοράει τή στολή τοῦ ἵππικοῦ, μέ μακρὺ σπαθί καί σπιρούνια: Δέ θά χρειαστεῖ... δέ θά χρειαστεῖ. Κύριε Ντράισσιγκερ. Τίθεμαι στάς διαταγὰς σας. Εἶμαι ἀπολύτως στή διάθεσή σας, ἤρεμεῖστε. Ὅλα βαίνουν καλῶς ... Χαίρομαι, μάλιστα, ἰδιαιτέρως, διότι συλλάβατε ἕναν ἀπ' τούς πρωταιτίους τῆς ἀναταραχῆς. Συμφωνῶ μαζί σας ἀπολύτως γιατί ἔτσι παίρνουν τά πράγματα καλή τροπή. Ἀπό καιρό τούς εἶχα στό μάτι, αὐτούς τούς κανά δυό ταραξίες τῆς κοινῆς ἡσυχίας.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Πολύ σωστά, μιά φούχτ' ἀμούστακα παιδαρέλια εἶναι ὄλοι κι ὄλοι, ἕνας συρφετός ἀκαμάτηδες, τεμπέλικα ἀλάνια πού στήνονται μέρα—νύχτα στά καπηλειὰ ὧσπου νά ξεδέψουν καί τήν τελευταία τους πεντάρα. Εἶμαι ἀποφασισμένος ὅμως, αὐτῶν τῶν κατ' ἐπάγγελμα ὑβριστῶν, νά τά κόψω τά χέρια μιά γιά πάντα. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό γενικό συμφέρον, ὄχι μόνο γιά τό δικό μου, τό ἀτομικό.

ΑΡΜΩΣΤΗΣ: Ἀσφαλῶς, ἀσφαλέστατα, Κύριε Ντράισσιγκερ. Ἐπ' αὐτοῦ κανείς δέ θά σᾶς κατηγορήσει. Ὅσο γιά μένα, ἴσταμαι μέ ὅλας μου τάς δυνάμεις...

πρόθεση να μεσολαβήσει: 'Ονομάζεται Γιαϊγκερ, κύριε 'Αρμοστά. Μόριτς ...ε; Μόριτς Γιαϊγκερ. (Στόν Γιαϊγκερ:) Πές κάτι λοιπόν, Γιαϊγκερ. Δέ με γνωρίζεις πιά;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, *σοβαρά*: Είστε ό πάστωρ Κίτελχάουζ.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Ναί, Γιαϊγκερ, ό πνευματικός σου πατέρας. Αὐτός, πού μικρό φασκιωμένο παιδί σέ ξμπασε στήν Κοινωνία τῶν 'Αγίων. Αὐτός πού ἀπ' τά χέρια του δέχτηκες γιά πρώτη φορά τό Αἷμα καί τό Σῶμα τοῦ Κυρίου. Θυμᾶσαι καθόλου; Πόσο καί πόσο δέν κοπίασα νά βάλω στήν καρδιά σου τό Λόγο τοῦ Θεοῦ. Αὐτή εἶναι τώρα ἡ εὐγνωμοσύνη σου;

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, *σκυθρωπά, σάν μαθητοῦδι πού τό μάλλωσαν*: Τό πρωί ἔρριξα τρία μάρκα στό παγγάρι.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: "Ερριξες τρία μάρκα...Νομίζεις δηλαδή πώς μέ τό ἄθλιο, ποταπό χρῆμα ... Κράτα τά λεφτά σου, προτιμότερο εἶναι. 'Ανόητε! 'Αντί νά φερθεῖς σάν ἔντιμος ἄνθρωπος, σάν χριστιανός. 'Αντί νά ἀναλογισθεῖς ὅλα ὅσα κάποτε ὑμνοῦσες. 'Αντί νά τηρεῖς τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀντί νά εἶσαι καλός, εὐλαβής. "Ὅλο τά λεφτά μόνο, ὄλο τά λεφτά

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: 'Εγώ εἶμαι Κουάκερος κύρ - πάστορα, δέν πιστεύω σέ τίποτα πιά.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Πῶς; Κουάκερος; τί 'ν' αὐτά πού λές. Κοίτα νά διορθωθεῖς καί παράτα τά παχιά λόγια. Εἶναι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι αὐτοί! δέν εἶν' εἰδωλολάτρες σάν τοῦ λόγου σου. Κουάκερος! "Ακου Κουάκερος!

ΑΡΜΟΣΤΗΣ: Μέ τήν ἀδειά σας, αἰδεσιμότητα. (Μπαίνει ἀνάμεσά τους.) Κοῦτσε, δές του τά χέρια!

(*"Αγριες κραυγές ἀπ' ἔξω.*) Γιαϊγκερ! Γιαϊγκερ! 'Ο Γιαϊγκερ νά 'βγεῖ ἔξω!

ΝΤΡΑ'Ι'ΣΣΙΓΚΕΡ, *ταραγμένος, ὅπως καί οἱ ὑπόλοιποι, ἔχει φτάσει στό μεταξῶ χωρίς νά τό καταλάβει, στό παράθυρο*: Τί σημαίνουν αὐτά πάλι;

ΑΡΜΟΣΤΗΣ: "Α! ξέρω τί σημαίνουν, ξέρω πολύ καλά. Θέλουν νά τούς ξαναδώσουμε αὐτόν τόν κουρελή. Μά

δέ θά τούς γίνει ἡ χάρη. 'Εννόησες, Κοῦτσε; Κρατητήριο.

ΚΟΥΤΣΕ, *στό χέρι του τό σκoinί, διστάζοντας*: Λαμβάνω τήν τιμή ν' ἀναφέρω, θά βροῦμε τόν μπελά μας, κύριε διοικητά. Εἶναι καταραμένη φάρα. "Ὅλοι τους, τοῦ σχοινοῦ καί τοῦ παλουκιοῦ, κύριε διοικητά! Εἶναι ὁ Μπαϊκερ μαζί τους, εἶν' ὁ σιδεράς

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Μέ τήν ἀδειά σας, παρακαλῶ — καί γιά νά μή χαλᾶμε ἄλλο τίς καρδιές μας, δέ νομίζετε, κύριε 'Αρμοστά, πώς θά ἦταν σκοπιμότερο νά δοκιμάζαμε μέ εἰρηνικότερα μέσα; "Ἴσως, ἂν ἀναλάμβανε ὁ Γιαϊγκερ νά ἔφευγε μέ τό καλό, —θέλω νά πῶ

ΑΡΜΟΣΤΗΣ: Καί τή δική μου εὐθύνη πού τή βάζετε; Τί λέτε, κύριε, οὐδέποτε θά ἀνεχθῶ κάτι τέτοιο. 'Εμπρός, Κοῦτσε! ἄσε τά σκαμπανεβάσματα καί δρόμο!

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, *προτείνει γελώντας τά χέρια του ἐνωμένα στούς καρπούς*: Σφιχτά, πιό σφιχτά, ὅσο μπορεῖτε πιό σφιχτά! Δέ θά 'ναι γιά πολύ. (Τόν δένουν οἱ συναδέλφοι του ἀπ' τό χρωστήριο κι ὁ Κοῦτσε.)

ΑΡΜΟΣΤΗΣ: Καί τώρα, εμπρός, μάρς! (Στόν Ντράισσιγκερ:) Γιά νά σᾶς φύγει κάθε ἔννοια, διαθέστε μας ἔξι ἐργάτες τοῦ χρωστηρίου σας γιά συνοδεία. Νά τόν ἔχουνε στή μέση. 'Εγώ θά προπορευομαι μέ τ' ἄλογο, ὁ Κοῦτσε θ' ἀκολουθεῖ. "Ὅποιος μπαίνει στό δρόμο μας, θά ποδοπατιέται.

(*Κραυγές ἀπό κάτω: Κικιρίκι-ιι! Γάου-γάου-γάου!*)

ΑΡΜΟΣΤΗΣ, *ἀπειλητικά πρὸς τό παράθυρο*: Καθάρματα! Θά σᾶς μάθω 'γώ νά γαυγίζετε καί νά λαλᾶτε. 'Εμπρός, μάρς, μάρς! (Προχωρεῖ πρῶτος μπροστά μέ βγαλμένο ἀπ' τή θήκη τό σπαθί, οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦν μέ τόν Γιαϊγκερ.)

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, *φωνάζει καθώς φεύγει*: Καί νά μή μᾶς κάνει τήν ψηλομύτα ἡ ἀφεντιά της ἡ κυρία Ντράισσιγκερ. 'Ο πατέρας μου γιά ἕνα ποτηράκι τσίπουρο, πολλές ἑκατοντάδες φορές τήν ἔχει στρώσει κάτωθι του. Οὐλαμός, μετέωρον τό ἀριστερόν, εμπρός μάρς. (Φεύ-

γει γελώντας.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *έπειτα από μία παύση, ξέγνοιαστα δήθεν:*

Τί λέτε, κύριε πάστωρ; Θα παίξουμε τώρα την παρτίδα μας; Έχω την εντύπωση πως τίποτα δεν πρόκειται να μᾶς ἐμποδίσει πιά. (*Ασχολείται με τό άναμμα ενός πούρου αφήνοντας μικρά, κοφτά γελάκια. Έπειτα ξεσπάει σε δυνατό γέλιο.*) Αυτή ή ιστορία αρχίζει να με διασκεδάζει. Τί φυσιογνωμία, κι αυτός! (*Με νευρικό ξέσπασμα γέλιου.*) Απερίγραπτα γελοία κατάσταση! Πρώτα τό τσουγγρισμα στό τραπέζι με τό φοιτητή: Πέντε λεπτά αργότερα υποβάλλει παραίτηση. Γίνεται άφαντος, μίλια μακριά! Ύστερα τούτη ή ιστορία! Καί τώρα παίξουμε πάλι τό μπριτζάκι μας!

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Ναι, αλλά ... (*οὐρλιαχτά από κάτω*), αλλά... Ξέρετε, ή φασαρία μόνο πού δημιουργοῦν αυτοί οι άνθρωποι, είναι φοβερό.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Δέν έχουμε παρά να ξαναπεράσουμε στό διπλανό δωμάτιο. Θα είμαστε τελείως ανενόχλητοι εκεί.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, *κουνάει τό κεφάλι του:* Νά 'ξερα μόνο τί τούς έπιασ' έτσι ξαφνικά! "Α, επ' αυτοῦ πρέπει να δώσω δίκιο στό φοιτητή — μέχρι πρό τινος βλέπετε, ήμουν καί γώ τής γνώμης πως οι ύφαντές δέν ήσαν παρά μία ταπεινή, ύπομονετική κι εύπλαστη πάστα ανθρώπων. Συμβαίνει καί με σᾶς τό ίδιο, κύριε Ντράισσιγκερ;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Καί βέβαια ήσαν εύπλαστοι κι ύπομονετικοί, καί βέβαια ήσαν χρηστοί καί ειρηνικοί άνθρωποι προηγουμένως. Όσο δέν ανακατεύονταν στην ύπόθεση κείνοι οι όνειροπόλοι οι οὐμανιστές. Πήραν κι έδωσαν όμως καί παραδιαφωτίστηκε ό κοσμάκης για την άπαίσια άθλιότητα πού είναι, λέει, βουτηγμένος. Για βάλτε με τό νοῦ σας: "Όλοι αυτοί οι σύλλογοι, οι επιτροπές για την καταπολέμηση τής δυστυχίας των ύφαντών, τί ρόλο παίζουν αλήθεια! Στο

τέλος τά πιστέψανε όλα οι ύφαντές καί πήραν τά μυαλά τους άερα. Άντε τώρα να τους συνεφέρεις. Τώρα θα 'χουν αυτοί τό λόγο. "Όλο μουρμούρα θα 'ναι, δίχως τελειωμό! Τό ένα θα τους μυρίζει, τό άλλο θα τους ξυνίζει. Θα τά θέλουν όλα στό πιάτο καί καλομαγειρεμένα μάλιστα. (*Ακούγεται ξαφνικά μία μακρόσυρτη, όμαδική ζητωκραυγή.*)

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Κι έτσι, απ' τόν πολύν οὐμανισμό κατάφεραν, ούτε λίγο, ούτε πολύ, να μετατρέψουν κυριολεκτικά σε μία νύχτα μέσα, τους άμνούς σε έρίφια.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μπά! μπά! Άς δοῦμε ψύχραιμα τό πράγμα, αιδεσιμότητα, ένδεχομένως μπορεί να έπωφεληθοῦμε κιόλας, έχει καί την καλή του πλευρά. Παρόμοια γεγονότα δέν μπορούν να περάσουν άπαρατήρητα απ' τούς κύκλους τής ήγεσίας. Πιθανότατα να πεισθοῦν επιτέλους εκεί πάνω, πως κάτι πρέπει να γίνει, προτού καταποντισθεί ολοκληρωτικά ή έγχώρια βιομηχανία.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Ναι, αλήθεια, πού όφείλεται αυτή ή τρομερή όπισθοδρόμηση, για πείτε μου;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τά ξένα κράτη έχουν όχυρωθεί άπέναντί μας με δασμούς. Είμαστε άποκομμένοι απ' τις καλύτερες αγορές του έξωτερικού κι όσο για τό έσωτερικό, είμαστε αναγκασμένοι να δίνουμε τόν ίδιο καί χειρότερο μέχρις έσχάτων άγώνα, λόγω του συναγωνισμού πού μᾶς έχει επιβληθεί — είμαστε βλέπετε έγκαταλελειμμένοι, τελείως έγκαταλελειμμένοι.

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, *μπαίνει με κομμένη την άνάσα, τρεκλίζοντας καί χλωμός:* Κύριε Ντράισσιγκερ, κύριε Ντράισσιγκερ.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, *είναι κιόλας στην πόρτα του σαλονιού, έτοιμος να βγει καί στρέφει θυμωμένος:* Τ' είναι Πφάιφερ, τί τρέχει πάλι;

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Μή, όχι ... αφήστε με στην ήσυχία μου!

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μά τί συμβαίνει λοιπόν;
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Μιλήστε λοιπόν, μάς προξενείτε φόβο.
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, δέν έχει συνέλθει ακόμα: Είπα, αφήστε με
 ήσυχο! "Όχι, μή, πού άκούστηκε αυτό! 'Η έξουσία
 θά δείτε, θά καλοπεράσετε, άμ δέ!
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Νά πάρει ό διάβολος, τί σ' έχει πιά-
 σει; Σέ βάρεσε κανείς στό κεφάλι;
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, κλαίγοντας σχεδόν άπ' τό φόβο του, μπήζει τίς
φωνές: Λευτερώσανε τόν Γιαϊγκερ, δείρανε τόν 'Αρμο-
στή και τόν πήραν στό κυνήγι, δείρανε τό χωροφύλα-
κα και τόν πήραν στό κυνήγι ... του σπάσαν τό κεφάλι
 ... όχι, όχι ...
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Πφάιφερ, μέθυσες γιά τά καλά φαίνε-
 ται.
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Μά αυτό μοιάζει μέ επανάσταση.
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, κάθεται σέ μιά καρέκλα, τρέμει όλόκληρος,
κλαψουρίζει: Κύριε Ντράισσιγκερ, τά πράγματα είναι
 σοβαρά! Κύριε Ντράισσιγκερ, τά πράγματα είναι πολύ
 σοβαρά.
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: "Ε, νά βράσω τότε τήν άστυνομία
τους ...
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Είναι πολύ σοβαρά τά πράγματα, Κύριε
 Ντράισσιγκερ.
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: "Α! Βούλωσ' το, Πφάιφερ, επιτέλους!
 Νά πάρει ή όργή.
 ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, έρχεται άπ' τό σαλόνι μέ τή
γυναίκα του πάστορα: "Α, μά είναι φοβερό στ' αλήθεια,
 Γουλιέλμε. Πάει χαμένη ή ώραία μας βραδιά. Νά, ή
 κυρία εφημερίου θέλει τώρα νά γυρίσει σπιτι της.
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Φιλτάτη(ερίτιμος κυρία Ντράισσιγκερ,
αυτό είναι τό προτιμότερο γι' άπόψε ...
 ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Μά Γουλιέλμε, πρέπει νά
 επέμβεις πύ δραστήρια και σύ.
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Δέν πώς έσύ καλύτερα νά τους τά πείς!
 "Αντε λοιπόν! Πήγαινε! (Σταματάει έξ αίτίας του

πάστορα. Χωρίς περιστροφές.) Τόσο τύραννος είμαι
 λοιπόν; τόσο εκμεταλλευτής;
 ΑΜΑΞΑΣ ΓΙΟΧΑΝ, μπάινει: Κύριε, έξεψα τ' άλογα
 ώστόσο. Τόν Τζώρτζη και τόν Καρολάκο, τους άνέ-
 βασε κιόλας στην άμαξα ό φοιτητής. "Αμα σκουρή-
 νουν τά πράματα, τό στρίψαμε και δρόμο.
 ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τί πράγματα νά σκουρήνουν,
 καλέ;
 ΓΙΟΧΑΝ: Σάματις ξέρω και γώ! Λέω! Συνάζονται, βλέ-
 πετε, όλο και πύ πολλοί. Κάνανε τόν 'Αρμοστή νά τό
 βάλει στά πόδια, τά ίδια και τό χωροφύλακα.
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Τά πράγματα είναι πολύ σοβαρά, πολύ
 σοβαρά!
 ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, μέ όλο και περισσότερο φόβο:
 Μά γιατί, τί πρόκειται νά συμβεί; Τί γυρεύει αυτός ό
 κόσμος; Δέ θά μάς επιτεθοϋνε κιόλας! Έ! Γιόχαν;
 ΓΙΟΧΑΝ: Είναι κάτι θεριά άνήμερα μαζί τους, μανδάμ!
 ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ: Είναι σοβαρά τά πράματα, πολύ σοβαρά.
 ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Σκασμός, γάιδαρε! Οί πόρτες, είν'
 άμπαρωμένες;
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Κάντε μου τή χάρη ... κάντε μου τή χάρη
 ... "Εχω μιά ιδέα .. Κάντε μου τή χάρη ... (Στόν Γιόχαν)
 Τί γυρεύουν επιτέλους αυτοί οί άνθρωποι;
 ΓΙΟΧΑΝ, σέ άμμηχανία: Μεγαλύτερο μιστό γυρεύουν τά
όρνια.
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: "Εντάξει, ώραία! —Θά βγώ έξω και θά
κάνω τό καθήκον μου. Θά κουβεντιάσω μαζί τους
 σοβαρά γιά λίγο.
 ΓΙΟΧΑΝ: Κύρ—πάστορα, κύρ—πάστορα! άφησε τουτα
 τά καμώματα στην μπάντα. "Αδικα θά πών τά λόγια
 σου.
 ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Δυό λόγια μόνον άκόμη, αγαπητέ μου
 κύριε Ντράισσιγκερ. Μιά παράκληση: Βάλτε ανθρώ-
 πους πίσω άπ' τήν πόρτα και κλείστε την άμέσως
 μόλις βγώ.

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Μά, Γιόζεφ, θά πᾶς ἔξω στ' ἀλήθεια;

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Θά πάω. Θά πάω. Ξέρω, τί κάνω. Μήν ἀνησυχεῖς, ὁ Κύριος θά μέ προστατεύει.

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, τοῦ σφίγγει τὸ χέρι, κάνει πίσω καὶ σκουπίζει τὰ δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια της.

ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, ἐνῶ ἀπὸ κάτω ἀνεβαίνει ἀκατάπανστα ὁ ὑπόκωφος θόρυβος τοῦ πολυἀριθμοῦ συγκεντρωμένου πλήθους: Θά παρουσιαστῶ μπροστά τους... θά τοὺς παραδοθῶ, σάν νά πῆγαινα ἤσυχα — ἤσυχα στὸ σπίτι μου. Ἐπιτέλους θέλω νά μάθω κατὰ πόσον τὸ ἱερό μου λειτουργήμα... ἂν τοὺς ἀπόμεινε ἔστω τὸ ἕνας κόκκος σεβασμοῦ... Θέλω νά μάθω. (Παίρνει τὸ καπέλο του καὶ τὴ ράβδο.) Ἐμπρός λοιπόν, στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. (Φεύγει συνοδευόμενος ἀπ' τὸν Ντράισσιγκερ, τὸν Πράιφερ καὶ τὸν Γιόχαν.)

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Κυρία Ντράισσιγκερ — (Ξεσπάει σέ κλάμματα καὶ πέφτει στήν ἀγκαλιά της.) — νά μήν τοῦ τύχει τίποτα, καλή μου κυρία Ντράισσιγκερ.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, σάν ἀπούσα: Δέν ξέρω, κυρία ἐφημερίου, δέν ξέρω... νοιώθω πολύ περίεργα θαρρῶ. Δέν εἶναι δυνατόν, δέν τό χωράει ὁ νοῦς μου. Σά νά 'ναι... σά νά 'ναι ἔγκλημα τὰ πλούτη δηλαδή. Καταλαβαίνετε, ἂν βρισκόταν κανένας καὶ μοῦ τό 'λεγε πιό πρὶν, τί νά πῶ, θά 'μενα καὶ γώ στὴ φτώχεια μου, κυρία ἐφημερίου, προτιμότερο θά 'ταν.

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Ἀγαπητή κυρία Ντράισσιγκερ, ὅπως τὰ πλούτη ἔχει κι ἡ φτώχεια βάσανα καὶ στεναχώριες.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Σίγουρα, σίγουρα, αὐτὸ λέω καὶ γώ! Καὶ πού ἔχουμε περισσότερα ἀπ' τοὺς ἄλλους... κλεμμένα δέν τὰ 'χουμε. Χριστός καὶ Παναγιά. Πεντάρια τὴν πεντάρια τ' ἀποχτήσαμε, μέ τὸ νόμο. Ἄν εἶναι δυνατόν ποτέ νά χυμᾶει ἔτσι κατὰ πάνω σου ὁ κόσμος νά σέ φάει. Φταίει ὁ ἄντρας μου

δηλαδή, πού δέν πᾶνε οἱ δουλειές καλά; (Ἐνῶ κάτω ἔρχονται τὰ οὐρλιαχτά τοῦ μανιασμένου ὄχλου. Κι ἐνῶ οἱ δύο γυναῖκες κοιτάζονται μεταξύ τους τρομαγμένες καὶ χλωμές, ὁρμάει μέσα ὁ Ντράισσιγκερ.)

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Ρόζα, ρίξε πάνω σου κάτι καὶ πῆδα στ' ἀμάξι, ἔρχομαι ἀμέσως. (Ὁρμάει στὸ χρηματοκιβώτιο, τὸ ξεκλειδώνει καὶ παίρνει ἀπὸ μέσα διάφορα ἔγγραφα κι ἀντικείμενα ἀξίας.)

ΓΙΟΧΑΝ, μπαίνει: Ὅλα ἔτοιμα. Κάντε γρήγορα μόνο πρὶν μπουκάρουν κι ἀπ' τὴν πίσω πόρτα.

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, πανικόβλητη ἀγκαλιάζει τὸν ἀμαξά: Γιόχαν, χρυσέ μου Γιόχαν! Σῶσε μας ἄφθαστε, μοναδικέ μου, Γιόχαν! Σῶσε τὰ παιδάκια μου, ἄχ ἄχ....

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Λογικέψου λοιπόν! Ἄσε ἤσυχο τὸν Γιόχαν!

ΓΙΟΧΑΝ: Μανδάμ, μανδάμ! Μήν ἀνησυχεῖτε διόλου. Ἄντέχουν οἱ καράδες μας καλά. Κανείς δέν τοὺς προκάνει. Κι ὅποιος δέν κάνει στήν μπάντα θά τὸν πατᾶμε καὶ δρόμο. (Φεύγει.)

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ, τὰ 'χει χάσει, φοβισμένα: Κι ὁ ἄντρας μου; Κι ὁ ἄντρας μου; Κύριε Ντράισσιγκερ, ὁ ἄντρας μου;

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Εἶναι καλά, κυρία ἐφημερίου, εἶναι καλά. Ἦσυχάστε.

ΚΥΡΙΑ ΚΙΤΕΛΧΑΟΥΖ: Κάτι μοῦ κρύβετε. Κάτι τοῦ 'τυχε. Κάτι κακό τοῦ 'τυχε καὶ μοῦ τό κρύβετε.

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Ἀφήστε τώρα, θά τό μετανιώσουν πικρά. Ξέρω πολύ καλά τίνος δουλειά εἶναι αὐτή. Τέτοια ἀπερίγραπτη ἀναίδεια, δέν πρόκειται νά περάσει στὰ κλεφτά. Ἐνορίτες νά σοῦ πετύχουν. Νά κακοποιήσουν τὸν πνευματικὸ τους ποιμένα — στὸ διάβολο! Παλιόσκυλα, σκέτα παλιόσκυλα, τέρατα λυσσασμένα πού τοὺς πρέπει ἡ ἀνάλογη μεταχείριση. (Στὴν κυρία Ντράισσιγκερ πού στέκεται σάν ναρκωμένη.) Κουνήσου λοιπόν, ἄντε. (Ἀκούγονται χτυπήματα στήν

πόρτα.) Δέν άκούς λοιπόν; Τά καθάρματα. τρελάθηκαν όλωσδιόλου. (Άκούγεται ήχος από τζάμια πού σπάζουν και πετιούνται στό πλακόστρωτο τής αΐλης.) Τούς βάρεσε ό ήλιος κατακέφαλα. Δέ μάς μένει παρά νά κοιτάξουμε πώς νά του δίνουμε από δώ.

(Άκούγονται όμαδικές κραυγές): Νά βγει ό διαχειριστής Πφάιφερ! Νά βγει ό διαχειριστής Πφάιφερ! ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ: Τόν Πφάιφερ θέλουνε, τόν Πφάιφερ!

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, μπαίνει τρέχοντας: Κύριε Ντράισσιγκερ, φτάσανε κιόλας στην πίσω πόρτα. Κι ή κυρία είσοδος δέ θά βαστήξει πάνω από τρία λεφτά. Ό Βίττικ, ό σιδεράς, τήν κοπανάει μ' ένα κάδο σάν μανιακός. (Άπό κάτω άκούγονται τώρα δυνατότερα και καθαρότερα τά ούρλιαχτά.) Νά βγει ό διαχειριστής Πφάιφερ! — Νά βγει ό διαχειριστής Πφάιφερ!

ΚΥΡΙΑ ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, τρέχει σάν κυνηγημένη. Πίσω της, τό ίδιο, ή κυρία Κίτελχάουζ. Φεύγουν κι οί δύο.)

ΠΦΑ·Ι·ΦΕΡ, άφουγκράζεται, αλλάζει χρώμα, καταλαβαίνει τό νόημα τών κραυγών και κυριεύεται άμέσως από τρελή άγωνία. Στή συνέχεια κλαίει, κλαψουρίζει, ίκετεύει, ξανακλαίει, περνώντας μέ άφάνταστη ταχύτητα άπ' τό ένα στάδιο στό άλλο. "Υστερα πλημμυρίζει μέ παιδιάστικα χάρδια τόν Ντράισσιγκερ, του χαϊδεύει τά μάγουλα και τά μπράτσα, του φιλάει τά χέρια κι άρπάζεται πάνω του τελικά σάν πνιγμένος, χωρίς νά τόν αφήνει καθόλου, έμποδίζοντάς τον έτσι νά κινηθεϊ. "Ω, πολυαγαπημένε μου, πανέμορφε, σεβαστέ μου, κύριε Ντράισσιγκερ, μή μ' αφήνεις, πού τόσο σέ ύπηρετήσα πιστά. Και στόν κόσμο πάντα καλά φερνόμουννα. Περισσότερη άμοιβή άπ' τήν κανονισμένη δέν μπορούσα νά τούς δώσω, μπορούσα; Μή μ' έγκαταλείπετε, θά μέ κάνουν σκόνη. Θά μέ σκοτώσουν, σάν πέσω στά χέρια τους. Πάτερ ήμών ό έν τοίς ούρανοίς, πάτερ ήμών ό έν τοίς ούρανοίς! Η γυναίκα μου, τά παιδιά μου...

ΝΤΡΑ·Ι·ΣΣΙΓΚΕΡ, φεύγοντας και του κάκου πασχίζοντας ν' άπαγκιστρωθεϊ άπ' τόν Πφάιφερ: Θά μ' αφήσεις λοιπόν καμιά φορά, καλέ μου άνθρωπε; Θά τά βρούμε τά άλλα! Θά τά βρούμε. (Φεύγει μέ τόν Πφάιφερ. Γιά λίγα δευτερόλεπτα ό χώρος μένει άδειος. Στο σαλόνι σπάζουν τά τζάμια. "Ενας δυνατός ήχος άπ' τήν πόρτα πού σπάζει τραντάζει τό σπίτι, άμέσως μετά άκούγεται ένας χείμαρρος από ζητωκραυγές και κατόπιν ήσυχία. Περνούν μερικά δευτερόλεπτα, ύστερα άκούγονται περπατησιές πού άνεβαίνουν σιγαλά, προσεχτικά και ρυθμικά στή σκάλα. Μαζί άκούγονται και διάφορες κουβέντες, κοφτές και ντροπαλές. "Αριστερά! — επάνω! — σσσι! — σιγά, σιγά! — μή σπρώχνετε! — βάλ' ένα χεράκι! — πώ, πώ, τί βρήκα! — κουνηθείτε, πió γρήγορα, βρέ φωνακλάδες! — Ποίός παντρεύεται; — Πέρνα πρώτος! — "Οχι έσύ! Στήν πόρτα του διαδρόμου παρουσιάζονται τώρα νέοι ύφαντές, άγόρια και κορίτσια, χωρίς νά τολμούν νά μπούν μέσα, κοιτάζοντας ποιός νά πρωτοσπρώξει τόν άλλο νά μπει πρώτος. "Επειτα από μερικά δευτερόλεπτα ύπερνικοούν τή συστολή τους κι οί κακομοίρικες, ξερακιανές, μισοαρρωστημένες μορφές μέ τά κουρελιάρικα, μπαλωμένα ρούχα, σκορπούν στό δωμάτιο του Ντράισσιγκερ και στό σαλόνι, κοιτάζοντας, στην άρχή τά πάντα μέ δειλία και περιέργεια ένω άργότερα άρχίζουν ν' άπλώνουν και τά χέρια τους γιά νά πιάσουν. Τά κορίτσια δοκιμάζουν τά ντιβάνια. Δημιουργούνται ομάδες πού στέκονται μπρός στους καθρέφτες θαυμάζοντας τούς έαυτούς τους. Μερικοί άνεβαίνουν σέ καρέκλες γιά νά κατεβάσουν τά κάδρα ένω στό μεταξύ όλο και ξεχύνονται νέες άξιοθρήνητες μορφές στό δωμάτιο άπ' τό διάδρομο.)

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, μπαίνει: "Α, ά, γιά νά σάς πώ, παρατήστε με ήσυχο έμένα! Κάτω άρχίνισαν κιόλας νά τά κάνουν όλα λίμπα! Σκέτη ζούρλια! Δέν έχουμε όφελος μέ δαΰτα, δέν ύπάρχει δράμι μυαλό; Θά τήν πληρώσουμε άκριβά στό τέλος. Μόνον όσοι χάσανε

τά λοικά τους ανακατεύονται σέ τούτες τīs άτιμίες κι ό Θεός νά μέ φυλάει νά μήν τīs σιγοντάρω καί τού λόγου μου.

(*Ό Γιαϊγκερ, ό Μπαϊκερ, ό Βίττιγκ μ' ένα ξύλινο κάδο, ό γέρο - Μπάουμμερτ κι ένα πλήθος νέων κι ήλικιωμένων ύφαντῶν μπαίνουν όρμητικά σάν νά κυνηγάνε κάποιον φωνάζοντας μέ βραχνές φωνές όλοι μαζί ανακατωμένα.*)

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ποῦν 'τονε;

ΜΠΑΙΚΕΡ: Ποῦ 'ναι τος ό έκμεταλλευτής;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: "Ηθελε νά τῶμε τό γρασιδι, θά φάει τώρα πριονίδι.

ΒΙΤΤΙΓΚ: Ποῦ 'ν' τος νά τόν κρεμάσουμε;

ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Θά τόν πιάσουμε άπ' τά πόδια καί θά τού δώσουμε μιά άπ' τό παράθυρο, νά πέσει στό πλακόστρωτο, νά ξεμπερδεύει μιάν ὦρ' άρχύτερα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, μπαίνει: Καπνός!

ΟΛΟΙ: Τί; Ποιός;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Ό Ντράισσιγκερ, καπνός!

ΜΠΑΙΚΕΡ: Κι ό Πφάιφερ;

ΦΩΝΕΣ: Ψάξτε γιά τόν Πφάιφερ! Ψάξτε γιά τόν Πφάιφερ!

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Ψάξτε νά τόν βρείτε, πού 'ναι κι ύφαντής τού λόγου του, μήν τύχει καί πεθάνει τής πείνας. (*Γέλια.*)

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ό παλιόσκυλος τού Ντράισσιγκερ... άνμᾶς ξεφύγει νά γενεϊ κι αυτός φτωχός.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Φτωχός νά γενεϊ σάν ποντικός. Φτωχός, φτωχός.

(*Μέ διάθεση ληλασίας όρμοῦν όλοι γιά τό σαλόνι.*)

ΜΠΑΙΚΕΡ, τρέχει, μπαίνει πρώτος, κάνει στροφή καί τούς σταματάει: Σταματήστε, άκούστε τί θά σᾶς πῶ! Σάν τελειώσουμε άπό δῶ, τότε είναι πού θ' άρχίσει τό γλέντι

τό πραγματικό. Θά φύγουμε άπό δῶ καί θά κατέβουμε κάτω στό Λάγκενμπλάου, νά πᾶμε στοῦ Ντίτριχ, πού 'χει τούς μηχανοκίνητους τούς άργαλειούς. "Όλη μας ή δυστυχία άπ' τά εργοστάσια ξεκινάει.

ΑΝΖΟΡΓΚΕ, μπαίνει άπ' τό διάδρομο. *Άφοῦ κάνει λίγα βήματα, σταματάει, κοιτάζει γύρω του σάν νά μή πιστεύει τά μάτια του, κουνάει τό κεφάλι του, δίνει μιά στό κούτελό του καί λέει: Ό Άνζόργκε είμαι γῶ, ό ύφαντής; Καί δέ μοῦ 'στριψε άκόμη; Μά τήν άλήθεια, σάν σβούρα μοῦ γυρίζει τό κεφάλι. Τί δουλειά έχω δῶ μωρέ; Γιά γέλια ήρθα καί χαρές; Έ, Άνζόργκε, έχασες τίποτα καί ψάχνεις νά τό βρεῖς; (*Χτυπάει πολλές φορές τό κεφάλι του.*) Πάει ξεκούτιανα. Φύρανα γιά τά καλά. Τά 'χασα τά μυαλά μου. Δρόμο, δρόμο, φευγάτε οὔλοι σας. Μακριά παλιορέμπελοι! Πόδια, χέρια στή γραμμή! Μοῦ παίρνεις τό σπιτάκι, σοῦ παίρνω τό σπιτάκι! Άπάνω τους! (*Φεύγει μέ οὔρλιαχτά στό σαλόνι. Οι παριστάμενοι τόν άκολουθοῦν μέ γέλια καί κραυγές.*)*

Αάγκενμιπιάου. Τό έργαστήρι ύφαντικής του γέρο-Χίλζε. 'Αριστερά ένα παραθυράκι μέ μπροστά του έναν άργαλειό, δεξιά ένα κρεβάτι μέ κοντά του στριμωγμένο ένα τραπέζι. Στή δεξιά γωνία μιά σόμπα μέ πάγκο. Γύρω άπ' τό τραπέζι, καθισμένοι σ' ένα τρίποδο, σ' ένα σκαμνί καί στήν κώχη του κρεβατιού, βρίσκονται συναγμένοι για τήν πρωινή προσευχή, ό γέρο-Χίλζε, ή γριά, τυφλή καί μισόκουφη γυναίκα του, ό γιός του ό Θεόφιλος κι ή γυναίκα του Λουίζα. 'Ανάμεσα στό τραπέζι καί στόν άργαλειό είναι στημένο ένα άνεμίδι μέ μιάν άνέμη. Στά καφετιά δοκάρια τής στέγης, όπως-όπως βολεμένα, υπάρχουν κάθε λογής παλιά σύνεργα ύφαντικής. Μακριές πλεξοϋδες μέ νήματα κρέμονται άπό ψηλά. 'Ολόγυρα στό δωμάτιο είναι παραπεταμένα ένα σωρό άχρηστα καί παλιά άντικείμενα. Στόν πίσω τοίχο του πολύ στενού, χαμηλοτάβανου καί σέ βάθος έκτεταμένου χώρου, μιά πόρτα όδηγεϊ στό «σπίτι». 'Αντίκρυ της, στό έσωτερικό του «σπιτιού», μιά άλλη πόρτα επιτρέπει τή θέα πρός ένα δεύτερο, παρόμοιο μέ τό πρώτο, έργαστήρι. Τό «σπίτι» είναι λιθόχτιστο, έχει τοίχους έτοιμόρροπους καί ραγισμένους καί μιά πόρτα ξεχαρβαλωμένη πού άνεβάζει στίς σοφίτες. Φαίνεται ένα κομμάτι άπό μιά σκάφη πάνω σ' ένα σκαμνί. Τριμμένα άσπρόρουχα καί φτωχικά σύνεργα νοικοκυριού είναι σκορπισμένα ένα-γύρω. Τό φώς πέφτει άπό άριστερά καί φωτίζει όλους τούς χώρους.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, γενειοφόρος, από γερό σκαρί καμωμένος άντρας, καταπεσμένος όμως και τσακισμένος απ' τή δουλειά, τίς άρρώστιες και τά βάσανα. 'Απόμαχος, του λείπει ένα χέρι. "Έχει μύτη σουβλερή, ώχρο πρόσωπο, γινωμένο πετσι και κόκαλο, μέ άδρές γραμμές και βαθουλωτά μάτια, μέ κείνη τήν ιδιαίτερη, λαβωμένη ματιά των ύφαντων. Σηκώνεται μαζί μέ τό γιό και τή νύφη του και κάνει τήν προσευχή: Πανάγαθε Θεέ, λόγια δέ βρίσκω νά σ' εύχαριστήσω πού μās άξίωσες νά περάσουμε και τούτη τή νυχτιά, ότι μέγας είσαι στή μακροθυμία σου και μέγα τό έλεός σου. Ειρηνική νύχτα περάσαμε, Κύριε, ειρηνική κι άναμάρτητη, άνθρωποι κακόμοιροι έμείς, πονηροί, άμαρτωλοί, πού δέν άξίζουμε ούτε μέ τό πόδι σου φιλεύσπλαχνε, νά μās πατήσεις, τόσο χαλασμένοι είμαστε από τό κρίμα. Μά έσύ, σάν καλός Πατέρας, μās άγκαλιάζεις μέ τό βλέμμα σου από ψηλά και μās χαρίζεις τή συγνώμη σου, γιά τή χάρη του μονάκριβού σου γιου, του Κυρίου ήμών και Σωτήρα 'Ιησού Χριστού. Του Χριστού τό δίκιο κι ή θυσία, στόλισμά μου και φορεσιά πλουσία. Κι άν κάπου - κάπου γινόμαστε μικρόψυχοι, μήν ύψώνεις τό μαστίγιό σου — στό ξεροβόρι καμιά φορά φουντώνει άγρια ή θράκα — και μή μās πολυσυνερίζεσαι άλλ' άφες ήμίν τά όφειλήματα. "Όπλιζε μας μόνο μ' ύπομονή έπουράνιε Πατέρα, και δίνε μας άπαντοχή στά βάσανα, γιά νά μπορέσουμε — οί άνάξιοι — ν' άξιωθούμε τήν Αίώνια Ζωή και τό Μέγα σου "Έλεος. 'Αμήν.

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ, πού σκυμμένη μπροστά πάσχιζε μέ κόπο ν' άκούσει, λέει κλαίγοντας: "Αχ, βρέ άντρα, τί ώραίες προσευχές πού ξέρεις και λές.

(*Η Λουίζα πηγαίνει στή σκάφη, ό Θεόφιλος στό άπέναντι δωμάτιο.*)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Μωρέ κείν' ή κοπελιά, πού είναι;

ΛΟΥΙΖΑ: Έχει πάει πέρα στό Πέτερσβαλντάου, στού

Ντραίσιγκερ. Τύλιξε πάλι κάμποσα κουκλιά ύφάδι άποβραδής.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, πολύ δυνατά: Γυναίκα, νά σοϋ φέρω τήν άνέμη;

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: Φέρ' τη, γέρο, φέρ' τη.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, άκουμπάει τό άνεμίδι και τήν άνέμη μπροστά της: Κοίτα νά δεις άμα θές δουλεύω γώ γιά σένα, δέ μου κάνει κόπο.

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: "Όχι, όχι... πώς θά περάσει ή ώρα μου και μένα, δέ θά 'χει τελειωμό.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Στάσου τότες νά σοϋ σφουγγίσω τά δάχτυλά σου λιγουλάκι, μήν κάνει και λιγδιάσει τό νήμα, άκουσες; (*Τής σφουγγίζει τά χέρια μέ μιá πατσαβούρα.*)

ΛΟΥΙΖΑ, απ' τή σκάφη: Ναι, τό πολύ λαρδί πού τρώμε.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Μπορεί νά μήν τρώμε λαρδί μά λίγο ξερό ψωμί τό έχουμε. Και σάν δέ θά 'χουμε ξερό ψωμί θά 'χουμε πατάτες. Και σάν δέ θά 'χουμε πατάτες, λίγα πίτουρα ξερά θά τά 'χουμε.

ΛΟΥΙΖΑ, περιπαιχτικά: Και σάν δέ θά 'χουμε σίκαλη γιά τά πίτουρα, θά πράξουμε κατά πώς ό γείτονας ό Βένγκλερ: θά ψάχνουμε μπάς και βροϋμε πού παραχώνει τά ψόφια αλόγατά του ό εκμεταλλευτής. Νά ξεθάψουμε κανένα νά ζήσουμε καμιά βδομάδα μέ τό ψοφήμι. "Έτσι θά κάνουμε, ψέμματα;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ, απ' τό πίσω δωμάτιο: Τί στόν κόρακα τσαμπουνάς εκεί;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Έχε τό νοϋ σου γιατί δέν είναι λόγια του Θεου τούτα πού μās λές! (*Πάει στόν άργαλειό του, φωνάζει:*) "Έλα νά μέ βοηθήσεις, Θεόφιλε, νά περάσουμε κάτι νήματα.

ΛΟΥΙΖΑ, απ' τή σκάφη: Θεόφιλε, έλα νά δώσεις ένα χέρι στόν πατέρα. (*Ο Θεόφιλος έρχεται. Ο γέρος κι ό γιός του άρχίζουν τήν κοπιαστική δουλειά πού λέγεται «μύτωμα» ή «περαμάτισμα». Τά νήματα του στημονιού περ-*

*το νήμα
που σφουγγίζει
δ. καί σ' αρέσει (με το φάει)*

ΜΗΛΙΤΣΑ, *κλαίει γαντζωμένη στή φούστα της μητέρας της*:
Μή μέ βαρείς, παππούλη, μή μέ βαρείς. Στο δρό... στο δρόμο τό βρήκα. Τά σκολιαρού... τά σκολιαρούδια έχουν όλα κι από ένα.

ΛΟΥΙΖΑ, *τονίζει μέ φόβο κι ένταση μαζί τίς λέξεις μία, μία*: "Ε, τά βλέπεις λοιπόν, τό βρήκε, δέν τό 'κλεψε. Καί ποῦ τό βρήκες μαθές.

ΜΗΛΙΤΣΑ, *μέ λυγμούς*: Στο Πέτερσβαλντάου, ὄξω από τό σπίτι τοῦ Ντρά.. τοῦ Ντράισσιγκερ.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: "Ορίστε μπλέξιμο λοιπόν. Δίνε του τώρα, γιατί θά στά κάνω κόκκινα τά καπούλια.

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: Τί τρέχει καλέ, δέ μοῦ λέει κανείς;

ΧΟΡΝΙΧ: Ξέρεις κάτι παππούλη. "Ασε τόν Θεόφιλο νά βάλει κανά σακάκι, νά πάρει τό κουτάλι καί νά τό πάει στήν κοινότητα.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ, *μέ ζέση, φορώντας κιόλας τό σακάκι του*: Ναί, θά πάω καί θά μιλήσω τοῦ Γραμματέα, θά τοὺς πῶ νά μὴν τό πάρουνε τοῖς μετρητοῖς, τί καταλαβαίνει ένα παιδάκι μικρό; Καί ὀρίστε καί τό κουταλάκι, θά τοὺς πῶ.. Πάψε πιά νά στριγγλίζεις θυγατέρα. (*Ἡ μητέρα ὀδηγεῖ τό παιδί στό πίσω δωμάτιο καί κλείνει πίσω του τήν πόρτα. Ἡ ἴδια ξαναγυρίζει.*)

ΧΟΡΝΙΧ: Τά δύο τάλιρα θά τά πιάνει πάντως.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ: Δῶσε καί κανά μαντιλάκι, Λουίζα, νά μή λερωθεῖ. Θέ μου, τί θά παθαίναμε, κι εἶναι πράμα ἀκριβό. (*Ἔχει δάκρυα στά μάτια καθὼς τυλίγει τό κουτάλι.*)

ΛΟΥΙΖΑ: Περνάγαμε κανά μήνα μέ δαῦτο, ἄν ἦτανε δικό μας.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Δρόμο, δρόμο. Πηλάλα, πηλάλα ὅσο βαστάς. "Ακοὺς ἐκεῖ! Αὐτό μᾶς ἔλειπε τώρα. Κουνήσου νά ξεφορτωθοῦμε τό παλιοκούταλο τοῦ Σατανᾶ. (*Ἡ Θεόφιλος φεύγει μέ τό κουτάλι.*)

ΧΟΡΝΙΧ: "Αντε νά τραβήξω καί γώ παρακάτω. (*Φεύγει, μένει συζητώντας γιά λίγα δευτερόλεπτα στό «σπίτι» καί*

μετά βγαίνει.)

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ (ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ) ΣΜΙΤ, *ὀλοζώντανο, στρογγυλό σάν μπάλα ἀνθρωπάκι μέ πανέξυπνο, κόκκινο σάν τοῦ κρασιοῦ μούτρο, μπαίνει στό «σπίτι»*: Γειά σας, φίλοι! "Ωραίες δουλειές ἀνοίξαμε, βλέπω. Δέ μιλάει κανείς, ἔ; (*Κουνάει τό δάχτυλό του ἀπειλητικά.*) Βουλωμένα εἶναι τ' αὐτιά σας, ἔ; (*Στήν πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου, χωρίς νά προχωρεῖ πιό μέσα.*) Καλή σου μέρα, παππού—Χίλζε. (*Σέ μία γυναίκα στό «σπίτι».*) "Ε, γιαγιά, πῶς πάει τό πιάσιμο; Καλύτερα; Μπράβο, καλά κρασά λοιπόν. Παππούλη Χίλζε, μιὰ ματιά καί σέ λόγου σας θά τή ρίξω, ποῦ θά μοῦ πάτε. "Ἡ γιαγιούλα, τί στό διάβολο ἔχει, δέ μοῦ λές;

ΛΟΥΙΖΑ: Ξεράθηκαν οἱ φλέβες τῶν ματιῶν της, γιατρέ, δέ βλέπει τίποτες πιά.

ΓΙΑΤΡΟΣ ΣΜΙΤ: Εἶναι ἀπ' τό χνούδι καί ποῦ ὑφαίνει στό σκοτάδι. Δέ μοῦ λέτε, μπορεῖ νά μοῦ ἐξηγήσει κανείς, γιατί δέ σκαμπάζω: "Ολάκαιρο τό Πέτερσβαλντάου εἶναι ξεσηκωμένο καί κατεβαίνει κατά δῶ. Μπῆκα τί ὥραϊα στ' ἀμάξι μου τό πρωί χωρίς καί τό παραμικρό κακό νά βάλω στό μυαλό μου. Καί μετά, ἀκούω κάτι πράματα—θαύματα. "Εμ Χίλζε, τί στό διάβολο, τί στό Βελζεβούλ, ἔχει πιασμένα τόν κοσμάκη; Σάν κανά κοπάδι λύκοι λυσομανᾶνε. Κάνουν ἐπανάσταση λέει, ἀνταρσία! Σηκώσανε παντιέρα, μαστροχαλᾶνε καί πλιατσικολογοῦν... Μηλίτσα! Καλέ ποῦ 'ναι ἡ Μηλίτσα; (*Σπρωγμένη ἀπ' τή μάνα της μέ τό στανιό μπαίνει μέσα ἡ Μηλίτσα, τά μάτια της κατακόκκινα ἀπ' τό κλάμμα.*) Μηλίτσα, ἔλα δῶ, βούτα τά χέρια σου στίς τσέπες τοῦ σακακιοῦ μου. (*Ἡ Μηλίτσα τό κάνει.*) Χάρισμά σου οἱ μέντες. "Ε, παιδάκι δύσκολων καιρῶν, ὄχι κι ὅλες μονομιᾶς! Νά τραγουδήσουμε πρώτα. "Αλεπού, ἀλεπού ... τί τήν ἔ — τί τήν ἔκανες τή χήνα... Γιά στάσου, τί ἔμαθα. Κατηγορήσες τά σπουργίτια στό φράχτη τοῦ παπᾶ πῶς κοτσιλᾶνε τά

προσευχούλα μή θυμώσει ο πατέρας. — "Αντρας σου λένε ύστερα. (*Γέλια απ' τους ενοίκους του «σπιτιού».*)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, *τρεμουλιαστά πνήγοντας τήν όργή του:* Καί του λόγου σου θαρρείς πώς είσαι γυναίκα σωστή, έ; Καιρός νά στά ψάλλω καί σένα απ' τήν καλή. Πού μās παριστάνεις τή μητέρα μέ τέτοιο στόμα άπύλωτο. Τί παράδειγμα θά πάρει από σένα ή κόρη σου, όταν σέ βλέπει νά ξεσηκώνεις τόν άντρα σου στήν άτιμία καί τό έγκλημα;

ΛΟΥΙΖΑ, *χωρίς μέτρο:* "Εσείς, καί τά λόγια σας τά κατηχητικά!... μέ δαυτα δέ χόρτασε άκόμα κανένα μου παιδί. Καί τά τέσσερα στή βρώμα μέσα μπουσουλάνε καί στά κουρέλια. Ούτε μία πάνα τους δέν μόρεσα νά στεγνώξω μέ τά ώραία σας τά λόγια. "Εγώ τό ξέρω τί πά νά πει νά είσαι μάνα κι άμα θέλετε νά μάθετε, τόση δίψα για έκδίκηση έχω, πού δέ χαλαλιζω τίποτα κανενός έργοστασιάρχη, δέν πάει νά τόν πάρει ο διάβολος, δέν πάει νά τόν πιάσει λέπρα. Ναί, είμαι μάνα καί τό λέω! Πώς όμως νά τό συνηρήσεις ένα τόσο δά σκουλικάκι; Πού απ' τή στιγμή πού έρχεται στόν κόσμο, άντίς για νανουρίσματα όλο κλάψες άκούει απ' τό στόμα μου τό καημενάκι; Μά σείς πολύ πού σκοτιστήκατε. Νά προσευχόσαστε ξέρετε μόνο καί νά ψέλνετε, τήν ώρα πού τά δικά μου πόδια βγάζουν αίμα για μία κούπα γάλα. "Ασε τίς άτέλειωτες νυχτιές πού πάει νά μου φύγει τό κεφάλι απ' τή σκέψη, μās κι έρθει στιγμή καί ξεβγάλω κανένα στό νεκροταφείο. Σέ τί φταίει τό νινάκι, έ; για νά βρει τέτοιο τέλος θλιβερό κι οί άλλοι πέρα στου Ντίτριχ νά πλένονται στο κρασί καί νά νίβονται στο γάλα; "Οχι, όχι, σάν έρθει ή ώρα έδωπέρα καί κάνουμε πώς χυμάμε κατά μπρός — μήτε δέκα άλόγατα δέ θά μέ βαστάνε. Κι ένα λέω μονάχα: σάν κάνουμε πώς μπουκάρουμε στόν πύργο του Ντίτριχ, ή πρώτη έγώ θά 'μαι κι άλίμονο εκείνου πού θά πάει νά μ'

έμποδίσει. "Ως έδω έχω φτάσει, νά 'στε σίγουροι.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: "Εσύ άπόγινες μπίτι για μπίτι, δέν έχεις σωτηρία πιά.

ΛΟΥΙΖΑ, *άγρια:* "Εσείς δέν έχετε σωτηρία. Λαμπάδες. Χάιματα για άντρες. Σκιάχτρα για φτύσιμο. Ξόανα κερένια πού τό βάζετε στά πόδια μέ τίς κουδουνίστρες τών παιδιών. "Ελεινοί, πού σās φορτώνουν ξύλο καί σείς λέτε χίλια ευχαριστώ. Πού δέ σās έχει μείνει στάλα αίμα νά κοκκίνιζε τό μούτρο σας από ντροπή. Μαστίγιο θέλουν τά κόκαλά σας τά μουχλιασμένα, μās κι άποχτούσατε λίγο φιλότιμο μέ δαυτο. (*Φεύγει. Παύση άμηχανίας.*)

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: "Αντρα, τί έχει τό Λιζάκι;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Τίποτες γυναίκα. Τί θέλεις νά 'χει;

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: Για πές μου άντρα, σημαίνουν οί καμπάνες για μου φαίνεται μονάχα;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Μπορεί νά θάβουν κανένα, γυναίκα.

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: Καί γώ δέ λέω νά σκολάσω άκόμη!

Γιατί, άντρα, γιατί δέν πεθαίνω καί γώ καμιά βολά;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, *άφήνει τή δουλειά του, σηκώνεται, λέει επίσημα:* Θεόφιλε, πολύ άσχημα μās μίλησε ή γυναίκα σου. Για κοίτα δω όμως! (*Ξεκουμπώνεται νά φανεί διάπλατα τό στήθος του.*) Δω μέσα, Θεόφιλε, ήταν χωμένο ένα βόλι, σάν δαχτυλήθρα μεγάλο. Κι όσο για τό χέρι μου, τό βασιλιά νά ρωτήσεις πού 'ναι παραχωμένο. Δέ μου τό φάγαν μία φορά οί ποντικοί. (*Πάει πέρα - δώθε.*) "Η γυναίκα σου! Ούτε πού είχε γεννηθεί άκόμα όταν τό αίμα μου έτρεχε ποτάμι για τήν πατρίδα. "Ασ' την λοιπόν νά κελαηδάει όσο τής κάνει κέφι. Δέ μέ νοιάζει. Αυτά για μένα είναι κολοκύθια. — Μά νά φοβάμαι!; Πού άκούστηκε, έγώ καί νά φοβάμαι! Σάν τί νά φοβηθώ, δέ μου λέτε; Τους πεντέξι καβαλαρέους πού μπορεί νά 'ρθούν νά κυνηγήσουν τους ρέμπελους; Σπουδαία τά λάχανα, τσαπερδώνα μου. Νά 'ταν όλο! "Οχι, όχι, μπορεί νά

θά τόν διορθώσει ἐτοῦτος μιά χαρά.

ΦΩΝΕΣ ΕΝΟΙΚΩΝ ΤΟΥ «ΣΠΙΤΙΟΥ»: Ὦπα, ἄρπα την! Σβούρηξε μιά πέτρα ἀπ' τό παράθυρο! Τώρα θά τά χρειαστεῖ ὁ γέρο - Ντίτριχ! — Κρεμάει μιά ἐπιγραφή. — Κρεμάει ἐπιγραφή; — Καί τί γράφει; — Ἔ, δέν ξέρεις γράμματα; — Ἐγώ καί νά μὴν ξέρω γράμματα; Γιά ποιόν μέ πέρασες; — Ἔ, διάβασ 'τη λοιπόν! — «Θά ικανοποιηθεῖτε ὅλοι, θά ικανοποιηθεῖτε ὅλοι».

ΧΟΡΝΙΧ: Ἄς τοῦ λείπουν αὐτά. Δέν ἔχουν κανένα ὄφελος πιά. Τά παιδιά ἔχουν γίνει κάπως ιδιότροπα τώρα. Ἔχουν βάλει τό ἐργαστάσιο στό μάτι. Πᾶνε νά 'ξαφανίσουν τούς μηχανοκίνητους ἀργαλειούς ἀπό προσώπου γῆς. Ἀπό δαύτους καταστράφηκαν οἱ χειροτέχνες ὑφαντές, δέ θέλει φιλοσοφία. Ὅχι, ὄχι, ἀπό σήμερα κάνουν κουμάντο οἱ χριστιανοί. Καί κανένας δέν μπορεῖ νά τούς συνεφέρει πιά οὔτε δημοτικό συμβούλιο, οὔτε ἄρμοστής κανεῖς, οὔτε ἐπιγραφή καμιά. Ὅποιος ἔχει δεῖ πῶς διαχειρίζονταν τά πράματα ὅλοι ἐτοῦτοι, θά καταλαβαίνει τώρα τί ὄρα ἔχει σημάνει.

ΦΩΝΕΣ ΕΝΟΙΚΩΝ ΤΟΥ «ΣΠΙΤΙΟΥ»: Μωρέ τί ἀνθρωπομάνι εἶναι τοῦτο, βρέ παιδιά. — Σάν τί νά θέλανε μαθές; — (Μ' ἀγωνία.) Καλέ αὐτοί περνᾶνε τό γεφύρι, ἔρχονται κατά δῶ! — (Μέ φόβο.) Ἔρχονται ἀπό δῶ μεριά στή στενή τήν ὄχθη; (Μ' ἀπέραντη ἐκπληξη καί ἀγωνία.) Ἔρχονται κατά μᾶς, ἔρχονται κατά μᾶς. — Ξεσηκώνουν ἀπ' τά σπίτια τους τούς ὑφαντές, νά βγοῦν στό δρόμο.

(Ὅλοι τρέχουν ἔξω, τό «σπίτι» μένει ἄδειο. Μιά ομάδα ἐξεγερμένων, βρώμικοι, σκονισμένοι, μέ πρόσωπα κατακόκκινα ἀπ' τήν ὑπερένταση καί τό πιστό, ὄλο ἀγριάδα, ξενυχτισμένοι καί ταλαιπωρημένοι, μπαίνουν στό «σπίτι» κραυγάζοντας «Ἐφαντές ὅλοι ἔξω!» καί σκορπίζουν στά διάφορα δωμάτια. Στό δωμάτιο τοῦ γέρο-Χίλζε ἔρχονται, ὀπλισμένοι μέ ρόπαλα καί κοντάρια, ὁ Μπαϊκερ καί

μερικοί νέοι ὑφαντές. Μόλις ἀντικρύσουν τό γέρο-Χίλζε, κοντοστεκόνται ξεθουμασμένοι κάπως.)

ΜΠΑΙΚΕΡ: Παπού Χίλζε, σταμάτα πιά νά φοβίζεις τόν κόσμο. Ἄσε, ὅσους ἔχουν ὄρεξη νά κάνουνε λίγο σκασιαρχεῖο ἀπ' τόν ἀργαλειό. Δέν πρόκειται νά ὑποφέρεις ἄλλο πιά. Θά φροντίσουμε γι' αὐτό.

ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Δέ θά ξαναπλαγιάσεις ἄλλη νύχτα νηστικός.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Θ' ἀποχτήσουν οἱ ὑφαντές ἓνα κεραμίδι νά βάλουν τό κεφάλι τους ἀπό κάτω, ἓνα ροῦχο νά ντυθοῦν.

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ: Κατά ποῦ τό βάλατε, βρέ διάβολοι, μέ δαῦτα τά ρόπαλα καί τά τσεκούρια;

ΜΠΑΙΚΕΡ: Πᾶμε νά τά σπᾶσουμε στήν καμπούρα τοῦ Ντίτριχ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Θά τά πυρώσουμε νά μπουκώσουμε μέ δαῦτα τά λαρύγγια τῶν βιομηχάνων, νά νιώσουν καί κείνοι τήν καοῦρα τῆς πείνας.

ΤΡΙΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Ἔλα μαζί μας, παπού Χίλζε! δέ θά λυπηθοῦμε κανένα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Ὅπως καί μᾶς δέ μᾶς λυπήθηκε κανεῖς. Μήτε ἄνθρωπος μήτε Θεός. Τό δίκιο μας θά τό βροῦμε μοναχοί μας.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, μπαίνει, παραπατώντας λιγάκι, μ' ἓνα σφαγμένο κοτόπουλο στό χέρι. Ἀνοίγει διάπλατα τά χέρια του: Ἀδελφάκια μου — εἴμαστε ὅλοι ἀδέλφια! Ἐλάτε νά σᾶς ἀγκαλιάσω, ἀδέλφια. (Γέλια.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ: Πῶς κατάντησες ἔτσι, Γουλιέλμο;

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Γουσταῦε, ἐσύ!; Γουσταῦε, φουκαρά μου πεινασμένε κόπιασε νά σ' ἀγκαλιάσω. (Συγκινεῖται.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ, μουρμουρίζει: Ἄσε μ' ἤσυχο.

Ἄν ἔχεις τύχη διάβαινε, Γουσταῦε — ἔτσι δέ λένε; Ἄν ἔχεις τύχη διάβαινε. (Χτυπάει τήν κοιλιά του.) Μπορεῖς νά μαντέψεις τί κρύβει μέσα της ἐτοῦτη ἡ κοιλιά;

Τσιμπούσι ἀριστοκρατικό κρύβει. "Αν ἔχεις τύχη διάβαινε νά 'κονομάς λαγό τῆς κατσαρόλας καί σαμπάνια. — Νά σᾶς πῶ κάτι ὅμως; Κάναμ' ἓνα λάθος: Ξεχάσαμε νά βάλουμε πετσέτα!

ΟΛΟΙ, ἀνακατωμένα: Ναί, αὐτό εἶναι, θέλουμε πετσέτα, πετσέτα.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Ποπό Θεέ μου, πῶς ζωντανεύεις μέ τήν πρώτη γερή μπουκιά πού κατεβαίνει κάτω. Σάν νά 'χεις πιωμένο κοκκινέλι, καρδαμώνεις. Τά χειροπόδαρά σου ξεχειλίζουν ἀπ' τή δύναμη πού βαρεῖς δεξιά καί ζερβά χωρίς νά λογαριάζεις τίποτε. "Ασε πού ἀπ' τό κέφι γελοῦν καί τά μπατζάκια σου.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ, στήν πόρτα, ὀπλισμένος μέ μιά παλιά λόγχη οὐσάρου: Κάναμε κάτι ἐφόδους ... μούρλια.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Πᾶμε πολύ καλά! Σέ λιγάκι θά βρισκόμαστε μέσ τά σπίτια. Νά τά φουντώσουμε σάν λαμπάδες. Νά σειστεί ὁ τόπος καί νά τρίξει. Νά χορεύουν οἱ σπίθες σάν στή θράκα.

ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Νά καεῖ τό πελεκούδι.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Ἐμπρός γιά τό ρέμα, γιά τή γειτονιά τῶν πλουσίων, νά τοὺς κάψουμε τά σπίτια μπρός τά μάτια τους.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Θά τοὺς ἔρθει παραγγελία. Θά τσιμπήσουν μεγάλη ἀσφάλεια πυρκαγιᾶς. (Γέλια.)

ΜΠΑΙΚΕΡ: Κι ἀπό κεῖ τραβᾶμε γιά τό Φράμπουργκ, γιά τοῦ γέρο—Τρόμπα.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Πρέπει νά παραλάβουμε καί τήν ὑπαλληλία λιγουλάκι. "Ἐχω διαβασμένα πῶς ἀπ' τοὺς καλαμαράδες ξεκινάει ὅλο τό κακό.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Καί μετά τραβᾶμε γιά τό Μπρεσλάου. Κι ὅλο θά προσκολλᾶνε μαζί μας πίο πολλοί.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, στόν Χίλζε: "Ἐλα Γουσταῦ, πιές μιά γουλιά.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Ρακί ἐγώ στό στόμα μου δέ βάζω.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ: Πᾶνε αὐτά πού 'ξερες Γουσταῦ, τώρα ἀρχίζει καινούρια ζωή.

ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Δέν εἶναι κάθε μέρα Λαμπρή. (Γέλια.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, ἀνυπόμονα: Βρέ τριβόλοι, τί γυρεύετε ἀπό μένα.

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, ντροπιασμένος λιγάκι, καλοσυνάτα: Κοίταξε νά δεῖς, εἶπα νά σοῦ φέρω λίγο κοτοπουλάκι. Νά φτιάξεις μιά σούπα μέ δαῦτο τῆς γιαγιᾶς.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, συγκινημένος, φιλικά κάπως: "Ἐ, τράβα καί πές της το ὁ ἴδιος.

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ, πού, ὅλη τήν ὄρα, ἔβαλε τά δυνατά της ν' ἀκούσει τί λένε μέ τό ἓνα χέρι στό αὐτί, ἀκούει τήν προσφορά προτάσσοντας μπροστά τά δυό της χέρια: Παρατάτε με στήν ἡσυχία μου. Δέ μ' ἀρέσει ἡ κοτόσουπα.

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: "Ἐχεις δίκιο, γυναίκα. Οὔτε καί μένα ἀρέσει. Τέτοια πού 'ναι κιόλας. Καί σένα, Μπάουμμερτ, θά σοῦ πῶ μιά κουβέντα. "Αμα οἱ γέροι παπαρδελίζουν σάν μικρά παιδιά, ὁ διάβολος κάνει κολοτοῦμπες ἀπ' τή χαρά του. Καί νά τό ξέρετε. Νά τό ξέρετε ὅλοι σας: οὔτε πού σᾶς ξέρω, οὔτε πού μέ ξέρετε. Μέ τή θέλησή μου δέ βρισκόσατε ἐδῶ.

Τραβῆχτε ἄλλοῦ νά γυρέψετε δίκιο καί δικαιοσύνη.

ΦΩΝΗ: "Ὅποιος δέν εἶναι μαζί μας, εἶν' ἐνάντια μας.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: ἀπειλεῖ σκληρά: Κούνια πού σέ κούναγε. Δέν εἶμαστε κλέφτες γέροντα, ἀκουσε;

ΦΩΝΗ: Πεινᾶμε, αὐτό 'ναι ὅλο.

ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Θέλουμε νά ζήσουμε καί τίποτε παραπάνω. Καί γιά τοῦτο κόψαμε τό σχοινί, ὅπου μᾶς εἶχανε κρεμάσει.

ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Καί πολύ καλά κάναμε! (Ἐψώνει τή γροθιά του κατάμουτρα στό γέρο.) Μιά κουβέντα νά πείς μόνο! Μιά κουβέντα καί στή χάλασα τήν πρόσοψη.

ΜΠΑΙΚΕΡ: Ἦσυχάστε, ἡσυχάστε! Παράτα ἐλόγου σου

- τό γέρο παππούλη Χίλζε, τό πήραμε απόφαση: κάλλιο νά πεθάνουμε παρά νά ξαναρχίσουμε τήν ἴδια ζωή.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Καί γώ πῶς τήν ἐξήσα, ἐξήντα τόσα χρόνια;
- ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ἀδιάφορο. Ὅλα τώρα πρέπει ν' ἀλλάξουν.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Ναί, τό μήνα πού δέν ἔχει Κυριακή!
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Ὅτι δέ μᾶς δώσανε μέ τό καλό, θά τό πάρουμε μέ τό στανιό.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Μέ τό στανιό; (Γελάει.) Τότε νά σκάψτε καί τό λάκκο σας συνάμα. Θά σᾶς δείξουν ἀπ' τήν καλή τί πά νά πεί στανιό καί ποιός τό κατέχει. Περίμενε λίγο ἀγοράκι.
- ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Μπᾶς καί λές θά φοβηθοῦμε τούς στρατιῶτες; Κάναμε καί μεῖς στό στρατό. Τί μπορεῖ νά μᾶς κάνει μιὰ διμοιρία, θά τά βγάλουμε πέρα.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Ναι, βέβαια. Μέ τά λόγια. Κι ἄς ποῦμε πῶς κάτι κάνετε δηλαδή καί τήν παίρνετε στό κατόπι τῆς διμοιρίας, ταχιά θά γυρίσουν ἄλλες δέκα στό χωριό.
- ΦΩΝΕΣ, ἀπ' ἔξω: Ἔρχεται στρατός. Τό νοῦ σας. (Ὅλοι βουβαίνουν ξαφνικά. Γιά μιὰ στιγμή, ἀδύναμα, ἀκούγεται ἕνας ἤχος ἀπό τούμπανα καί πίπιζες. Ἐπειτα, μέσ τῆς σιωπῆ ξεσπάει, ἀθέλητα γιά μιὰ στιγμή, μιὰ φωνή.) Νά πάρει, πρέπει νά τοῦ δίνω. (Γέλια παντοῦ.)
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Ποιός μίλησε γιά φευγιά; Ποιός ἦταν αὐτός;
- ΓΙΑΙΓΚΕΡ: Ποιός εἶν' αὐτός ἀνάμεσά μας πού φοβᾶται πεντέξι ψωροπερικεφαλαῖες; Ν' ἀκούτε τίς προστάγες μου μόνο. Εἶμαι παλιά караβάνα. Ξέρω τά κόλπα τους.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Καί μέ τί θά χτυπηθεῖτε μαζί τους; Μέ τίς μπουτιές;
- ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Μή δίνετε σημασία στό γεροσαράβαλο, δέν πάει καλά ἀπό νιονιό.
- ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Χρωστάει, φαίνεται, λιγάκι.
- ΘΕΟΦΙΛΟΣ, χωρίς νά τόν ἀντιληφτοῦν ἀνακατεύεται μέ

- τούς ξεσηκωμένους κι ἀρπάζει αὐτόν πού μίλησε.
- ΠΡΩΤΟΣ ΝΕΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ: Παράτα με, δέν εἶπα τίποτα κακό.
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, μπαίνει στή μέση: Ἄσ' τον, μωρέ Θεόφιλε, τό φαφλατά! Μήν ἀρπάζεσαι. Ταχιά θά καταλάβει ποιός ἀπ' τούς δύο μας τά ἔχει σήμερα χαμένα, ἐγώ γιά αὐτός.
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Θά ῥθεις μαζί μας, Θεόφιλε;
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Ἄλλη ὄρεξη δέν εἶχε.
- ΛΟΥΙΖΑ, μπαίνει στό «σπίτι», φωνάζει: Τί ἀργεῖτε, βρήκατε τήν ὥρα τώρα; μή χάνετε τόν καιρό σας μέ δαῦτα τά ψοφάλογα, ἀφήστε τα νά μελετήσουν τή Σύνοψη. Στήν πλατεία τρεχᾶτε. Στήν πλατεία. Νουνέ, τρέχα γρήγορα, ὅσο βαστάς. Ἐνας ταγματάρχης πάνω στ' ἄλογο μιλάει στόν κόσμο. Νά πάνε σπίτια τους, λέει. Ἄν δέν ἔρθετε γρήγορα, τό χάσαμε τό παιχνίδι.
- ΓΙΑΙΓΚΕΡ, φεύγοντας: Ὁραῖο ἄντρα ἔχεις! παλικάρι.
- ΛΟΥΙΖΑ: Ἐγώ καί νά ἔχω ἄντρα; Ποιός εἶναι; (Στό «σπίτι» μερικοί τραγουδοῦν.)
- Μιά φορά κι ἕναν καιρό
ἦταν ἕνα ἀντράκι, γιούχου — χῶ,
κι ἤθελε νά παντρευτεῖ
μιὰ κυρά χοντρή, γιούχου — χί.
- ΒΙΤΙΓΚ, μ' ἕνα κάδο στό χέρι, ἔρχεται ἀπ' τόν πάνω ὄροφο, κάνει νά βγεῖ ἔξω, μένει ὅμως μιὰ στιγμή στό «σπίτι»: Ἐπάνω τους! Ἐμπρός, ὅσοι δέ θέλουνε νά γίνουν ρεζίλι τῶν σκυλιῶν. Ζήτω. (Ὁρμαίει ἔξω. Μιά ὀμάδα, ἀνάμεσά τους ἡ Λουίζα κι ὁ Γιαῖγκερ, τόν ἀκολουθεῖ φωνάζοντας «ζήτω».)
- ΜΠΑΙΚΕΡ: Νά ἔσαι καλά, παππού Χίλζε, θά τά ξαναποῦμε καμιά φορά. (Πάει νά φύγει.)
- ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Σάν δύσκολο μοῦ φαίνεται. Πέντε χρόνια δέ φαντάζομαι νά ζήσω ἀκόμη. Καί πιό νωρίς δέ

σέ βλέπω νά βγαίνεις έξω.

ΜΠΑΙΚΕΡ, *στέκεται άπορημένος*: 'Από ποϋ γέροντα; ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: 'Απ' τή φυλακή μωρέ, από ποϋ άλλου; ΜΠΑΙΚΕΡ, *γελάει άγρια*: Δέ θά 'ταν κι άσχημα. 'Εκεί τουλάχιστον θά χόρταινα ψωμί, παππού. (Φεύγει.)

ΓΕΡΟ—ΜΠΑΟΥΜΕΡΤ, *πού καθισμένος σ' ένα σκαμνί έχει περιπέσει σέ βαθιά περισυλλογή, σηκώνεται τώρα*: 'Η άλήθεια, Γουσταϋε, μιά μικρή ζαλαδίτσα τήν έχω. 'Ωστόσο μπορώ άκόμη και συλλογᾶμαι καθάρια. Τοϋ λόγου σου έχεις τή δική σου άποψη για τήν ύπόθεση, κι εγώ έχω τή δική μου. Ποϋ πά νά πει: δίκιο έχει ό Μπαίκερ, άς ξεμπλέξει μιάν ώρ' άρχύτερα τό κουβάρι. Κάλλιο στη φυλακή παρά στό σπιτικό μας. 'Εκεί τουλάχιστο θά 'μαστ' έξασφαλισμένοι, δέ θά ύποφέρουμε άπ' τήν άνέχεια. Μακάρι βέβαια νά μίν είχα ποτές άνακατευτεί σέ τούτη τήν ιστορία. Μά βλέπεις, Γουσταϋε, ό άνθρωπος πρέπει πότε - πότε νά παίρνει μιάν άνάσα, άλλιώς θά σκάσει. (Βαδίζει άργά κατά τήν πόρτα.) 'Έχε γειά, Γουσταϋε. Κι άν τύχει και πάθω τίποτε, κάνε μιά προσευχούλα και για μένα. Τ' άκουσες μωρέ; (Φεύγει.)

('Απ' τούς ξεσηκωμένους ύφαντές δέ βρίσκει κανένα πιά στη σκηνή. Τό «σπίτι» γεμίζει πάλι σιγά - σιγά από γεμάτους περιέργεια ένοίκους. 'Ο γέρο - Χίλζε καταπιάνεται πάλι στό στημόνι. 'Ο Θεόφιλος έχει παρμένη μιάν άξίνα πίσω άπ' τή σόμπα και περιεργάζεται άφηρημένος τήν κόψη της. Κι οί δύο τους, κι ό γέρος κι ό Θεόφιλος, μένουν σιωπηλοί και βαθιά σκεφτικοί. 'Απ' έξω μπαίνει μέσα ό άχός άπ' τό βοηητό μιās μεγάλης άνθρωποσύναξης.)

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ: Πές μου, άντρα, τί τρέμει έτσι συθέμελα τό πατάρι; τί συμβαίνει; Τί γίνεται' έδῶ πέρα; (Παύση.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Θεόφιλε!

ΘΕΟΦΙΛΟΣ: Τί θέλεις πάλι;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Βάλε στη θέση της τήν άξίνα.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ: Καί ποιός θά κόψει τά ξύλα; ('Ακουμπάει

τήν άξίνα στη σόμπα. Παύση.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ: Θεόφιλε, ν' άκούς ό,τι σου λέει ό πατέρας σου.

ΦΩΝΗ, *τραγουδάει έξω άπ' τό παράθυρο*:

'Αντρούλη κάτσε σπίτι
πλένε τό νεροχύτη
τά πιάτα, τά ποτήρια,
τά μπρούντζα, τά μακίρια.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ, *πετάγεται όρθιος, δείχνει τή γροθιά του κατά τό παράθυρο. Βάστα μίν άγριέψω, όχιά!*

('Αντηχει μιά όμοβροντία.)

ΚΥΡΑ—ΧΙΑΖΕ, *μαζεύεται τρομαγμένη*: 'Ιησοϋ Χριστέ, πάλι μπουμπουνίζει;

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, *τό χέρι του στό στηθος, και προσεύχεται*: Πανάγαθε Θεέ, Παντοκράτορα έπουράνιε, φύλαγε τά φτωχά μου άδέλφια.

(Δημιουργείται ήσυχία για λίγο.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΑΖΕ, *μόνος του, ταραγμένος*: Τώρα χύνεται αίμα.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ, *όρθιος άπ' τή στιγμή πού άκούστηκε ή όμοβροντία, κρατώντας πάλι μέ δύναμη στά χέρια του τήν άξίνα, κατακόκκινος και βαθιά άναστατωμένος, μίν μπρώντας νά συγκρατηθει*: Τί, θά μάς βάλουν τώρα νά γονατίσουμε σάν τά σκυλάκια;

ΜΙΑ ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΑ, *φωνάζει μέσ' άπ' τό «σπίτι» πρós τό δωμάτιο*: Παππού Χίλζε, έ, παππού Χίλζε, φύγε άπ' τό παράθυρο. Σέ μάς στη σοφίτα σβούρηξε μιά σφαίρα μέσα (Χάνεται.)

ΜΗΛΙΤΣΑ, *άπ' τό παράθυρο χώνει μέσα τό γελαστό της κεφαλάκι*: Παππούλη, παππούλη, βαρέσαν μέ τίς καραμπίνες τους. Κανά δυό είναι πεσμένοι καταγής. 'Ένας παραδέρνει σάν σβούρα γύρω - γύρω. Κι ένας άλλος σπαρταράει σάν πεταλούδα πού τής κόψαν τό

κεφάλι. Καί αίμα, ἄχ αίμα νά δοῦν τά μάτια σου! (Χά-
νεται.)

ΜΙΑ ΥΦΑΝΤΡΙΑ: Ξεπαστρεύτηκαν καμπόσοι.

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, μέσα στό «σπίτι»: Τηράτε,
πήραν τούς καβαλαρέους τό κατόπι.

ΕΝΑΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΥΦΑΝΤΗΣ, έχοντάς τα τελείως χαμέ-
να: Τηράτε τίς γυναίκες, τίς γυναίκες. Σηκώνουν τά
φουστάνια τους! Φτύνουν τούς καβαλαρέους!

ΜΙΑ ΥΦΑΝΤΡΙΑ, φωνάζει μέσ' ἀπ' τό παράθυρο: Ποῦ
'σαι Θεόφιλε, νά δείς τή γυναίκα σου, ἔχει πιότερο
φιλότιμο ἀπό σένα, ὁρμάει κατά πάνω στίς λόγχες σάν
νά χορεύει σέ πανηγύρι.

(Τέσσερις ἄντρες κουβαλᾶνε στό «σπίτι» ἕναν πληγωμένο.
Σιγή! Ἀκούγεται καθαρά μιὰ φωνή πού λέει: «Εἶναι ὁ
Οὐλμπριχ, ὁ ὕφαντής» Ἐπειτα ἀπό μερικά δευτερόλεπτα ἡ
φωνή ξαναλέει: «Πάει, σκόλασε. Τό βόλι, τόν βρήκε στό
ριζαῦτι». Ἀκούγονται οἱ ἄντρες πού ἀνεβαίνουν μιὰ ξύλινη
σκάλα. Ξαφνικά, ἀπ' ἔξω: «Ζήτω, ζήτω».)

ΦΩΝΕΣ, μέσ τό «σπίτι»: Ποῦθε τίς βρήκανε τίς πέτρες;
— Ἀπ' τά ἔργα στή δημοσιά. — Ξεκουμπίδια, τώρα.
Βουτᾶτε την καβαλαρέοι. — Ἐδῶ βρέχει ἀγκωνάρια.
(Ἀπ' ἔξω φτάνουν κλιμακωτά ὡς τό διάδρομο στριγ-
γιές ἀγωνίας κι οὐρλιαχτά. Ἀκούγεται μιὰ κραυγή
φόβου κι ἡ ἐξώπορτα τοῦ «σπιτιοῦ» κλείνει μέ πάταγο.)

ΦΩΝΕΣ, μέσ τό «σπίτι»: Ξαναγεμίζουν. — Θά ρίξουν πάλι
καμιὰ μπαταριά. — Παππού, Χίλζε, φύγε ἀπ' τό
παράθυρο.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ, τρέχει γιά τήν ἀζίνα: Τί ἔκανε λέει, τί; Γιά
λυσσασμένα σκυλιά μᾶς περάσαν; Θά μᾶς ταῖσουνε
μαρούτι ἀντίς ψωμί; (Μέ τήν ἀζίνα στό χέρι
κοντοστέκεται λίγο καί λέει στό γέρο:) Τή γυναίκα μου
δέν τήν ἀφήνω νά σκοτωθεῖ. Στόν αἰώνα τόν ἅπαντα,
ὄχι. (Ὁρμώντας.) Πίσω καί σᾶς ἔφαγα! (Φεύγει.)

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ: Θεόφιλε, Θεόφιλε!

ΚΥΡΑ—ΧΙΛΖΕ: Ποῦ πάει ὁ Θεόφιλος;

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ: Στό διάβολο πάει.

ΦΩΝΗ, ἀπό τό «σπίτι»: Φεύγ' ἀπ' τό παράθυρο, παππού
Χίλζε!

ΓΕΡΟ—ΧΙΛΖΕ: Δέ φεύγω ἀπό πουθενά, ὁ κόσμος ὅλος
νά χαλάσει! (Στήν κυρά - Χίλζε, ὀλοένα μέ μεγαλύτερη
ἔκσταση.) Ἐδῶ μέ ὄρισε ὁ Ἐπουράνιος Πατέρας μου.
Ἐτσι, γυναίκα; Ἐδῶ θά μείνω νά πράξω τό χρέος μου
ὡς τό τέλος, δέν πᾶ νά πάρουνε φωτιά ὅλα τά χιόνια
στά βουνά.

(Πάνει νά ὑφαίνει. Ἀκούγεται μιὰ ὀμβροντία. Χτυπημέ-
νος θανάσιμα ὁ γέρο-Χίλζε, σηκώνεται, ὄρθιος καί
στριφογυρίζοντας πέφτει πάνω στόν ἀργαλειό. Ταυτόχρονα
ἀντηχεῖ μιὰ δυνατή ζητωκραυγή. Φωνάζοντας «ζήτω»,
ἄνθρωποι πού στεκόντουσαν ὅλη αὐτήν τήν ὄρα στό
διάδρομο, ὁρμοῦν ἔξω. Ἡ γριά λέει μερικές φορές
ρωτώντας: «Ἐχεις τίποτε, ἄντρα; Ἐχεις τίποτε;».
Χωρίς νά σταματοῦν οἱ ζητωκραυγές ἀπομακρύνονται ὅλο
καί πιό πολύ. Ξαφνικά, ὅλο φούρια, μπαίνει τρέχοντας στό
δωμάτιο ἡ Μηλίτσα.)

ΜΗΛΙΤΣΑ: Παππού, παππού, τούς καβαλαρέους τούς
κυνηγήσαν ἀπ' τό χωριό. Ὁ κόσμος μῆκε στό σπίτι
τοῦ Ντίτριχ, κάνουν καί κεῖ τά ἴδια ὅπως καί στοῦ
Ντράισσιγκερ. Παππού; (Τό παιδί τρομάζει, συμαλεύε-
ται, βάζει τό δάχτυλο στό στόμα καί ζυγώνει προσεχτικά
τόν νεκρό.) Παππού!

ΚΥΡΑ—ΧΙΛΖΕ: Ἄντε ἄντρα, θά μιλήσεις καμιὰ φορά
καί σκιάζομαι;